

บทที่ ๕

ความขัดแย้งอันนำไปสู่ความแตกแยก

ในบทที่ ๔ เราได้ทำการชี้ให้เห็นถึงสภาพของการแบ่งแยกกันออกเป็นกลุ่มย่อยๆ อยู่ภายในพรรคการเมืองเดียวกันมาแล้วว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่ทำให้พรรคการเมืองเกิดความแตกแยกขึ้นมา แต่อย่างไรก็ตามการแบ่งแยกกันเป็นกลุ่มต่างๆ อยู่ภายในพรรคการเมืองเดียวกันนั้นก็มิใช่จะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกแยกขึ้นมาโดยตรง สิ่งที่ทำให้เกิดสภาพความแตกแยกขึ้นมาภายในพรรคก็คือ การที่กลุ่มต่างๆ ภายในพรรคเกิดความขัดแย้งระหว่างกันขึ้นมา ทั้งนี้เพราะการมีกลุ่มต่างๆ อยู่ภายในพรรคโดยที่กลุ่มเหล่านั้นยังคงมีความร่วมมือกันอยู่โดยมิได้มีความขัดแย้งกัน ภาพของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพรรคก็ยังคงดำรงอยู่ สภาพที่เราเรียกว่าความแตกแยกภายในพรรคมิจะปรากฏออกมา แต่เมื่อใดก็ตามที่กลุ่มต่างๆ ภายในพรรคเกิดความขัดแย้งระหว่างกันขึ้นมา ความขัดแย้งนี้ก็จะทำให้ภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองในสายตาของสาธารณชนกลายเป็นภาพของความแตกแยก ขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งนี้ความขัดแย้งจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อความแตกแยกภายในพรรคการเมืองต่างๆ

ในบทนี้จึงจะทำการวิเคราะห์ถึงประเด็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มภายในพรรคการเมืองเดียวกันในฐานะที่เป็นตัวกำหนดที่สำคัญของความแตกแยกภายในพรรคการเมือง โดยจะทำการวิเคราะห์ในลักษณะและเนื้อหาของความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ ภายในพรรคการเมืองทั้งสามว่าเป็นอย่างไร

๑. ความขัดแย้งภายในพรรคประชาธิปัตย์ (๒๕๑๔-๒๕๑๕)

ในกรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มภายในพรรคนั้นส่วนมากจะเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มก้าวหน้าของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ และนายคำรง ลัทธพิพัฒน์ กับกลุ่มหัวเก่าของนายธรรมบุญ เทียนเงิน และนายสมิคร สุนทรเวช ซึ่งความขัดแย้งระหว่างกลุ่มทั้งสองนี้สื่อเค้าให้เห็นมาตั้งแต่ก่อนที่พรรคประชาธิปัตย์จะได้มี

โอกาสจัดตั้งรัฐบาลหลังการเลือกตั้งปี ๒๕๑๕ เสียอีก โทยเริ่มต้นมาจากความขัดแย้งกันในด้านส่วนตัวและบุคลิกภาพของผู้นำในกลุ่มทั้งสอง คือ ระหว่างนายสมัคร สุนทรเวช กับ นายคำรง ลัทธพิพัฒน์ *

นายสมัครฯ นั้นได้ทำการโจมตี นายสนั่น เกตุทัต พ่อตาของนายคำรงฯ ซึ่งในขณะนั้นเป็นอธิบดีกรมศุลกากรว่ามีส่วนพัวพันในการทุจริตกรณีจับไม้เดือน การโจมตีของนายสมัครฯ ต่อนายคำรงฯ เช่นนี้จึงยังความไม่พอใจให้กับนายคำรงฯ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ในด้านการนำพรรค กลุ่มทั้งสองนี้พยายามแข่งขันกันเป็นผู้คุมอำนาจภายในพรรคกันมาโดยตลอด เกมนี้กลุ่มหัวเก่าโดยนายธรรมบุญ เทียนเงิน สามารถคุมอำนาจในพรรคไว้ได้ แต่ต่อมาหลังจากที่นายธรรมบุญฯ ผู้นำคนสำคัญในกลุ่มหัวเก่าไม่ได้รับการเลือกตั้งในปี ๒๕๑๘ จึงทำให้ฐานะภายในพรรคของนายธรรมบุญฯ ตกต่ำลงในขณะที่นายคำรงฯ สามารถรวบรวมสมาชิกพรรคให้มาสนับสนุนคนได้มากขึ้น ดังนั้นเมื่อมีการเลือกตั้งเลขาธิการพรรคใหม่เพื่อแทนนายธรรมบุญฯ นายคำรงฯ จึงได้รับชัยชนะ ในขณะที่นายธรรมบุญฯ ถูกผลักดันให้ออกไปสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแทน

ในขณะที่นายคำรงฯ เป็นเลขาธิการพรรค ก็ได้พยายามจะปรับเปลี่ยนแนวนโยบายของพรรคให้มาเป็นสังคมนิยมประชาธิปไตยเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการเมืองเมือง ในขณะที่ที่กระแสความคิดทางสังคมนิยมกำลังเฟื่องฟู แต่การนำเอาแนวนโยบายแบบสังคมนิยมมาใช้ไม่ได้ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในกลุ่มหัวเก่าแต่อย่างใดเพราะกลุ่มหัวเก่านี้นิยมแนวทางอนุรักษนิยมอันเป็นแนวทางดั้งเดิมของพรรคมากกว่า คนในกลุ่มหัวเก่าจึงมองนายคำรงฯ และพรรคพวกว่าเป็นพวก "ซ้าย" และพยายามชักชวนนายคำรงฯ และกลุ่มก้าวหน้าเสมอมา

ในทางกลับกันพฤติกรรมของนายสมัครฯ หลายๆอย่างก็ได้สร้างความไม่พอใจให้แก่สมาชิกกลุ่มก้าวหน้าด้วย ดังเช่นในช่วงที่กำลังอยู่ในระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง

---

*สุจิต บุญบงการ, "พรรคการเมืองกับการรักษาเสถียรภาพทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะความเป็นสถาบันของระบบพรรคการเมืองของไทย ในช่วง พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๑๘", หน้า ๘๕.

ปี ๒๕๑๕ นายสมัครฯ ซึ่งคัดค้านนโยบายสังคมนิยมประชาธิปไตยของพรรคที่มุ่งหวังจะหา
 คะแนนนิยมจากคนรุ่นหนุ่มรุ่นสาวและบรรดาผู้ใช้แรงงาน ก็ออกไปกล่าวโจมตีการรวม
 พลังของผู้ใช้แรงงานว่าเหมือน "แก๊งข้างถนน"^๒ จนทำให้พวกสหภาพแรงงานต่างๆ ตก-
 ลงกันว่า จะไม่ให้การสนับสนุนแก่พรรคประชาธิปไตยในการเลือกตั้ง และแม้ว่า มรว. เสนีย์
 ปราโมช หัวหน้าพรรค และนายคำรงฯ เลขาธิการพรรค จะไปทำการชี้แจงกับสหภาพ-
 แรงงาน เพื่อทำความเข้าใจกันโดยทางสหภาพแรงงาน ก็แจ้งให้ทางผู้แทนพรรคประชาธิปไตย
 ทราบว่า ได้เตรียมช็อคโกแลตให้ให้นายสมัครฯ แล้ว แต่นายสมัครฯ ก็ไม่ยอมไปพบด้วย ทาง
 สหภาพแรงงานจึงได้มอบผ้าขึ้นให้กับตัวแทนของพรรคเพื่อนำไปฝากให้นายสมัครฯ แทน
 แต่นายสมัครฯ กลับวิจารณ์การกระทำของ มรว. เสนีย์ฯ และนายคำรงฯ ในเชิงตำหนิว่า
 "ผมไม่ไ้สั่งให้เขาไปอย่างนั้นเลย ผมไม่เคยคิดว่าผมผูกมิตร เขาไปของเขาเอง (นาย
 คำรง : ผู้วิจัย) หัวหน้าพรรคไปก็ไปเอง ผมไม่เคยขอร้องให้ไป"^๓ ซึ่งความหมายจาก
 คำพูดนี้ก็คือหาว่า มรว. เสนีย์ฯ และนายคำรงฯ เข้าไปยุ่งเองโดยที่เจ้าตัวมิได้ร้องขอ

อีกกรณีหนึ่งที่ยังความไม่พอใจแก่กลุ่มก้าวหน้าก็คือ การที่นายสมัครฯ ใ้ออกมา
 โจมตีบุคคลในพรรคว่าที่ รองหัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค และ รองเลขาธิการพรรค
 ๓ คน ไปทำความตกลงกับพรรคการเมืองแนวทางสังคมนิยมเพื่อโค่นล้มรัฐบาล มรว. คึกฤทธิ์
 ปราโมช ว่าทำไปโดยไม่ไ้ชี้แจงให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคทราบ^๔ ซึ่งรอง
 หัวหน้าพรรคที่นายสมัครฯ กล่าวถึงก็คือ นายสุรินทร์ มาศศักดิ์ และเลขาธิการพรรคก็คือ
 นายคำรงฯ นั่นเอง การกล่าวหาของนายสมัครฯ นี้ทำให้นายสุรินทร์ฯ ต้องออกมาตอบไ้
 ว่า คำพูดของนายสมัครฯ นั้นไม่เป็นความจริง เพราะการกระทำนั้นได้รับความเห็นชอบ
 จากกรรมการพรรคและที่ประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคทั้ง ๗๒ คนแล้ว^๕

^๒ สยามจกหมายเหตุ-๑ (๑๓-๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕) : ๑๕๑.

^๓ สัมภาษณ์ นายสมัครฯ สุรินทร์ เวช จุฑารัตน์ ๒ (๗ กันยายน ๒๕๑๕) : ๓๒.

^๔ สยามจกหมายเหตุ ๑ (๑๖-๒๒ มกราคม ๒๕๑๕) : ๕๒.

^๕ สยามจกหมายเหตุ ๑ (๑๖-๒๒ มกราคม ๒๕๑๕) : ๕๒.

ในเบื้องต้นนี้เราจะเห็นได้ว่าความขัดแย้งภายในพรรคประชาธิปไตยนั้นมีพื้นฐานมาจากความขัดแย้งกันในระหว่างตัวบุคคลอยู่ก่อนแล้ว เนื่องจากการมีความคิดเห็นที่สวนทางกันอยู่แล้วเป็นทุนเดิม แต่อย่างไรก็ตามในช่วงที่พรรคยังไม่ได้เป็นพรรครัฐบาลนั้นความขัดแย้งก็ยังดูไม่รุนแรงมากนักเพราะยังไม่มีเรื่องผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง แค่อ้อมมาเมื่อพรรคประชาธิปไตยได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งในปี ๒๕๑๕ และได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้นมาแล้ว ความขัดแย้งภายในพรรคที่มีอยู่ก็ยังมีเรื่องผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องและปรากฏออกมาอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๒. เริ่มตั้งแต่ความขัดแย้งในการเลือกพรรคการเมืองที่จะมาเข้าร่วมเป็นรัฐบาลผสม เมื่อทางพรรคประชาธิปไตยได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้นมาหลังจากการเลือกตั้งในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๑๕ ผ่านพ้นไป พรรคประชาธิปไตยนั้นแม้ว่าจะได้รับการเลือกตั้งเข้ามาถึง ๑๑๔ เสียงและเป็นพรรคที่มีคะแนนเสียงมากที่สุดในสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม แต่คะแนนเสียงของพรรคประชาธิปไตยเพียงพรรคเดียวนั้นก็ยังไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด พรรคประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องรวมกับพรรคการเมืองอื่นจัดตั้งเป็นรัฐบาลผสมขึ้นมาแทนเพื่อให้มีคะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของสภาผู้แทนราษฎร จากการจะต้องเลือกพรรคการเมืองอื่นมาร่วมกับพรรคนี้เองได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มหัวเก่ากับกลุ่มก้าวหน้าขึ้นมา ทั้งนี้เพราะเป็นที่ทราบกันดีโดยทั่วไปว่าทางกลุ่มหัวเก่ามีความใกล้ชิดอยู่กับทางพรรคชาติไทย กลุ่มหัวเก่าจึงพยายามสนับสนุนให้พรรคตั้งเอาพรรคชาติไทยหรืออย่างน้อยก็ควรจะมีพรรคชาติไทยร่วมเป็นรัฐบาลผสมด้วย แต่ทางกลุ่มก้าวหน้านั้นก็กลับมีความต้องการที่จะให้พรรคร่วมมือกับพรรคธรรมสังคมและพรรคสังคมนิยมเพียง ๒ พรรคเท่านั้นเพราะเล็งเห็นว่าจะทำให้มีคะแนนเสียงเพียงพอเกินกว่ากึ่งหนึ่งของสภาผู้แทนราษฎรอยู่แล้ว

การที่ทางกลุ่มหัวเก่าต้องการจะให้พรรคร่วมมือกับพรรคชาติไทยนั้นนอกจากจะเป็นเพราะความใกล้ชิดกันอยู่ก่อนโดยผ่านนายธรรมพญา ผู้นำกลุ่มแล้ว ทางกลุ่มยังมองว่าการร่วมกับพรรคชาติไทยเพียง ๒ พรรคก็จะทำให้มีคะแนนเสียงในสภา ถึง ๑๗๐ เสียงซึ่งมากกว่ากึ่งหนึ่งอยู่แล้ว เสถียรภาพของรัฐบาลผสมก็มีความมั่นคงพอสมควรเพราะ

พรรคชาติไทยนั้นมีวินัยดีกว่าพรรคธรรมสังคมนและพรรคสังคมนิยม^๒ แต่กลุ่มนี้ก็ไม่ซัด
ของหากว่าพรรคจะทิ้งเอาพรรคธรรมสังคมนและพรรคสังคมนิยมเข้ามาร่วมด้วย

ส่วนทางกลุ่มก้าวหน้านั้นโดยพื้นฐานแล้วเป็นพวกเสรีนิยมก้าวหน้าซึ่งเป็นพวกที่
ตรงกันข้ามกับพรรคชาติไทยที่มีแนวทางเป็นพวกอนุรักษนิยมจนได้รับการตั้งฉายาว่า "ชาว
พิชากซ้าย" อยู่แล้ว อีกทั้งยังมองว่าการจะเข้ามาร่วมเป็นรัฐบาลของพรรคชาติไทยนั้น
พรรคชาติไทยต้องการเพียงเพื่อเข้าไปรักษาผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของกลุ่มสมาชิก
พรรคชาติไทยมากกว่าอย่างอื่น^๓ กลุ่มก้าวหน้าจึงไม่ต้องการที่จะร่วมมือกับพรรคชาติไทย
ซึ่งต่างกับพรรคธรรมสังคมนและพรรคสังคมนิยมเพราะทั้ง ๒ พรรคนี้เคยร่วมมือกับพรรค
ในการโค่นล้มรัฐบาล มรว.คึกฤทธิ์มาแล้ว อีกทั้งทางกลุ่มก้าวหน้ายังมีความเห็นว่าพรรค
ธรรมสังคมนก็ พรรคสังคมนิยมก็ตั้งนั้นไม่มีอุดมการณ์ที่เข้มแข็งนัก ซึ่งสิ่งนี้จะทำให้พรรค
ประชาธิปไตยสามารถควบคุมและชี้นำได้ง่าย^๔ อย่างไรก็ตามความซัดแย้งในครั้งนี้ได้ยุติ
ลงด้วยการประนีประนอมระหว่าง ๒ กลุ่ม ทำให้เกิดเป็นรัฐบาลผสม ๔ พรรคขึ้นมา อัน
ประกอบด้วยพรรคประชาธิปไตย พรรคชาติไทย พรรคธรรมสังคมน และพรรคสังคมนิยม

๒. แม้ว่าปัญหาความซัดแย้งระหว่างกลุ่มทั้งสองในเรื่องการคัดเลือกพรรคการเมือง
อื่นมาร่วมกับพรรคประชาธิปไตยจัดตั้งรัฐบาลผสมจะไต่ผ่านพ้นไปแล้วโดยการประนีประนอม
ระหว่างทั้ง ๒ กลุ่มทำให้เกิดเป็นรัฐบาลผสม ๔ พรรคขึ้นมา หรือที่เรียกว่า "รัฐบาลจตุร-
พรรค" ก็ตาม แต่ความซัดแย้งระหว่างกลุ่มก็ยังมีอยู่โดยความซัดแย้งต่อมาเป็นความซัดแย้ง

^๒ ดวิต ปะลิยนศรี, "เสถียรภาพรัฐบาลไทย : ศึกษาเปรียบเทียบรัฐบาลชุก
มรว.คึกฤทธิ์ ปราโมช กับรัฐบาลชุก มรว.เสนีย์ ปราโมช", หน้า ๑๐๑.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๑.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๑.

กันในเรื่องการจักรสรรตำแหน่งรัฐมนตรีของพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งโดยทั่วไปแล้วตำแหน่งรัฐมนตรีนั้นเป็นตำแหน่งทางการเมืองที่นักการเมืองส่วนมากมุ่งหวังที่จะได้รับการแต่งตั้ง ทั้งนี้เพราะนอกจากจะเป็นการสร้างชื่อเสียงและเกียรติยศให้กับตัวเองแล้ว ตำแหน่งรัฐมนตรีนั้นยังเป็นตำแหน่งที่สร้างอำนาจให้กับผู้ดำรงตำแหน่งได้และยังเป็นช่องทางในการนำไปสู่การแสวงหาผลประโยชน์ในค่านอื่นๆได้อีกด้วย ตำแหน่งรัฐมนตรีจึงเป็นตำแหน่งที่นักการเมืองทุกคนหมายปอง ในพรรคประชาธิปัตย์ก็เช่นกันเมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้นมาก็เกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกพรรคสองกลุ่มคือกลุ่มหัวเก่ากับกลุ่มก้าวหน้าขึ้นมาในการแย่งชิงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งในวงการเมืองไทยนั้นถือกันว่าเป็นกระทรวงที่มีความสำคัญมากเป็นอันดับที่หนึ่ง เพราะมีขอบข่ายความงานไปทั่วทุกจังหวัดและลคหลันตามลำดับชั้นไปจนถึงท้องที่เล็กๆอีกด้วย ^๕ ดังนั้นหากใครได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงนี้แล้วก็สามารถจะคุมงานที่สำคัญๆได้ทั่วประเทศเลยทีเดียว

ทั้งกลุ่มหัวเก่า และกลุ่มก้าวหน้าต่างก็พยายามผลักดันให้สมาชิกในกลุ่มของตนได้เข้าไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แต่ก็ไม่สามารถจะตกลงกันได้ ทำให้ มรว. เสนีย์ฯ หัวหน้าพรรคคองโคกเข้าไปเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเองอีกตำแหน่งหนึ่ง อย่างไรก็ตามทางกลุ่มหัวเก่าก็ยังส่งคนในกลุ่มของตัวคือ นายสมัศรา และนายสมบุญ ศศิธร ให้เข้าไปเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ ในขณะที่เดียวกันทางกลุ่มก้าวหน้าก็ได้ส่งนายบัญญัติ บรรทัดฐาน เข้าไปเป็นเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อเป็นการถ่วงดุลทางกลุ่มหัวเก่าไว้ ^๖ และเพื่อ

^๕ นรนิติ เศรษฐบุตร, พรรคประชาธิปัตย์ : ความสำเร็จหรือความล้มเหลว
หน้า ๑๒๗.

^๖ ถวิล เปลี่ยนศรี, "เสถียรภาพรัฐบาลไทย : ศึกษาเปรียบเทียบรัฐบาลชุกมรว. คึกฤทธิ์ ปราโมช กับรัฐบาลชุก มรว. เสนีย์ ปราโมช," หน้า ๑๐๖

ป้องกันความไม่พอใจของกลุ่มก้าวหน้า ทาง มรว. เสนีย์ฯ จึงได้ส่งวนอำนาจในการสั่งการกรมการปกครอง และกรมตำรวจ ซึ่งเป็นกรมที่ใหญ่และสำคัญมากที่สุดคนในกระทรวงมหาดไทยเอาไว้เอง

แต่ความขัดแย้งในเรื่องตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก็มีไต่ยุติเพียงแค่นี้ เรื่องตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยยังคงเป็นต้นเหตุของความขัดแย้งระหว่างกลุ่มทั้งสองอีกหลายครั้ง กังจะเห็นได้จากเมื่อพรรคประชาธิปัตย์เป็นรัฐบาลทำการบริหารประเทศไปไต่ชั่วระยะเวลาหนึ่งก็ไต่มีการเรียกร้องจากสมาชิกพรรคโดยนายกมล สมวิเชียร รองเลขาธิการพรรคไต่เสนอไต่มีการเปลี่ยนไต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ^{๑๑} จาก มรว. เสนีย์ฯ ไต่ผู้นั้นมาดำรงตำแหน่งแทนโดยมีเหตุผลว่าการดำรงตำแหน่งไต่นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยซึ่งไต่เป็นกระทรวงใหญ่ไต่มีความรับผิดชอบมากจะไต่ทำให้ มรว. เสนีย์ฯ ไต่ไม่มีเวลาพอและเกรงว่าจะไต่บังเกิดผลไต่แก่การบริหารงาน ซึ่งทาง มรว. เสนีย์ฯ ไต่มีไต่ที่ไต่ทำการจะลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยไต่้วยไต่โดยไต่ชี้แจงว่า "ทางพรรคกำลังหาไต่บุคคลที่ไต่เหมาะสมมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอยู่" ^{๑๒} เมื่อปรากฏข่าวออกมาเช่นนี้ไต่ก็ไต่ให้แต่ละกลุ่มพยายามแย่งชิงตำแหน่งกันอีก

นายสมัคธา ซึ่งไต่เป็นไต่หัวหน้าของกลุ่มหัวเก่าที่ไต่ต้องการจะผลักดันตัวเองไต่ให้ไต่รับการแต่งตั้งไต่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยไต่ก็ไต่ได้แสดงความคิดเห็นสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงบุคคลในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ไต่โดยไต่ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนว่า "เห็นไต่้วยที่ไต่จะนำบุคคลอื่นมารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ไต่เนื่องจากหม่อมราชวงศ์เสนีย์ มีงานหนักมากและไต่ไม่มีเวลาพอ ควรจะมอบงานไต่ให้รัฐมนตรีช่วยว่าการามากขึ้น ซึ่งปกติคนไต่ได้ไปประชุมแทนหม่อมราชวงศ์เสนีย์ เสมอ" ^{๑๓} ส่วนนายสุรินทร์ฯ

^{๑๑} สยามจกหมายเหตุ ๑ (๑๐-๑๖ มิถุนายน ๒๕๑๔): ๕๗๑.

^{๑๒} สยามจกหมายเหตุ ๑ (๑๐-๑๖ มิถุนายน ๒๕๑๔): ๕๗๑.

^{๑๓} สยามจกหมายเหตุ ๑ (๑๐-๑๖ มิถุนายน ๒๕๑๔): ๕๗๒.

ตัวแทนจากกลุ่มก้าวหน้าก็แสดงความต้องการให้เห็นด้วยเช่นกันว่าต้องการจะเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเหมือนกัน ก็จึงเห็นได้จากกรรมาธิการให้สัมภาษณ์ต่อหนังสือพิมพ์ว่า "ถ้าทางพรรคให้ผมเป็น ผมก็พร้อมที่จะเป็นและรับรองว่าผมสามารถเป็นรัฐมนตรีมหาดไทยได้ และเป็นไค้ก็ไค้" ^{๑๔} ในขณะที่เดียวกันก็มีสมาชิกของแต่ละกลุ่มออกมาสนับสนุนคนในกลุ่มของตนด้วย เช่น นายทวีศักดิ์ เหมะภูติ สส.ระนอง ซึ่งอยู่ในกลุ่มก้าวหน้าก็ไค้ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนว่า นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ จะได้รับการสนับสนุนให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมากกว่าคนอื่น เพราะเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมทั้งในด้านอาวุโสและความสามารถ ^{๑๕} ส่วนนายสังสุข ภัคเกษม สส.เชียงใหม่ สมาชิกในกลุ่มหัวเก่ากลับเห็นว่า นายสุรินทร์ ไม่เหมาะสมโดยกล่าวว่า " ถ้าใครมาถามผม ผมก็จะบอกตามตรงว่านายสุรินทร์ไม่เหมาะสมที่จะมาอยู่มหาดไทยเพราะคนเขาวิพากษ์วิจารณ์กันทั่วไปถึงตัวนายสุรินทร์ในทางไม่ดีไม่งามทั้งสิ้น" ^{๑๖}

แต่ความพยายามของทั้งสองกลุ่มนั้นไม่ได้รับการตอบสนองทั้งคู่ เนื่องจาก มรว. เสนีย์ฯ หัวหน้าพรรคยังไม่ยอมสละตำแหน่งนี้ ซึ่งนั่นย่อมหมายความว่า มรว. เสนีย์ฯ ย่อมมองเห็นว่าผลที่ตามมาหากจะคั้งใครให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแล้วจะรุนแรงสักเพียงใดทั้งนี้เพราะเมื่อค่างฝ่ายค่างไม่ยอมรับกันเป็นการส่วนตัวอยู่แล้ว หากกลุ่มใดไค้ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยไปอีกกลุ่มก็ย่อมจะไม่พอใจอยู่เช่นเดิม และแม้ว่าการที่ มรว. เสนีย์ฯ ยังคงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยต่อไปจะไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มทั้งสองไค้ก็ตาม แต่ส่วนหนึ่งก็ยังคงสร้างความพอใจให้แก่กลุ่มทั้งสองอยู่บ้างเพราะเท่ากับเป็นการปิดกั้นโอกาสของอีกกลุ่มไปด้วยเข้าทำนองที่ว่า ตัวเองไม่ไค้ก็อย่าให้คนอื่นไค้ด้วย

^{๑๔} ประชาธิปไตย (๑๖ มิถุนายน ๒๕๑๔): ๑๓.

^{๑๕} สยามจกหมายเหตุ ๑ (๑๐-๑๖ มิถุนายน ๒๕๑๔): ๕๗๒.

^{๑๖} ประชาธิปไตย (๒ กันยายน ๒๕๑๔): ๑๒.

๒. ในระหว่างที่เป็นรัฐบาลในช่วงแรกๆนั้นทางกลุ่มหัวเก่ากับกลุ่มก้าวหน้าก็ยังคงมีความขัดแย้งกันอยู่เรื่อยๆ เช่น ความขัดแย้งกันในเรื่องโครงการบัณฑิตอาสาสมัคร ซึ่งคร.ป๋วย อึ้งภากรณ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นผู้รับผิดชอบอยู่ใ้ของงบประมาณจากรัฐบาลเพื่อใช้ในการดำเนินการเป็นจำนวนเงิน ๓ ล้านบาท แต่นายสมัครฯ สมาชิกกลุ่มหัวเก่าในฐานะกรรมการร่างงบประมาณปี ๒๕๒๐ ทำการคัดค้านการให้งบประมาณสนับสนุนโครงการบัณฑิตอาสาสมัครนี้โดยกล่าวว่า โครงการดังกล่าวนี้ตั้งขึ้นมาเพื่อให้บัณฑิตออกไปปลุกระดมมวลชนมากกว่าจะไปช่วยเหลือชาวบ้าน^{๑๗} ความเห็นของนายสมัครฯ นี้ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากนภยสมบุญ ศิริธร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นคนในกลุ่มเดียวกันโดยกล่าวว่า ทั้งคนและนายสมัครฯ จะร่วมมือกันคัดค้านเพื่อคั่งงบประมาณจำนวนนี้ให้ใ้^{๑๘} การคัดค้านสะท้อนให้เห็นถึงพื้นฐานความคิดของกลุ่มหัวเก่าใ้เป็นอย่างไรที่ไม่สนับสนุนการเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษา เพราะโครงการนี้เป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาที่ถูกมองว่าเป็นพวกชอบก่อความวุ่นวาย

ในขณะที่ทางกลุ่มหัวเก่าคัดค้านโครงการนี้ ทางกลุ่มก้าวหน้าโดยนายไพฑูรย์ วงศ์วานิชย์ สส.สุราษฎร์ธานี กลับแถลงออกมาว่าเห็นด้วยกับโครงการนี้ เพราะเป็นโครงการที่จะทำให้บัณฑิตมีโอกาสไปสัมผัสกับปัญหาจริงๆ ในชนบทก่อนที่จะออกไปทำงาน และงบประมาณ ๓ ล้านบาทที่ขอมานั้นความจริงแล้วยังน้อยไป รัฐบาลควรที่จะสนับสนุนให้มากกว่านี้ด้วยซ้ำ พร้อมทั้งใ้คำหานายสมัครฯ ที่คัดค้านโครงการนี้ว่า ชอบประพฤติตัวลำเส้นและใช้อำนาจหน้าที่ทำลายผู้มีความคิดก้าวหน้า และยังเป็นตัวการก่อให้เกิดความแตกแยกภายในพรรคใ้ด้วย^{๑๙} ซึ่งนายสมัครฯ ก็ใ้ออกมาตอบใ้โดยโจมตีนายไพฑูรย์ว่า ชอบ "แสบ" ในเรื่องที่ไม่ไร้ของคน

^{๑๗} สยามจกหมายเหตุ ๑ (๑-๗ กรกฎาคม ๒๕๑๕): ๖๔๔.

^{๑๘} ประชาธิปไตย (๖ กรกฎาคม ๒๕๑๕): ๑.

^{๑๙} ประชาธิปไตย (๕ กรกฎาคม ๒๕๑๕): ๑-๒.

๕. กรณีความขัดแย้งครั้งต่อมาคือ ความขัดแย้งจากการที่นายสมัครา ได้ไปออกรายการวิทยุและโทรทัศน์ แสดงความสงสัยที่รัฐบาลไทยลกดขี่ครั้งเสาะเพื่อไว้อาลัยในการถึงแก่อสัญกรรมของนายพลจูเก้ ประธานสภาประชาชนของสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเท่ากับเป็นการกล่าวหานายสุรินทร์ รัฐมนตรีสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องนี้ ทำให้สมาชิกกลุ่มก้าวหน้าที่มีกรณีขัดแย้งกับนายสมัครา อยู่ใกล้ชิดขอให้พรรคทำการซักฟอกนายสมัครา แต่การซักฟอกก็ไม่อาจทำได้เนื่องจากนายสมัครา ไม่ยอมมาให้ทางพรรคซักฟอก ๒๐ ความขัดแย้งในเรื่องนี้ได้ขยายตัวออกไปเมื่อ นายกวีสักดิ์ เหมะภูติ ได้ไปให้สัมภาษณ์โจมตีนายสมัครา ว่ามี "พฤติกรรมล่องหนไปในทางทุจริตเกี่ยวกับการรับเหมาก่อสร้างทั้งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด โดยมีการวางแผนทุจริตกันเป็นทีมเพื่อรับผลประโยชน์ค่านายหน้าในการก่อสร้างจากงบประมาณปี ๒๕๒๐" ๒๑ และระบุว่า "ในระยะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีนายสมัคร ได้ให้ภรรยาของตนเดินทางไปฮ่องกงเฉลี่ยเดือนละ ๒ ครั้ง โดยไปเบิกบัญชีเงินฝากไว้ที่ธนาคารแห่งหนึ่งซึ่งนายกวีสักดิ์ก็ บอกว่ากำลังจะรวบรวมหลักฐานเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. ให้ดำเนินการสอบสวน นอกจากนี้นายกวีสักดิ์ก็ยังได้โจมตีว่านายสมัครา มักจะให้สัมภาษณ์โจมตีคนอื่นอยู่เสมอ และชอบข่มขู่ สส.ในพรรค รวมทั้งข่มขู่ฝ่ายและคักค้านนโยบายของรัฐบาล ซึ่งการให้สัมภาษณ์โจมตีนายสมัครา ของนายกวีสักดิ์ก็เช่นนี้ทำให้ นายสมัครา เกิดความไม่พอใจและได้คอยโต้โดยการไปแจ้งความให้ตำรวจดำเนินคดีกับนายกวีสักดิ์ ในข้อหาหมิ่นประมาททำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ถึงแม้ว่าจะได้มีการขอร้องจากสมาชิกพรรคคนอื่นๆให้นายสมัครา ถอนการแจ้งความกั๊งกล่าว แต่ นายสมัครา ก็ปฏิเสธโดยกล่าวว่า "ผมจะไม่ยอมให้ไกล่เกลี่ยใดๆทั้งสิ้น แม้ว่า มรว.เสนีย์ ขอ ผมก็จะไม่ยอม จะดำเนินคดีให้ถึงที่สุด" ๒๒

๒๐ อดิล เปลี่ยนศรี, "เสถียรภาพรัฐบาลไทย : ศึกษาเปรียบเทียบรัฐบาลชุก มรว. คึกฤทธิ์ ปราโมช กับรัฐบาลชุก มรว.เสนีย์ ปราโมช," หน้า ๑๑๐.

๒๑ ประชาชาติ ๓ (๑๒ สิงหาคม ๒๕๑๔): ๑๓.

๒๒ ประชาชาติ ๓ (๑๒ สิงหาคม ๒๕๑๔): ๑๔.

ความซัดแย้งในกรณีนี้ยิ่งบานปลายไปกว่าเก่าเมื่อมีสมาชิกในกลุ่มเกี่ยวกับ นายสมัครฯ ได้ทำการเคลื่อนไหวที่จะให้พรรคขับ นายทวีศักดิ์ฯ ออกจากพรรค เพื่อเป็นการตอบโต้ นายทวีศักดิ์ฯ อย่างไรก็ตามความซัดแย้งนี้ก็ถูกกลบไปโดยความซัดแย้ง ใหม่อื่นๆที่เกิดขึ้นมาอย่างบ่อยครั้ง

๕. ในอีกกรณีหนึ่งของความซัดแย้งก็คือ การเลือกตั้งเลขาธิการพรรค ซึ่งถือกันว่าเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญมากที่สุดภายในพรรคการเมืองรองลงมาจากตำแหน่งหัวหน้าพรรค ทั้งกลุ่มก้าวหน้าและกลุ่มหัวเก่า ก็มีความต้องการที่จะให้คนในกลุ่มของตัวเองได้เข้าไปดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรค ทางกลุ่มก้าวหน้านั้นพยายามสนับสนุนให้นายคำรงฯ เลขาธิการพรรคคนเก่าเป็นเลขาธิการพรรคต่อไป ในขณะที่ทางกลุ่มหัวเก่าพยายามผลักดันให้นายสมัครฯ ได้เป็นเลขาธิการพรรคแทน อย่างไรก็ตามก่อนที่จะมีการเลือกตั้งเลขาธิการพรรคนั้น นายสมัครฯ ก็ได้ชิงถอนตัวออกจากการแข่งขันเสียก่อนทั้งนี้เพราะนายสมัครฯ นั้นทราบดีว่าไม่สามารถจะสู้ นายคำรงฯ ได้ แม้ว่านายสมัครฯ จะถอนตัวจากการแข่งขันก็ตาม แต่มิใช่หมายความว่านายสมัครฯ ยินดีที่จะให้นายคำรงฯ ได้เป็นเลขาธิการพรรคทั้งนี้จะเห็นได้จากการให้สัมภาษณ์โจมตีเพื่อซัดขวางนายคำรงฯ และสนับสนุนคนอื่นแทนว่า คนที่มีตำแหน่งรัฐมนตรีอยู่แล้วไม่ควรจะสมัครในตำแหน่งเลขาธิการพรรค เพราะจะเป็นการรับภาระมากเกินไปทำให้การทำงานไม่ได้ผล ^{๒๓} ซึ่งโดยนัยของคำพูดนี้ก็คือต้องการปิดกั้น นายคำรงฯ ซึ่งในขณะนั้นเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์อยู่ด้วย โดยพยายามจะชักจูงมิให้สมาชิกพรรคคนอื่นๆ เลือกนายคำรงฯ นั้นเอง อย่างไรก็ตามนายคำรงฯ ก็ยังคงได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเลขาธิการพรรคไปจนได้ทั้งนี้โดยอาศัยเสียงจากตัวแทนสาขาพรรคสนับสนุน

๖. ต่อมาก็เกิดมีความซัดแย้งระหว่างนายวีระ มุสิกพงษ์ สมาชิกกลุ่มก้าวหน้า กับ นายธรรมบุญ เทียนเงิน หัวหน้ากลุ่มหัวเก่าขึ้นมา โดยมีข่าวปรากฏออกมาว่า นายธรรมบุญฯ

^{๒๓} "ปรป. เลือกเลขาธิการ เหล้าเก่าในขวดเดิม," จุดวิสัย ๒ (๒๐ กรกฎาคม

รองหัวหน้าพรรค กับพรรคพวกได้ไปรับประทานอาหารที่ห้องอาหาร พรรคนี้ เมื่อลงมาจากชั้นบนของร้านอาหารก็พบกับ นายวีระ มุสิกพงษ์ สส. กรุงเทพฯ นายบัญญัติ มีร์วาท์ฐาน สส. สุราษฎร์ธานี และนายอำนาจ สุวรรณคีรี สส. สงขลา จึงเกิดการปะทะคารมกันจนถึงขั้นจะมีการคาน้ำกัน ^{๒๔}

ประเด็นเหล่านี้ชี้ให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าความขัดแย้งระหว่างกลุ่มหัวเก่ากับกลุ่มก้าวหน้านั้นเป็นความขัดแย้งกันโดยมีที่มาจากเรื่องส่วนตัวเป็นสำคัญ คือความไม่ชอบหน้ากันและกัน หรือการไม่ถูกกันในเรื่องส่วนตัวนั่นเอง (personality clash) เมื่อผสมผสานกับความขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์ที่ต่างฝ่ายต่างก็ต้องการจะได้รับการยอมรับ ความขัดแย้งจึงเป็นความขัดแย้งที่รุนแรงและลุกลามไปเรื่อยๆ โดยไม่ได้รับการแก้ไขแต่อย่างใด

๒. เหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มก้าวหน้ากับกลุ่มหัวเก่าภายในพรรคประชาธิปไตยนั้นได้พัฒนาไปมากยิ่งขึ้นเมื่อมีสถานการณ์ภายนอกที่มีความสำคัญคือเสถียรภาพของรัฐบาลเข้ามาเกี่ยวข้อง นั่นคือการที่จอมพลประภาส จารุเสถียร ได้แอบเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเมื่อ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๑๕ จึงทำให้สถานการณ์บ้านเมืองตกอยู่ในความวุ่นวายเพราะมีนิสิต นักศึกษา และประชาชนบางกลุ่มชุมนุมประท้วงการกลับมาของจอมพลประภาส ทางรัฐบาลจึงมอบหมายให้พลเอกทวีช เสนีวงศ์ ณ อยุธยา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้ไปเจรจาขอให้จอมพลประภาส เดินทางออกนอกประเทศไทย แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ จึงเป็นเหตุให้สมาชิกพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้ามีความไม่พอใจเพราะเห็นว่าการเจรจาประสบความสำเร็จเพราะพลเอกทวีช มีความเกรงใจทหาร จึงได้ทำการโจมตีพลเอกทวีช ว่าเป็นรัฐมนตรีกลาโหมแต่ไม่สามารถอุ้มทหารได้ สมควรที่จะลาออกไปเสีย ^{๒๕} ดังนั้นหลังจากที่เหตุการณ์คลี่คลายลงแล้วโดยจอมพลประภาส ยินยอมที่จะเดินทางออกไปจากประเทศไทย พลเอกทวีช จึงได้ยื่นใบลาออก

^{๒๔} สยามจกหมายเหตุ ๑ (๒-๔ กันยายน ๒๕๑๕): ๔๕๖.

^{๒๕} สยามจกหมายเหตุ ๑ (๒๖ สิงหาคม-๑ กันยายน ๒๕๑๕): ๔๓๓.

จากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

การลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของพลเอกทวิธา นี้ก็เป็นอีกกรณีหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างกลุ่มหัวเก่ากับกลุ่มก้าวหน้า ทั้งนี้ เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่าพลเอกทวิธา นั้นเป็นพันธมิตรกับนายสมัครฯ พลเอกทวิธา นั้นลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตกุสุต เขตเดียวกับนายสมัครฯ จึงมีความใกล้ชิดกันและในหลายๆโอกาสพลเอกทวิธา ก็เคยแสดงทัศนะความคิดเห็นที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกับกลุ่มนายสมัครฯ เช่น ความขัดแย้งระหว่างนายสุรินทร์ฯ กับนายสมัครฯ ในกรณีสถานีวิทยุยานเกราะ พลเอกทวิธา ก็ได้แสดงตัวว่าเข้ากับกลุ่มหัวเก่าโดยการไปออกโทรทัศน์ร่วมกับนายสมัครฯ ปกป้องสถานีวิทยุยานเกราะ ในขณะที่กลุ่มนายสุรินทร์ฯ มีความเห็นว่าคุณสถานีวิทยุยานเกราะได้ทำการเกินบทบาทของสถานีวิทยุเพราะชอบโจมตีคนที่มีหัวก้าวหน้าไม่ว่าจะเป็นผู้นำกรรมกร นิสิตนักศึกษา หรือนักการเมืองที่เห็นใจพวกนี้อยู่เป็นประจำ ดังนั้นพลเอกทวิธา จึงถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มหัวเก่าที่มีความขัดแย้งกับกลุ่มก้าวหน้าไปด้วย

ยิ่งกว่านั้นพลเอกทวิธา กับนายสุรินทร์ฯ ก็ยังเคยมีความขัดแย้งกันมาก่อนแล้วในเรื่องการก่อสร้างเรือยนต์เร็วโจมตีของกองทัพเรือและกระทรวงกลาโหม ทางพลเอกทวิธา ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมนั้นได้เสนอให้ก่อสร้างบริษัทในประเทศอิตาลี แต่นายสุรินทร์ฯ ได้แสดงความเห็นว่าไม่ควรจะสร้างกับบริษัทอิตาลี แต่ควรสร้างกับบริษัทของเกาหลี ^{๒๖} เพราะจะได้ราคาถูกกว่า จากเรื่องนี้ทำให้ทางกลุ่มหัวเก่าพากันโจมตีกลุ่มก้าวหน้าว่ามีความโน้มเอียงสนับสนุนคอมมิวนิสต์ เพราะมีนโยบายคัดค้านการเสริมสร้างกองทัพเรือเพื่อไปรบกับคอมมิวนิสต์ ^{๒๗} สิ่งนี้ย่อมจะสร้างความไม่พอใจให้กับทางกลุ่มก้าวหน้าอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้เมื่อพลเอกทวิธา คัดสินใจลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจึงเป็นโอกาสของทางกลุ่มก้าวหน้าที่จะครอบงำกลุ่มหัวเก่าบ้าง

^{๒๖} สุจิต บุญบงการ, "พรรคการเมืองกับการรักษาเสถียรภาพทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะความเป็นสถาบันของระบบพรรคการเมืองของไทย ในช่วง พ.ศ. ๒๕๑๓-๒๕๑๘", หน้า ๔๔.

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๘.

เหตุของความขัดแย้งในกรณีนี้มีอยู่ว่า เมื่อพลเอกทวิธา ไก่กัศสินใจลาออก จากตำแหน่งแล้วนั้น มรว. เสนีย์ฯ นายกรัฐมนตรีก็ไต่ถามให้ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีทราบ ว่าใบลาออกของพลเอกทวิธา นั้นอยู่ที่นายปลั่ง มีจุล เลขาธิการคณะรัฐมนตรี ยังมาไม่ถึงมือนายกรัฐมนตรี เพราะฉะนั้นใบลาออกของพลเอกทวิธา จึงยังไม่มีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ นายคำรงฯ และนายสมักรา จึงรับอาสาเดินทางไปเจรจาเพื่อ ยับยั้งการลาออกของพลเอกทวิธา ซึ่งนายสมักรา เบิกเผยว่า สามารถเจรจาให้พลเอก ทวิธา ไม่ลาออกได้แล้ว แต่วันรุ่งขึ้นกลับมีข่าวการลาออกของพลเอกทวิธา ลงในหนังสือพิมพ์ โดยมีรัฐมนตรีคนหนึ่งเอาใบลาออกมาอ่านในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี และเบิกเผย เรื่องนี้คือหนังสือพิมพ์ ๒๔ อันเป็นผลให้ใบลาออกของพลเอกทวิธา มีผลสมบูรณ์ตามรัฐ- ธรรมนูญ ซึ่งรัฐมนตรีคนที่นายสมักรา กล่าวถึงก็คือนายสุรินทร์ฯ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เพราะข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า นายสุรินทร์ฯ เป็นผู้ขอใบลาออกของพลเอกทวิธา แล้วนำมาอ่านในที่ประชุมทั้ง กรณีนี้เห็นได้ชัดว่าเป็นความพยายามของฝ่ายนายสุรินทร์ฯ ที่จะผลักดันให้พลเอกทวิธา ซึ่งถูกจัดว่าอยู่ในกลุ่มหัวเก่าลาออกจากตำแหน่งไป ทั้งที่นาย สุรินทร์ฯ ไต่ถามเหตุผลต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีว่าทำไมทำเช่นนั้นเพราะไม่ประสงค์จะให้ รัฐมนตรีที่ไม่ปรารถนาจะอยู่ในตำแหน่งอยู่ต่อไป เพราะเป็นการบังคับและอาจเกิดความ เสียหายในงานราชการขึ้นได้ ๒๕

เมื่อพลเอกทวิธา ไต่ลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมไป แล้ว ทางพรรคประชาธิปัตย์ก็ไต่ถามมติให้ มรว. เสนีย์ฯ หัวหน้าพรรค เข้าดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอีกตำแหน่งหนึ่ง และทางกลุ่มก้าวหน้าก็พยายามจะผลักดันให้ มรว. เสนีย์ฯ สละตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยเสนอให้นาย สุรินทร์ฯ ไปดำรงตำแหน่งแทน แล้วให้นายสมักรา ไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำ สำนักนายกรัฐมนตรีแทนนายสุรินทร์ฯ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกัน ๓๐ แต่ความพยายาม

๒๔ ดวิล เปลิเยนศรี, "เสถียรภาพรัฐบาลไทย : ศึกษาเปรียบเทียบรัฐบาลชุก มรว. คึกฤทธิ์ ปราโมช กับรัฐบาลชุก มรว. เสนีย์ ปราโมช", หน้า ๑๐๘.

๒๕ สยามจกหมายเหตุ ๑ (๒๖ สิงหาคม - ๑ กันยายน ๒๕๑๕): ๔๓๓.

๓๐ สยามจกหมายเหตุ ๑ (๒๖ สิงหาคม - ๑ กันยายน ๒๕๑๕): ๔๓๔.

ของกลุ่มก้าวหน้าในครั้งนั้นก็ประสบความสำเร็จเพราะ มรว. เสนีย์ฯ หัวหน้าพรรคไม่ยอมทำตาม

๕. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มทั้งสองมาถึงจุดแตกหักเมื่อมีเหตุการณ์ความวุ่นวายภายหลังจากที่ จอมพลถนอม กิตติขจร ใกล้เคียงลงเินทางเข้ามาในประเทศไทยโดยมวช เป็นพระภิกษุเข้ามา และทางรัฐบาลก็ไม่สามารถจะจัดการกับปัญหาในเรื่องนี้ได้ เป็นเหตุให้รัฐบาลถูกโจมตีจากสภาผู้แทนราษฎรอย่างรุนแรง ทางรัฐบาลโดย มรว. เสนีย์ฯ จึงได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป็นผลให้รัฐบาลชุกเคิมต้องสิ้นสุกลง อย่างไรก็ตาม มรว. เสนีย์ฯ ก็ได้รับการสนับสนุนให้จัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง และในการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีในส่วนของพรรคประชาธิปไตยในการจัดตั้งรัฐบาลใหม่นี้ก็ได้ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่รุนแรงขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งและ เป็นครั้งที่มมีผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาลผสมที่มีพรรคประชาธิปไตยเป็นแกนนำมากที่สุด

ในการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีในส่วนของพรรคประชาธิปไตยทางกลุ่มก้าวหน้า ซึ่งเป็นกลุ่มที่กำลังสามารถกุมคะแนนเสียงข้างมากในพรรคไว้ได้ทั้งในระดับกรรมการกลางและที่ประชุม สส. ของพรรค จึงอาศัยข้อได้เปรียบนี้ผลักดันให้มีการโยกย้ายเอานายสมัครา จากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยไปเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม และนายสมบุญ จากรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยไปเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งการโยกย้ายในครั้งนี้ทำให้ทางค่านายสมัครา กับนายสมบุญ และพรรคพวกในกลุ่มหัวเก่าเกิดความไม่พอใจเป็นอย่างมาก และในที่สุดก็ปฏิเสธที่จะรับตำแหน่งในรัฐบาลชุดใหม่

นายสมัครา และนายสมบุญ นั้นเข้าใจว่าการโยกย้ายทั้งคู่จากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยไปดำรงตำแหน่งอื่นในรัฐบาลชุดใหม่นั้น เป็นการกระทำของกลุ่มก้าวหน้า โดยนายสมัครา เชื่อว่ามีสาเหตุมาจากเรื่องกรณีสอบสวนคดีทุจริตไม้ซุงที่มีนายสนั่น เกตุทัต ปลัดกระทรวงการคลัง พ่อตาของนายค่างงา เป็นผู้ต้องหา ซึ่งได้มีการลงโทษให้ไล่ออกจากราชการ แต่มีการวิ่งเต้นให้เหลือแค่ปลดออก และเมื่อนายสมัครา มาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยก็ได้ทำการรวบรวมหลักฐานเตรียม

พิจารณาคนที่ใหม่ กังนั้จึงถูกกลั่นแกล้งให้พ้นออกไปจากกระทรวงมหาดไทย กังที่นายสมักรา ไก่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งรัฐมนตรีในครั้งนี้ว่า "หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ไม่ใช่สิทธิที่มีอยู่อย่างเต็มที่ในการปรับปรุงคณะรัฐมนตรี คนเป็นคนที่เกี่ยวข้องกับสมควรวากให้ดำรงตำแหน่ง เข็มก็ต้องการทราบเหมือนกันว่าจะทำให้คนอื่นเดือดร้อนแค่ไหน การย้ายครั้งนี้เป็นเพราะมีบุคคลกลุ่มหนึ่งต้องการกำจัดคนและนายสมบุญออกไป เพื่อไม่ให้เป็นที่กังขาของเขานะ" ^{๓๑} ทางค่านายสมบุญฯ เองก็กล่าวในทำนองเดียวกันว่า "การโยกย้ายครั้งนี้ตนทราบว่า มีรัฐมนตรีบางคนพยายามบีบคนให้พ้นไปจากกระทรวงมหาดไทยซึ่งคนจะแฉเบื้องหลังเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างหนักเปลือกต่อไป" ^{๓๒} และนายสมบุญฯ ยังไต่ถามอีกว่า "จะดำเนินคดีเกี่ยวกับนายสนั่นหุจรีตเรื่องซุง เพราะทนไม่ได้ที่จะปล่อยให้ลอยนวลอยู่ต่อไป เนื่องจากเป็นการทุจริตร้ายใหญ่" ^{๓๓}

นายสุรินทร์ฯ สมาชิกในกลุ่มก้าวหน้าซึ่งได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่ามีบทบาทในการโยกย้ายครั้งนี้ก็ได้ออกมาตอบโต้กลุ่มนายสมักรา และนายสมบุญฯ ว่า อันที่จริงแล้วสมาชิกในพรรคไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ต้องการให้นายสมักรา ออกไปจากทุกตำแหน่งเสียเลย เพราะไม่พอใจในพฤติกรรมมานาน แต่คณะกรรมกลางพรรคเห็นว่ายังไม่ควรจะคัดออกไปจึงมีการย้ายกระทรวงกัน การที่ย้ายไปอยู่กระทรวงอุตสาหกรรมก็เพราะเห็นว่านายสมักรา เข้ากับพรรคชาติไทยได้ดี จะได้ช่วยกันแก้ไขปัญหาค่านนี้ ^{๓๔}

เหตุการณ์เหล่านี้ไม่ว่าข้อเท็จจริงจะเป็นอย่างไรซึ่งในการศึกษานี้มิได้มีจุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์ว่าฝ่ายใดผิดฝ่ายใดถูก แต่เหตุการณ์เหล่านี้ก็แสดงให้เห็นได้ว่าภาย

^{๓๑} สยามจกหมายเหตุ • (๓๐ กันยายน-๖ ตุลาคม ๒๕๑๕): ๕๕๕.

^{๓๒} สยามจกหมายเหตุ • (๓๐ กันยายน-๖ ตุลาคม ๒๕๑๕): ๕๕๖.

^{๓๓} สยามจกหมายเหตุ • (๓๐ กันยายน-๖ ตุลาคม ๒๕๑๕): ๕๕๗.

^{๓๔} สยามจกหมายเหตุ • (๓๐ กันยายน-๖ ตุลาคม ๒๕๑๕): ๕๕๗.

ในพรรคประชาธิปไตยนั้นมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มทั้งสองอยู่จริง โดยที่กลุ่มก้าวหน้าของนายคำรงฯ และนายสุรินทร์ฯ เป็นกลุ่มที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มหัวเก่าของนายธรรมบุญฯ และนายสมัครฯ อยู่ ดังนั้นจึงมีข่าวออกมาว่าทางกลุ่มหัวเก่าซึ่งเป็นกลุ่มที่สูญเสียผลประโยชน์ และสูญเสียการนำในพรรคประชาธิปไตยพยายามที่จะแยกตัวเองออกมาจากพรรคประชาธิปไตย และร่วมมือกับพรรคการเมืองหรือกลุ่มอิทธิพลอื่นทำลายพรรคประชาธิปไตยและรัฐบาล ทั้งนี้ นายสมัครฯ ก็ได้เปิดเผยยอมรับว่าหลังจากที่ได้ปฏิเสธไม่รับตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีชุดใหม่แล้ว สส. พรรคประชาธิปไตย ๔๔-๔๕ คน ได้พบปะและเซ็นชื่อร่วมกันที่บ้านนายสมบุญฯ โดยกะกันว่าจะตั้งพรรคใหม่โดยจะมีสมาชิกสภากรุงเทพมหานครอีก ๓๕ คนเป็นกำลังค้ำยัน และจะยกนายธรรมบุญฯ ขึ้นเป็นหัวหน้าพรรคและคนจะเป็นเลขาธิการพรรค^{๓๕} ชื่อของพรรคการเมืองใหม่ที่จะตั้งขึ้นนี้มีข่าวทางหนังสือพิมพ์ว่าจะใช้ชื่อว่า "พรรคสหกรณ์ไทย"^{๓๖} นอกจากนี้ทางสมาชิกในกลุ่มหัวเก่าไม่ว่าจะเป็นนายธรรมบุญฯ นายสมัครฯ นายสมบุญฯ และนายส่งสุธา ยังได้ร่วมกันสนับสนุนการประชุมของกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน และประชาชนบางกลุ่มทำการเรียกร้องให้รัฐบาลพรรคประชาธิปไตยล้มชื่อรัฐมนตรี และ สส. บางคนออกจากพรรคประชาธิปไตย ซึ่งรัฐมนตรีและ สส. ที่ถูกเรียกร้องให้พรรคล้มชื่อนั้นก็คือสมาชิกในกลุ่มก้าวหน้าที่เป็นคู่แข่งกับกลุ่มหัวเก่าทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นนายสุรินทร์ฯ นายคำรงฯ นายชวน หลีกภัย หรือนายวีระ มุสิกพงษ์ และพร้อมกันนั้นก็สนับสนุนให้เรียกร้องให้มีการแต่งตั้งคนในกลุ่มของตนคือ นายสมัครฯ และนายสมบุญฯ เข้าไปเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยตามเดิม

ในที่สุดผลจากความขัดแย้งที่รุนแรงระหว่างกลุ่มทั้งสองภายในพรรคประชาธิปไตย เมื่อผสมผสานกับความคึงเครียดและความสับสนวุ่นวายของสถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศก็ได้กลายเป็นข้ออ้างของคณะกรรมการการปฏิรูปการรัฐประหารซึ่งมาในวันที่ ๒ ตุลาคม

^{๓๕} สัมภาษณ์ นายสมัคร สุนทรเวช ใน ดิวล เบลีเยนศรี, "เสถียรภาพรัฐบาลไทย: ศึกษาเปรียบเทียบรัฐบาลชุก มรว. คึกฤทธิ์ ปราโมช กับรัฐบาลชุก มรว. เสนีย์ ปราโมช", หน้า ๑๒๓.

^{๓๖} "ชาติไทยกับประชาธิปไตย: รอให้งอมแล้วหล่นเอง" จักรวิสัย ๒ (๒๔ กันยายน ๒๕๑๔): ๑๐.

๒๕๑๕ ซึ่งเท่ากับเป็นการยุติปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มสมาชิกภายในพรรคประชาธิปไตย ในช่วงเวลานี้ไปโดยปริยาย

สำหรับความขัดแย้งภายในพรรคประชาธิปไตยนี้ เมื่อวิเคราะห์ถึงลักษณะและเนื้อหาของความขัดแย้งแล้ว เราจะพบว่าแท้ที่จริงความขัดแย้งทั้งหลายนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ทั้งสิ้น โดยมีเรื่องของความไม่ชอบกันเป็นการส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้องเป็นส่วนเสริมด้วย และแม้ว่าจะดูจากเปลือกนอกแล้วดูเหมือนจะมีความขัดแย้งกันในเรื่องอุดมการณ์ หรือแนวความคิดแทรกปนอยู่ก็ตาม แต่สิ่งนี้ก็เป็นที่ชัดว่าเสริมความขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์ที่ขัดกันเท่านั้น

ผลประโยชน์อะไรที่เป็นตัวก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในพรรคประชาธิปไตย? เราจะเห็นได้ไม่ยากว่าสิ่งนั้นคืออำนาจภายในพรรคและตำแหน่งทางการเมืองในระดับรัฐมนตรีของพรรค ซึ่งกลุ่มผู้ขัดแย้งทั้งสองกลุ่มต่างก็ต้องการจะได้รับผลประโยชน์ทั้งสองค่านั้น และไม่ต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับ กลุ่มทั้งสองจึงแข่งขันและขัดแย้งกันในประเด็นเหล่านี้เสมอมา เมื่อฝ่ายหนึ่งคือกลุ่มก้าวหน้าได้รับชัยชนะในการแข่งขันหรือการขัดแย้งกันนั้น อีกกลุ่มหนึ่งก็คือกลุ่มหัวเก่าจึงพยายามคอบโตโดยการไปร่วมมือกับกลุ่มพลังทางการเมืองอื่นชักชวนกลุ่มก้าวหน้าโดยไม่มีการประนีประนอม ผลที่สุดจึงนำมาซึ่งการแยกตัวออกจกกันอย่างเด็ดขาด (permanent schism) ระหว่างกลุ่มขัดแย้งทั้งสองกลุ่มในช่วงเวลาต่อมา

๒. ความขัดแย้งภายในพรรคกิจสังคม (๒๕๒๖-๒๕๒๙)

ในบรรดาพรรคการเมืองต่างๆที่เกิดขึ้นมาในช่วงหลังจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ นั้น กล่าวได้ว่าพรรคกิจสังคมนั้นเป็นพรรคการเมืองที่มีความโดดเด่นเหนือกว่าพรรคการเมืองอื่นๆเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นในค่านิยมทางการเมืองหรือในค่านิยมเชิงจิตของพรรค ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะนอกจากพรรคกิจสังคมจะมีหัวหน้าพรรคที่มีชื่อเสียง และมีประสบการณ์ในทางการเมืองอย่างสูง คือ มรว. ศักดิ์ฤทธิ์ ปราโมช แล้ว นโยบายใน

เชิงรูปธรรม เช่น นโยบายเงินยืม หรือการรักษาพยาบาลฟรี ก็เป็นที่นิยมในหมู่ประชาชนในเขตชนบทด้วย จึงส่งผลให้ชื่อเสียงของพรรคกิจสังคมมีมากขึ้นและเป็นที่ดึงดูดใจของนักการเมืองทั้งหน้าเก่าและหน้าใหม่ให้เข้ามาร่วมอยู่ในพรรคกิจสังคมเป็นจำนวนมาก

อย่างไรก็ดีสภาพของพรรคกิจสังคมก็มีไค้คึกแฉกแฉกต่างไปจากพรรคการเมืองไทยอื่นๆเลย กล่าวคือเมื่อทางพรรคกิจสังคมมีขนาดใหญ่โตและมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น พรรคก็เริ่มแสดงอาการของความแตกแยกออกมา

ความแตกแยกภายในพรรคกิจสังคมช่วงที่รุนแรงที่สุดก็คือในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๒๘ ที่ทางพรรคได้เข้าร่วมเป็นรัฐบาลผสมอยู่ภายใต้การนำของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ที่มาของความแตกแยกภายในพรรคในช่วงนี้ก็คือปัญหาความขัดแย้งระหว่างสมาชิกพรรคที่มีการแบ่งแยกกันเป็นกลุ่มอยู่ภายในพรรคในเรื่องของผลประโยชน์ที่มีอยู่อยู่มากจนทำให้ภาพของพรรคกิจสังคมในสายตาสาธารณชนแล้วคือภาพของความวุ่นวายและแตกแยก

๒. ความขัดแย้งอันเป็นเหตุนำไปสู่ความแตกแยกภายในพรรคกิจสังคมนั้น เริ่มมีมาตั้งแต่เมื่อทางพรรคกิจสังคมได้เข้าร่วมเป็นรัฐบาลผสมซึ่งในการคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้าปกครองตำแหน่งรัฐมนตรีในโควตาของพรรคนั้นปรากฏว่าได้สร้างความไม่พอใจให้กับสมาชิกพรรคหลายคนเพราะไม่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามที่ต้องการ โดยเฉพาะกลุ่ม สส.อีสาน ซึ่งมีจำนวนถึง ๑ ใน ๓ ของพรรค แต่กลับได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีน้อยมาก

อย่างไรก็ตามความไม่พอใจในเรื่องนี้ก็ยังไม่ปรากฏออกมาเป็นความแตกแยกที่เห็นเด่นชัดนัก ความแตกแยกภายในพรรคกิจสังคมนั้น เริ่มมาปรากฏตัวอย่างชัดเจนก็ในกรณีความขัดแย้งในเรื่องการแต่งตั้งผู้อำนวยการองค์การตลาดเพื่อการเกษตร (อตก.)

ในบรรดากระทรวงทั้ง ๑๔ กระทรวง (รวมทบวงและสำนักนายกรัฐมนตรีด้วย) นั้นกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในสายคานักการเมืองไทยแล้วเป็นกระทรวงหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยทีเดียว พรรคการเมืองต่างๆจึงพยายามจะให้สมาชิกของพรรคคนได้เข้าไป

คำรงค์ตำแหน่งในกระทรวงนี้เพราะกระทรวงเกษตรฯ เป็นกระทรวงที่มีภาระหน้าที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในชนบทเป็นอย่างมาก และเพราะพื้นที่ชนบทส่วนใหญ่ นั่นคือพื้นที่การเกษตร ผลงานของกระทรวงนี้จึงเป็นผลงานที่จะสร้างชื่อเสียงให้แก่พรรคได้เป็นอย่างมากหากว่ามีผลงานดี

ดังนั้นเมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ เป็นคนของพรรคกิจสังคมคือ นาย ณรงค์ วงศ์วรรณ แต่ผู้อำนวยการองค์การตลาดเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจในกระทรวงเกษตรฯ คือ นายสุรินทร์ หิรัญบุษณะ ซึ่งเป็นคนที่ทางพรรคชาติไทยเป็นผู้แต่งตั้งมาตั้งแต่ครั้งที่พรรคชาติไทยมีสมาชิกเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงนี้ ทางสมาชิกของพรรคกิจสังคมจึงพยายามผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้อำนวยการ อตก. ใหม่ให้มาเป็นคนของพรรค ก้าวเหตูผลที่ว่าการที่นายสุรินทร์ฯ เป็นคนของพรรคชาติไทยจึงไม่สามารถจะสนองนโยบายของพรรคกิจสังคมได้ และอาจจะทำลายชื่อเสียงของพรรคได้เช่นกันเพราะงานของ อตก. นั้นรับผิดชอบในการรับซื้อผลิตผลทางการเกษตรจากเกษตรกรทั่วประเทศ

ความจริงการเปลี่ยนแปลงตัวผู้อำนวยการ อตก. นี้ไม่น่าจะมีปัญหาความขัดแย้งหากว่าไม่มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะกลุ่มต่างๆภายในพรรคกิจสังคมต่างก็พยายามจะผลักดันให้คนที่กลุ่มคนต้องการได้เข้าไปเป็นแทน จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกันขึ้นมา ทั้งที่นายโกศล ไกรฤกษ์ เลขาธิการพรรคได้กล่าวว่า "... เรื่อง อตก. นั้นผมได้รับทราบว่ามีบุคคลหลายฝ่ายทั้งในและนอกพรรคพยายามทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ เอาเรื่องที่ไม่เป็นปัญหาทำให้เป็นปัญหา มีการวิ่งเต้นกันมกเพื่อหวังตำแหน่ง...." ^{๓๗}

ทางกลุ่ม สส.อีสานของพรรคกิจสังคมนั้นพยายามจะผลักดันให้ นายวุฒิ วิวัฒน์อนันต์ ซึ่งเป็นรองผู้อำนวยการ อตก. อยู่ในขณะนั้นขึ้นมาเป็นผู้อำนวยการ อตก. แทน เพราะนายวุฒิฯ นี้เป็นผู้หนึ่งที่คอยให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่พรรคมาเสมอ ^{๓๘} ในขณะที่ทางกลุ่มอื่นก็พยายามจะผลักดันคนของกลุ่มตนขึ้นมา อาทิเช่น มีข่าวว่าทางค่านายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ รองหัวหน้าพรรคก็ต้องการให้ นายสันติ คมวรารังกูร คนสนิทของตัว

^{๓๗} มติชน ๖ (๓๐ กันยายน ๒๕๒๖): ๑๖.

^{๓๘} "ศึกชิงเก้าอี้ อตก. บทเรียนของพรรคการเมือง" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์

เข้าไปเป็น ^{๓๘} ทางค้ำกุ่มนายพงศ์ สารสิน ก็พยายามผลักดันนายพัลลภ คันทองมาศ
อยู่ และทางค้ำกุ่มนายณรงค์ วงศ์วรรณ และนายโกศล ไกรฤกษ์ ก็เตรียมไว้สองคนคือ
นายพิชัย แก้วสำภู และอีกคนคือ นายหันศักดิ์ นิรัตน์พัฒนาชัย เจ้าของโรงสีในจังหวัด
พิษณุโลก ^{๔๐} ซึ่งนายโกศลา เป็น สส.อยู่

อย่างไรก็ตามความพยายามของกลุ่มต่างๆกลับประสบกับความล้มเหลวคือไม่มี
คนจากกลุ่มใดเลยที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยการ ออกค. คนที่ได้รับการแต่งตั้ง
กลับเป็น นายประมุท บุรณศิริ ผู้ช่วยการเลือกตั้ง เขตกรุงเทพมหานครของพรรคในการ
เลือกตั้งปี ๒๕๒๖ ที่ผ่านมา ซึ่งมองดูแล้วน่าจะเป็นทางออกที่ดีที่สุดสำหรับพรรคในการเลือก
เอาคนกลางเข้ามาแทนที่

แต่ในความเป็นจริงแล้วการแต่งตั้งนายประมุท ให้เป็นผู้ช่วยการ ออกค.
นั้นยังเป็นการเพิ่มระดับความขัดแย้งขึ้นไปอีก โดยเฉพาะทางกลุ่ม สส.ภาคอีสาน และนำ
ไปสู่การเคลื่อนไหวให้มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรค โดยเฉพาะตำแหน่ง
เลขาธิการพรรคเสียใหม่

การที่กลุ่มต่างๆพยายามแย่งชิงตำแหน่ง ผู้ช่วยการ ออกค. นั้นเป็นเรื่องที่เข้า
ใจกันได้ไม่ยากเลย ประการหนึ่งก็คือตำแหน่งผู้ช่วยการ รัฐวิสาหกิจนั้นเป็นเหมือนสิ่งคอบ
แทนในทางการเมืองแก่ผู้ที่มีบุญคุณต่อกุ่ม และอีกประการหนึ่งก็คือหน้าที่ของ ออกค. นั้นเกี่ยว
ข้องกับผลประโยชน์ทางธุรกิจการเกษตรเป็นอย่างมาก การที่คนของกลุ่มใดได้เข้าไปเป็น
ผู้บริหารก็ย่อมจะเป็นโอกาสอันดีสำหรับผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้บริหารนั้นในอันที่จะใช้
ความสัมพันธ์นั้นไปสร้างผลประโยชน์ในทางธุรกิจต่อไป เช่น การให้ ออกค. รับซื้อสินค้าจาก
ญาติพี่น้องหรือแม้แต่ของตัวสมาชิกพรรคเอง

ดังนั้นเมื่อความต้องการของแต่ละกลุ่มไม่ได้รับการตอบสนองจึงย่อมสร้างความ
ไม่พอใจให้เกิดขึ้นมาได้ และยิ่งกลุ่มใดมีความต้องการและความคาดหวังมากเท่าใดเมื่อไม่

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.

^{๔๐} มติชน ๖ (๓ ตุลาคม ๒๕๒๖): ๓.

เป็นไปตามที่ต้องการและคาดหวัง ความไม่พอใจก็จะยิ่งมากขึ้น กลุ่ม สส.อีสานที่มีความต้องการและความคาดหวังสูง เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองจึงมีความไม่พอใจมากกว่ากลุ่มใดๆ และเป็นเหตุนำไปสู่ความขัดแย้งในช่วงเวลาต่อมา

๒. ความขัดแย้งกรณีต่อมาหลังจากปัญหาในการแต่งตั้งผู้อำนวยการ อตก. ก็คือ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม สส.ภาคอีสาน กับนายโกศล ไกรฤกษ์ เลขาธิการพรรค หลังจากที่ได้ทางกลุ่ม สส.ภาคอีสานของพรรคมีความไม่พอใจในเรื่องที่พรรคไม่ยอมแต่งตั้งบุคคลที่กลุ่มคนสนับสนุนอยู่ให้เป็นผู้บริหาร อตก.แล้ว ความไม่พอใจของกลุ่ม สส.ภาคอีสานก็ปรากฏขึ้นอีกเมื่อทางกลุ่ม สส.ภาคอีสานมีการเรียกร้องกันภายในพรรคให้มีการเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคใหม่ และเสนอให้มีการแก้ไขข้อบังคับของพรรคให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นโดยให้ทุกตำแหน่งจะต้องได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกพรรคโดยตรง^{๑๑}

แต่ขอเรียกร้องนี้ทางพรรคโดยผ่านทางนายโกศลฯ เลขาธิการพรรค ยังไม่ยอมให้คำตอบ และยังไม่มีให้มีการเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคขึ้นมาใหม่ตามข้อเรียกร้องทางกลุ่ม สส.ภาคอีสานจึงเกิดความไม่พอใจขึ้นมาอีกโดยกล่าวหาว่า นายโกศลฯ เป็นตัวสร้างปัญหา เล่นพรรคเล่นพวก หวังอำนาจ และต้องการยึดครองพรรคกิจสังคม^{๑๒}

ต่อจากนั้นทางกลุ่ม สส.ภาคอีสานโดยนายรักเกียรติ สุขชนะ สส.อุตรธานี กับพวกอีก ๖ คน จึงได้ร่วมกันเข้าชื่อเพื่อยื่นญัตติขักพอกนายโกศลฯ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ กับนายณรงค์ วงศ์วรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยให้เหตุผลว่าเป็นเพราะบุคคลทั้งสองไม่ได้นำเอานโยบายของพรรคในเรื่อง ข้าว ไปใช้ ทำให้เกิดความเสียหายแก่พรรค เพราะทางพรรคมีมติให้รัฐบาลจกเงินไปรับซื้อข้าวเปลือกจากชาวนาและตั้งผู้ก็ได้รับปากว่าจะนำคืนไปเสนอต่อคณะรัฐมนตรี แต่กลับปรากฏ

^{๑๑} "ญัตติไม่ไว้วางใจ รมต.กระสุนค่านอกนคของกลุ่ม สส.อีสาน", มติชนสุดสัปดาห์ ๙ (๒๕ มกราคม ๒๕๒๗): ๘.

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

ว่าไม่ทำ ยิ่งกว่านั้นนายโกศลลา กลับไปเสนอให้ธนาคารให้สินเชื่อแก่พ่อค้าส่งออก และให้
ลดค่าพรีเมียมข้าวแก่ผู้ส่งออกด้วย^{๕๓}

การกระทำของนายรักเกียรติฯ และพรรคพวกในครั้งนั้นทำให้ มรว. คีตกฤษี ปรา-
โมช หัวหน้าพรรคเกิดความไม่พอใจมาก และมีข่าวออกมาว่าอาจจะมีการพิจารณาขับนาย
รักเกียรติฯ ออกจากพรรค หากไม่สามารถทำความเข้าใจกันได้ ^{๕๔} แต่อย่างไรก็ตามนายทง
ศิริปริชาพงษ์ ผู้นำคนหนึ่งในกลุ่ม สส. อีสานก็ได้ออกมาไกล่เกลี่ยไม่ให้พรรคมีการขับนาย
รักเกียรติฯ ออกจากพรรค ^{๕๕}

ความขัดแย้งระหว่างนายโกศลลา กับกลุ่ม สส. อีสานนั้นเป็นที่เข้าใจกันว่าเป็น
เพราะทางกลุ่ม สส. ภาคอีสานนั้นต้องการทำลายภาพพจน์ของนายโกศลลา และต้องการจะ
ผลักดันให้นายโกศลลา ออกจากตำแหน่งเลขาธิการพรรคซึ่งทั้งนี้ก็เคยมีข่าวมาก่อนหน้านี้แล้ว
ว่าทางกลุ่ม สส. ภาคอีสานจะสนับสนุนให้นายพงศ์ สารสิน หรือนายไพโรจน์ ไชยพร ขึ้น
มาเป็นเลขาธิการพรรคแทนนายโกศลลา ^{๕๖} และอีกประการหนึ่งก็คือกลุ่ม สส. อีสานนั้นมี
ผลประโยชน์ในเรื่องการรับซื้อข้าวและโรงสีข้าวเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งได้รับผลเสียหายจาก
การที่นายโกศลลา ไม่ยอมทำตามมติของพรรคในเรื่องข้าว ^{๕๗} แต่ทางนายรักเกียรติฯ และ
พวกก็ได้ปฏิเสธว่าการเคลื่อนไหวนี้ไม่ได้มีเรื่องผลประโยชน์เกี่ยวกับโรงสีเข้ามาเกี่ยว^{๕๘}

^{๕๓} มติชน ๗ (๑๕ มกราคม ๒๕๒๗): ๑๖.

^{๕๔} มติชน ๗ (๑๖ มกราคม ๒๕๒๗): ๑๖.

^{๕๕} มติชน ๗ (๑๖ มกราคม ๒๕๒๗): ๑๖.

^{๕๖} มติชน ๖ (๒๖ ธันวาคม ๒๕๒๖): ๑๖.

^{๕๗} "ผู้คิดไม่ไว้วางใจ รมท. กระสุนค่านักชกของกลุ่ม สส. อีสาน", มติชน
สุกส์ปกาศน์ ๗ (๒๕ มกราคม ๒๕๒๗): ๕.

^{๕๘} มติชน ๗ (๒๗ มกราคม ๒๕๒๗): ๑๖.

อย่างไรก็ดีจากความขัดแย้งในครั้งนี้อาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตำแหน่ง
เลขาธิการพรรคในเวลาต่อมา เพราะหลังจากนั้นนายโกศลาก็ได้ขอลาออกจากตำแหน่ง
เลขาธิการพรรคเพื่อเปิดโอกาสให้มีการเลือกตั้งเลขาธิการพรรคขึ้นมาใหม่ ในการเลือก
ตั้งเลขาธิการพรรคคนใหม่นั้นแม้ว่าดูเหมือนจะมีบุคคลที่จะเข้าร่วมแข่งขันกันหลายคน แต่
เมื่อถึงเวลาเลือกตั้งแล้วกลับมีแค่นายพงศ์ สารสิน ผู้ร่วมก่อตั้งพรรคและนายทุนคนสำคัญ
ของพรรคเท่านั้นที่ได้รับการเสนอชื่อ และได้รับความเห็นชอบจากพรรคให้เป็นเลขาธิการ
พรรคต่อจากนายโกศลา

การที่นายพงศ์ฯ ได้รับเลือกตั้งให้เป็นเลขาธิการพรรคโดยไม่มีการคัดค้านจาก
สมาชิกพรรคนั้นก็เป็นที่น่าประหลาดใจเพราะว่าได้รับการสนับสนุนจาก มรว. คึกฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าพรรค
และเพราะบารมีทางเศรษฐกิจของนายพงศ์ฯ ก็มีมากกว่าคนอื่น นายพงศ์ฯ จึงมีความโศก
เกินเหนือกว่าสมาชิกพรรคคนอื่นๆ

๒. หลังจากทีนายพงศ์ฯ เข้าดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคไปก็ช่วงเวลาหนึ่งแล้ว
ก็ก็มีความเคลื่อนไหวของบรรดา สส. ของพรรคที่จะให้มีการเปลี่ยนตัวเลขาธิการพรรค
อีกครั้ง โดยมีกลุ่ม สส. จากภาคอีสานเป็นแกนหลัก^{๔๘} ด้วยเหตุผลที่ว่าตัวนายพงศ์ฯ เลขา-
ธิการพรรคไม่สามารถแสดงความสามารถให้เป็นที่ปรากฏชัดนับตั้งแต่เข้ามารับตำแหน่ง
และยังขาดมนุษยสัมพันธ์ด้วย เป็นต้น^{๕๐} พร้อมกันนั้นก็มีความพยายามที่จะเข้าชื่อกันเรียก
ร้องให้มีการนำเอกนายบุญชู โรจนเสถียร อดีตเลขาธิการพรรคคนแรกกลับเข้ามามีบทบาท
ในพรรคอีกครั้ง หลังจากที่ออกจากพรรคไปเนื่องจากมีความขัดแย้งกับกลุ่มของนายพงศ์ฯ
ในเรื่องการเข้าร่วมรัฐบาลเปรม ๓

จริงๆ แล้วเหตุผลประการสำคัญที่ทำให้มีการเคลื่อนไหวของกลุ่ม สส. ดังกล่าว
นี่ก็คือความไม่พอใจของ สส. กลุ่มนี้คือนายพงศ์ฯ ในเรื่องการประมูลโรงเหล้า ๑๒ จังหวัด
ของกรมสรรพสามิต ที่นายพงศ์ฯ ในฐานะเจ้าของบริษัทสุรชาติพิทย์ เป็นผู้ได้รับสิทธิ ทาง สส.

^{๔๘} "เคลื่อนไหวขับ "พงศ์ สารสิน" เมฆหมอกในกิจสังคมพิสูจน์บารมี "บุญชู"
มติชนสุดสัปดาห์ ๗ (๓ มิถุนายน ๒๕๒๗): ๘.

^{๕๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

กลุ่มนี้จึงพยายามติดต่อกับนายพงศ์ฯ เพื่อขอเป็นเอเยนซ์จำหน่ายในแต่ละจังหวัด ซึ่งเรื่องนี้นายพงศ์ฯ ต้องการให้มีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การยื่นขอเป็นเอเยนซ์จำหน่ายเหล่า แต่ทาง สส. กลุ่มนี้ต้องการให้นายพงศ์ฯ ตั้งเอเยนซ์ขึ้นมาเลยเพื่อจะได้ไม่ต้องเสียเงินเป็นค่าของเป็นเอเยนซ์จำหน่ายเหล่า ๕๑ ความต้องการของ สส. กลุ่มนี้ก็คือจะได้มีรายไก่อส่วนหนึ่งไว้สำหรับการเลือกตั้งครั้งต่อไปที่อาจเกิดขึ้นได้ทันที เพราะความไม่แน่นอนของสภาผู้แทนราษฎรซึ่งอาจจะมีการยุบสภาขึ้นมาได้ ๕๒

ความพยายามที่ สส. กลุ่มนี้จะนำเอานายบุญชู โรจนเสถียร กลับเข้ามามีบทบาทในพรรคกิจสังคมอีกครั้งหนึ่งนั้นย่อมสร้างความไม่พอใจให้แก่ นายพงศ์ฯ เช่นกัน เพราะเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่านายพงศ์ฯ นั้นเคยมีปัญหาคความขัดแย้งกับนายบุญชูมาก่อนในเรื่องการเพิ่มภาษีน้ำอ้อยที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในสมัยนั้นได้ประกาศออกมา และนายพงศ์ฯ ก็ได้คัดค้านเพราะการเพิ่มภาษีน้ำอ้อยนั้นจะมีผลกระทบต่อกิจการน้ำอ้อยที่นายพงศ์ฯ เป็นเจ้าของอยู่ แต่ทางค่านายบุญชู กลับให้การสนับสนุนต่อเรื่องนี้เพราะเห็นว่าน้ำอ้อยนั้นเป็นของฟุ่มเฟือย และในเรื่องการจะเข้าร่วมรัฐบาลเปรม ๓ ซึ่งทางค่านายบุญชู ไม่ต้องการให้พรรคกิจสังคมเข้าร่วม แต่ทางฝ่ายนายพงศ์ฯ ต้องการเข้าร่วมและได้ใช้อิทธิพลของตัวบีบีบีบีบีให้พรรคกิจสังคมต้องเข้าร่วมรัฐบาลเปรม ๓ จนได้ในที่สุด

ดังนั้นเมื่อจะมีการดึงเอานายบุญชู กลับเข้ามามีบทบาทในพรรคอีก ทางนายพงศ์ฯ จึงชักชวนโดยกล่าวว่า นายบุญชู นั้นหมดสมาชิกภาพจากพรรคกิจสังคมแล้วเพราะไม่ได้จ่ายเงินค่าสมาชิก ๕๓ และในการประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรค

๕๑ "ยุทธการจับหงส์ กิ่งบุญชูคืนตำแหน่งนี้คืนสนอง" มติชนสุดสัปดาห์ ๗

(๑๐ มิถุนายน ๒๕๒๗): ๑๑.

๕๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑.

๕๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐.

นายพงศ์ฯ ก็ใช้ข้อเท็จจริงของตัวทำให้ผลการเลือกตั้งออกมาตามที่ต้องการคือปรากฏว่าไม่มีผู้ที่มีบทบาทและลงชื่อสนับสนุนให้นายบุญชูฯ กลับเข้ามามีบทบาทภายในพรรคได้รับการเลือกตั้งเป็นกรรมการบริหารพรรคเลยแม้แต่คนเดียว ทั้งนี้รวมถึงบรรดา สส. ที่เคยมีความใกล้ชิดกับนายบุญชูฯ มาก่อนด้วย^{๕๔} ในขณะที่ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งทั้งหมดเป็นผู้ที่นายพงศ์ฯ ใ้จักเตรียมไว้แล้วซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดอยู่ในกลุ่มเดียวกับนายพงศ์ฯ ทั้งสิ้น

การเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคครั้งนี้ก็ทำให้ความไม่พอใจให้กับ กลุ่ม สส. ภาคอีสาน และกลุ่ม สส. ภาคเหนือ จำนวนหนึ่งเป็นอย่างมาก โดยเป็นความไม่พอใจต่อการกระทำของนายพงศ์ฯ ที่มีลักษณะเป็นเผด็จการเพราะเหตุผล ๒ ประการคือ

ประการแรก ในการเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคนั้น นายพงศ์ฯ ใ้จัดทำ "โผย" รายชื่อบุคคลที่คัดเลือกเอาไว้แล้ว ๒๐ คน แล้วเงินแจกจ่ายให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุมที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงโดยไม่มีชื่อบุคคลจากกลุ่ม สส. ภาคอีสาน ที่มีการเคลื่อนไหวถึงนายบุญชูฯ กลับเข้าพรรคเลย

ประการที่สอง ในบรรดาผู้ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ๒๒๑ คน อันประกอบด้วย สส. ของพรรคจำนวน ๑๐๑ คน และสมาชิกบริหารพรรคอีก ๑๒๐ คน ปรากฏว่าในส่วนสมาชิกบริหารพรรค ๑๒๐ คนนั้นส่วนใหญ่จะเป็นคนของนายพงศ์ฯ และร.ท. อ. สุรคัน โอสถานุเคราะห์ เพราะคนเหล่านั้นคือพนักงานของบริษัทไทยน้ำทิพย์ของนายพงศ์ฯ และบริษัทโอสถสภา เค็กลงหนุ ของ ร.ท. อ. สุรคันฯ

กลุ่ม สส. ภาคอีสานและภาคเหนือจำนวนหนึ่งจึงเกิดความไม่พอใจขึ้นมา และจากความไม่พอใจนี้จึงมีกลุ่ม สส. เหล่านี้ประมาณ ๓๐ กว่าคน ^{๕๕} ใ้แยกตัวออก

^{๕๔} "ซัดแย้งกิจสังคม หลักการหรือผลประโยชน์อีกไม่นานคงไ้พิสูจน์"
มติชน สัปดาห์ที่ ๗ (๑ กรกฎาคม ๒๕๒๗): ๔.

^{๕๕} ดูรายชื่อใ้ใน "เลือกกรรมการพรรคกิจสังคมจากแสบ ๑ ถึงแสบ ๒"
สยามรัฐ สัปดาห์ที่ ๓๑ (๒๔ มิถุนายน ๒๕๒๗): ๔-๕.

ประชุมกันที่โรงพยาบาลเคหาเพื่อหาทางต่อสู้กับกลุ่มนายพงส์

จากความขัดแย้งในกรณีนี้จะเห็นได้ว่าเป็นความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องผลประโยชน์อย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากผลประโยชน์ที่ฝ่ายหนึ่งต้องการไม่ได้รับการตอบสนองจากฝ่ายที่คุมอำนาจและผลประโยชน์ในพรรคไว้ ความไม่พอใจจึงออกมาในรูปของการต่อต้านและผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความไม่พอใจนั้น

อย่างไรก็ดีในความขัดแย้งนี้จะพบว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างผู้นำพรรคกับสมาชิกพรรคในระดับรองๆ ลงไปเท่านั้น เพราะในระดับชนชั้นนำของพรรคนั้นยังสามารถประสานประโยชน์กันได้ในระดับหนึ่ง ความขัดแย้งในกรณีนี้จึงยังไม่รุนแรงเท่ากับความขัดแย้งที่มาจากชนชั้นนำของพรรคด้วยกัน ทั้งจะเห็นได้จากผลการเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคในครั้งนี้นำมาชนชั้นนำของพรรคต่างก็ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นรองหัวหน้าพรรค หรือกรรมการบริหารพรรคกันแทบทั้งสิ้น ความไม่พอใจของชนชั้นนำในพรรคต่อการเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคในครั้งนี้จึงไม่มีออกมาให้เห็น

๕. ต่อมาภายในพรรคกิจสังคมก็มีความขัดแย้งกันขึ้นมาอีกในเรื่อง การแต่งตั้งผู้อำนวยการ ออก. แต่ก็ไม่รุนแรงมากนัก ตำแหน่งผู้อำนวยการ ออก. นี้เดิมที่นายปละนุท บุรณะศิริ คนของพรรคกิจสังคมเป็นอยู่ แต่ได้ขอลาออกไปจึงต้องมีการแต่งตั้งคนใหม่เข้ามาแทน.

ทางพรรคกิจสังคมนั้นได้มีมติเอกฉันท์จาก สส.พรรค สนับสนุนให้นายพัลลภ คันธยมวงศ์ สมาชิกพรรค และเป็นທີ່ปรึกษา ออก. อยู่ขึ้นดำรงตำแหน่งแทน แต่ทางนายณรงค์ วงศ์วรรณ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ กลับไปแต่งตั้งนายวิวัฒน์ กิวานนท์ ช่างราชการกระทรวงเกษตรฯ ซึ่งรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ ออก. อยู่ขึ้นมาเป็นแทน สมาชิกพรรคกิจสังคมจึงไม่พอใจต่อการกระทำของนายณรงค์ฯ และมีการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงเสียใหม่

หลังจากนั้นนายพงส์ เลขาธิการพรรคก็ได้รับมอบหมายจาก มรว. คึกฤทธิ์ฯ

หัวหน้าพรรคให้ไปเจรจากับนายณรงค์ ให้แต่งตั้งนายพัลลภา ขึ้นเป็นผู้อำนวยการ ออก. จนในที่สุดนายณรงค์ ก็จำต้องไปขอร้องให้นายวิพัฒนา ลาออกจกตำแหน่งผู้อำนวยการ อีกรีก: ทั้งที่นายณรงค์ เพิ่งจะแต่งตั้งไปได้ไม่นาน แล้วจึงตั้งให้นายพัลลภา ขึ้นเป็นแทน

เหตุที่ สส. ของพรรคต้องการให้เปลี่ยนแปลงตัวผู้อำนวยการ ออก. ให้เป็น คนของพรรคนั้นก็มีหลายเหตุผลเกี่ยวกับที่เคยกล่าวมาแล้วว่าออก. นั้นเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรทั่วประเทศ ทางพรรคจึงต้องการ ให้เป็นคนของพรรคเองได้เป็นผู้บริหาร เพื่อจะได้ก่อประโยชน์ให้เกิดแก่พรรค เมื่อทาง นายณรงค์ ไม่ยอมทำตามจึงเกิดปัญหาขึ้นมา

หลังจากปัญหาในเรื่องการแต่งตั้งผู้อำนวยการ ออก. ผ่านไปได้ก็เกิดปัญหาราคาข้าวเปลือกตกต่ำลง นายณรงค์ จึงเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นมาอีกแต่คราวนี้เป็น กับนายโกศลลา ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ของพรรคกิจสังคมด้วยกัน

การที่ราคาข้าวเปลือกตกต่ำทำให้ชาวนาขายข้าวไม่ได้ตามราคาที่รัฐบาลประกันไว้ได้ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวของชาวนาขึ้นมาในหลายจังหวัดโดยมีเป้าหมายที่ พรรคกิจสังคมในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบกระทรวงพาณิชย์อยู่ การที่ทางพรรคกิจสังคมต้อง ตกมาเป็นเป้าหมายจากประชาชนนั้นทำให้ กลุ่ม สส. ของพรรคมีความไม่พอใจเป็นอย่างมากเพราะเป็นการทำให้พรรคเสียคะแนนนิยมไปได้ จึงมีการเตรียมเสนอให้พรรคพิจารณา ชักฟอกนายโกศลลา ในฐานะผู้รับผิดชอบ

แต่นายโกศลลา กลับไปให้สัมภาษณ์โยนความรับผิดชอบไปให้นายณรงค์ ในฐานะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ ที่ทำให้เกิดปัญหาราคาข้าวขึ้นมา แต่ภายหลังนายโกศลลา ก็ได้ออกมาปฏิเสธว่าไม่ได้โจมตีนายณรงค์ แต่อย่างไร เหตุที่เกิดขึ้นเป็นเพียงความเข้าใจผิดของสื่อมวลชนที่ไปคัดข้อความและพูดไม่หมดประเด็น ^{๕๖}

แม้ว่าความขัดแย้งทั้งในเรื่องการแต่งตั้งผู้อำนวยการ ออก. และปัญหาราคาข้าว

^{๕๖} มติชน ๔ (๒๔ ธันวาคม ๒๕๒๔): ๑๖.

จะไม่รุนแรงมากนัก อย่างไรก็ตามก็มีความขัดแย้งนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ภาพของทวชมแตกแยกภายในพรรคกิจสังคมปรากฏออกมาเด่นชัดมากขึ้น และทั่วมทวิมากขึ้นจนกระทั่งเกิดปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงตามมาในเวลาต่อมาไม่นานนัก

๕. ความขัดแย้งที่ทั่วมอยู่ในพรรคกิจสังคมนั้นมาถึงจุดแตกหักอย่างเด็ดขาดก็เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกพรรคในเรื่องการพิจารณาพระราชกำหนดของรัฐบาล ๕ ฉบับ เพราะจากความขัดแย้งในครั้งนี้ได้นำไปสู่การประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร และหลังจากนั้นก็มีการแยกตัวของสมาชิกพรรคกิจสังคมออกจากพรรคไปอย่างมากมาย

ความจริงเรื่องพระราชกำหนดของรัฐบาล ๕ ฉบับนั้นเป็นเพียงผลจากความขัดแย้งภายในพรรคที่มาก่อนหน้านั้นแล้ว การพิจารณาพระราชกำหนดของรัฐบาล ๕ ฉบับจึงเป็นเพียงเครื่องมือในการแสดงความขัดแย้งระหว่างสมาชิกพรรคกิจสังคมนั้น เพราะความขัดแย้งที่แท้จริงนั้นเริ่มมาตั้งแต่การที่ มรว. คึกฤทธิ์ฯ หัวหน้าพรรคได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคหลังจากที่พรรคกิจสังคมพ่ายแพ้ในการเลือกตั้งซ่อม สส. กรุงเทพมหานคร เขต ๑ โดย มรว. คึกฤทธิ์ฯ ได้มีจดหมายลาออกถึงเลขาธิการพรรค มีใจความว่า

".....เนื่องด้วยการเลือกตั้ง สส. เขต ๑ กทม. เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคมที่ผ่านมาปรากฏว่าผู้สมัครในนามพรรคกิจสังคมแพ้คะแนนในการเลือกตั้ง มิได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร กระผมถือว่าการพ่ายแพ้ครั้งนี้อยู่ในความรับผิดชอบของกระผมโดยตรง และกระผมได้พิจารณาแล้วว่าไม่มีความสามารถที่จะนำพรรคไปไปสู่ชัยชนะได้ หากกระผมยังคงดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคต่อไปก็จะทำให้เกิดความเสียหายต่ออนาคตของพรรค กระผมจึงขอลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคด้วยจดหมายฉบับนี้ ขอท่านได้แจ้งให้กรรมการบริหารพรรคทราบด้วยเพื่อจะได้ดำเนินการเลือกตั้งหัวหน้าพรรคต่อไป..." ๕๗

๕๗ "คึกฤทธิ์ไป แนนยกกิจสังคมให้เปรม" สู่นาคค ๕ (๔-๑๔ มกราคม

การลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคของ มรว. คึกฤทธิ์ฯ นี้เองทำให้ต้องมี การเลือกตั้งหัวหน้าพรรคคนใหม่ขึ้นมาทำหน้าที่แทน มรว. คึกฤทธิ์ฯ ซึ่งปรากฏว่าที่ประ- ชุมกรรมการบริหารพรรคเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๒๔ ได้ตกลงให้ พลอากาศเอกสิทธิ เสาศศิลา รองหัวหน้าพรรคชั้นรักษาการในตำแหน่งหัวหน้าพรรคไปจนกว่าจะถึงการ เลือกตั้งใหม่ในเดือนมิถุนายน ๒๕๒๕ ในขณะที่เกี่ยวกับนายพงส์ฯ เลขาธิการพรรคก็ได้ ขอลาออกจากตำแหน่งด้วย และที่ประชุมก็ได้มีการตั้งให้ นายทองหยก จิตตะวีระ รอง หัวหน้าพรรคอีกคนหนึ่งรักษาการแทน

การที่พลอากาศเอกสิทธิฯ ได้รับเลือกให้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าพรรคก็ เพราะว่ ประการแรก พลอากาศเอกสิทธิฯ นั้นเป็นเพื่อนสนิทของพลเอกเปรมฯ นายก ัฐมนตรี เมื่อพลอากาศเอกสิทธิฯ ได้เป็นหัวหน้าพรรคก็ย่อมจะไม่ทำให้ฐานะของพรรค กิจสังคมนั้นในคณะรัฐบาลเปลี่ยนแปลงไป^{๕๔} ประการที่สองก็คือ เมื่อไม่มี มรว. คึกฤทธิ์ฯ แล้ว นายพงส์ฯ ก็คือผู้ที่กุมอำนาจภายในพรรคไว้ได้อย่างแท้จริง และโดยลักษณะการ ดำเนินการทางการเมืองที่นายพงส์ฯ ชอบอยู่ "เบื้องหลัง" มากกว่าจะออกหน้าเสียเอง นายพงส์ฯ จึงสนับสนุนให้พลอากาศเอกสิทธิฯ เข้ามามีบทบาทในตำแหน่งหัวหน้าพรรค โดยที่ตัวเองคอยอยู่เบื้องหลัง

การที่นายพงส์ฯ ผลักดันให้พลอากาศเอกสิทธิฯ ขึ้นเป็นหัวหน้าพรรคนั้นก็สร้าง ความไม่พอใจให้กับทางกลุ่ม สส.ภาคเหนืออยู่ไม่น้อยเพราะทางกลุ่ม สส.ภาคเหนือนั้น ต้องการให้นายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์ รองหัวหน้าพรรคขึ้นมาเป็นหัวหน้าพรรคมากกว่า และ ไม่เห็นด้วยที่จะให้พลอากาศเอกสิทธิฯ มาเป็นหัวหน้าพรรค^{๕๕} เพราะพลอากาศเอกสิทธิฯ นั้นเป็นพวกเดียวกับนายพงส์ฯ ที่เคยมีความขัดแย้งกันมาก่อน

^{๕๔} "ทิศทางกิจสังคมนั้นไม่มีคึกฤทธิ์อีกต่อไป" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ๓๒

(๕ มกราคม ๒๕๒๔): ๖.

^{๕๕} "คึกฤทธิ์ไป แขนยกกิจสังคมนั้นให้เปรม" สู่อานาคค ๕ (๔-๑๔ มกราคม ๒๕๒๔):

ความไม่พอใจของกลุ่ม สส.ภาคเหนือที่สนับสนุนนายบุญเท่งฯ ยังไม่จางหายไปภายในพรรคก็เกิดปัญหาความขัดแย้งต่อเนื่องขึ้นมาอีกในเรื่องการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีในส่วนองพรรคกิจสังคม ซึ่งปัญหานี้ได้กลายเป็นชนวนแห่งความขัดแย้งที่รุนแรง และนำไปสู่การต่อสู้กันอย่างเปิดเผยระหว่างสมาชิกพรรคในที่สุด

หลังจากที่ มรว. คึกฤทธิ์ฯ ได้ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคแล้ว ทางพรรคกิจสังคมโดยสมาชิกพรรคจึงมีการเคลื่อนไหวให้มีการปรับปรุงรัฐมนตรีของพรรค โดยเฉพาะตัวนายโกศลฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ซึ่งประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาการค้าข้าว และทางพรรคก็เห็นชอบด้วย ดังนั้นรัฐมนตรีของพรรคกิจสังคมทั้ง ๑๕ คน จึงได้ยื่นใบลาออกก่อนนายกรัฐมนตรีก่อนเพื่อเปิดทางให้มีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีในส่วนองพรรคใหม่

ในการคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้าเป็นรัฐมนตรีนั้น กลุ่มต่างๆ ในพรรคกิจสังคมก็พยายามผลักดันให้คนในกลุ่มตนได้เข้าไปเป็นรัฐมนตรี แต่เมื่อมีการประกาศรายชื่อรัฐมนตรีออกมาอย่างเป็นทางการแล้วกลับทำให้ กลุ่ม สส. ภายในพรรคเกิดความไม่พอใจมากขึ้นไปอีก โดยเฉพาะบรรดาผู้ที่ไม่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นรัฐมนตรี เพราะเป็นที่น่าสังเกตว่ามีแต่ผู้ที่มีความใกล้ชิดหรืออยู่ในกลุ่มเดียวกับนายพงส์ฯ แทบทั้งสิ้นที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรี^{๖๐} ทั้งเช่น ร.ต.อ. สุรัตน์ โอสถานุเคราะห์ ชนชั้นนำคนหนึ่ง ในพรรคที่ประสานประโยชน์กับนายพงส์ฯ ได้เป็นอย่างดีได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ นายมนตรี พงศ์พานิช สส. อยุธยา ที่มีความใกล้ชิดกับนายพงส์ฯ ก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย^{๖๑} ทั้งนี้รวมไปถึงนายอำนาจ ยศสุช ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ และนายประสพ บุษราคัม ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ด้วย

^{๖๐} "รอยร้าวกิจสังคม... ค้องเปรม" สู่อุบัติ ๕ (๒๒-๒๔ มกราคม ๒๕๒๔):

^{๖๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

นอกจากผู้ที่ไม่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีแล้ว บรรดาผู้ที่เคยเป็นรัฐมนตรี อยู่แต่โดนปลดออกจากตำแหน่งก็เกิดความไม่พอใจต่อกลุ่มนายพงส์ ชื่นมาก้วย ไม่ว่าจะ เป็นนายบุญเท่งฯ ที่โดนปลดออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี แล้วให้พลอากาศเอกสิทธิ เข้าไปเป็นแทน นายฉันทน์ บุญชิตหรือนายโสภาส พลศิลป์ โดยเฉพาะนายบุญเท่งฯ นั้นไม่พอ ใจมากถึงกับกล่าวว่า การถูกปลดออกจากตำแหน่งของคนนั้นเป็นเพราะ "...ไม่สามารถสู้อำนาจเงินได้..."^{๒๒} และทางกลุ่ม สส. ที่สนับสนุนนายบุญเท่งฯ อยู่ก็มีความไม่พอใจด้วย เพราะถือว่าเป็นการไม่ให้เกียรติแก่นายบุญเท่งฯ ที่เป็นนักการเมืองอาวุโส เป็น สส. มา แล้วถึง ๑๒ ครั้ง และเป็นผู้ออกตั้งพรรคกิจสังคมด้วย

กลุ่ม สส. ของพรรคที่มีความไม่พอใจในการปลดนายบุญเท่งฯ ออกจากตำแหน่ง รองนายกรัฐมนตรี และผู้ที่มีความไม่พอใจต่อการที่ไม่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีจึง ใ้รวมตัวกันตั้งเป็นกลุ่ม "กิจสังคมก้าวหน้า" ขึ้นมาเพื่อต่อสู้กับกลุ่มนายพงส์ โดยให้นาย บุญเท่งฯ เป็นหัวหน้ากลุ่ม นายปรีชา พัฒนดาบุตร เป็นเลขาธิการกลุ่ม นอกนั้นยังมี พ.ต.ท. บุญเลิศ เลิศปรีชา ที่ผิดหวังไม่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาด ไทย นายโสภาส พลศิลป์และนายฉันทน์ บุญชิต ที่โดนปลดออกจากตำแหน่งรัฐมนตรี และ สส. จากภาคเหนือและภาคกลางอีกประมาณ ๓๐ คน^{๒๓} กลุ่มนี้ได้พยายามเคลื่อนไหวจะยื่น ผู้ชื่อก็คือที่ประชุมพรรคเพื่อขอให้มีการ เปิดประชุมพรรคสมัยวิสามัญเพื่อให้มีการ เลือกตั้ง หัวหน้าพรรค และเลขาธิการพรรค รวมตลอดจนถึงกรรมการบริหารพรรคด้วยโดยจะอ้าง เหตุสุดขั้วว่าเนื่องจากตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคไว้ว่างลงอยู่หลายตำแหน่ง และเหลือ เวลาอีกเพียงปีเดียวก็จะถึงการเลือกตั้งทั่วไปแล้ว จึงควรจะมีการเลือกผู้ที่เหมาะสม ขึ้น มาดำรงตำแหน่งเป็นทางการโดยไม่ควรรอไปจนถึงเดือนมิถุนายน^{๒๔}

^{๒๒} "ศึกสายเลือกกิจสังคม "ศึกฤทธิ์"-พงส์" ใครจะกำชัยชนะ" มติชนสุด- สัปดาห์ ๘ (๔ พฤษภาคม ๒๕๒๕): ๗.

^{๒๓} "จากกิจสังคมออกหักเป็นกิจสังคมก้าวหน้า" สู่อำนาจ ๕ (๒๕ มกราคม- ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕): ๑๓-๑๕.

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔.

อย่างไรก็ตามความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มนี้ก็คือต้องการจะโค่นล้มกลุ่ม นายพงส์ โดยจะพยายามผลักดันให้นายบุญเท่งฯ ขึ้นเป็นหัวหน้าพรรค และจากนั้นก็ จะเสนอให้มีการเปลี่ยนตัวรองนายกรัฐมนตรีใหม่ให้กลับมาเป็นนายบุญเท่งฯ^{๒๕} ลักษณะ เช่นนี้คือการเล่นเกมการเมืองภายในพรรคนั่นเอง

ในขณะที่ความขัดแย้งในเรื่องการเปลี่ยนแปลงตัวรัฐมนตรียังมีทันจะตกตะกอน ปัญหาความขัดแย้งก็ทับถมความมาอีกในเรื่องการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งเลขาธิการรัฐมนตรี และผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรีที่นายอุศล หมีเทศ เป็นผู้เสนอคือที่ประชุมพรรค และที่ประชุม พรรคก็มีมติเห็นชอบด้วย และนั่นหมายความว่าจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งทาง การเมืองกึ่งกล่าวของพรรคอีก ๒๖ ตำแหน่ง ซึ่งในการประชุมครั้งเดียวกันนั้นก็ได้มีการ เสนอรายชื่อผู้ที่เหมาะสมจะดำรงตำแหน่งให้หัวหน้าพรรคคือ พลอากาศเอกสิทธิฯ ไป ปรีक्षाหาหรือกับรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงอีกครั้งหนึ่ง แต่ก็ปรากฏว่าพลอากาศเอกสิทธิฯ ไม่ ยอมปฏิบัติตามที่ให้กลุ่ม สส. ที่ต้องการ เป็นเลขาธิการรัฐมนตรีหรือผู้ช่วยเลขาธิการ รัฐมนตรีเกิดความไม่พอใจ และมีข่าวว่าจะมีการยื่นญัตติให้พลอากาศเอกสิทธิฯ นายทองหยกฯ และนายพงส์ฯ พิจารณาตัวเองในฐานะที่กลับมติของพรรคในเรื่องนี้^{๒๖} และผลจากความ ไม่พอใจนี้ก็เท่ากับเป็นการผลักดันให้ สส. กลุ่มที่ผิดใจจากเรื่องนี้เข้าไปรวมกลุ่มกับกลุ่ม กิจสังคมนำหน้าคือค่านายพงส์ฯ ด้วย^{๒๗}

ในช่วงที่พรรคกิจสังคมกำลังมีปัญหาขัดแย้งกันในเรื่องการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีและการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งเลขาธิการและผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรีของพรรคอยู่นั้น ก็เกิดมีความขัดแย้งระหว่างนายโกศลฯ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ที่โค่นปลด กับ ร.ต.อ. สุรัตน์ฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์คนใหม่ที่เข้าไปแทนที่นายโกศลฯ

^{๒๕} "กิจสังคม" ๒๕ เริ่มต้นหรือแตกหัก" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ๓๒ (๒๖ มกราคม ๒๕๒๕): ๘.

^{๒๖} ปฏิชน ๕ (๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕): ๑๖.

^{๒๗} "อนาคตที่มองไม่เห็นของกิจสังคม" สูตนาคนก ๕ (๒๖ กุมภาพันธ์-๕ มีนาคม ๒๕๒๕): ๑๖-๑๘.

ประเด็นความขัดแย้งนั้นอยู่ที่ ร.ต.อ.สุรศักดิ์ เมื่อได้เข้าไปเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์แล้วกลับไปดำเนินการยกเลิกนโยบายข้าวที่นายโกศล เป็นผู้ผลักดันให้รัฐบาลดำเนินการอยู่ไม่ว่าจะเป็นการสต็อกข้าว การเก็บค่าพรีเมียมข้าว หรือการจัดสรรโควตาการส่งออก ทำให้นายโกศล ไม่พอใจและในที่สุดก็ไปรวมตัวเป็นฝ่ายเดียวกับกลุ่มที่ต่อต้านนายพงส์

และในช่วงเวลาเดียวกันนั้นเองภายในพรรคกิจสังคมก็ปรากฏว่ามีผู้ใช้ชื่อว่า "สส.พรรคกิจสังคม" ออกไปปลิวมาโจมตี นายพงส์ และพลอากาศเอกสิทธิ และได้มีการแจกไปยังบุคคลในวงการต่างๆทางไปรษณีย์ ใบปลิวนี้มี ๒ หน้า หน้าแรกนั้นมีเนื้อหาเป็นการแฉเบื้องหลังประวัติของนายพงส์ ส่วนหน้าที่สองเป็นรูปล้อเลียนพลอากาศเอกสิทธิ โดยใช้รูปส่วนหัวของพลอากาศเอกสิทธิ ปะเข้าไปแทนหัวควายซึ่งกำลังยืนอยู่กลางระหว่างรูป ร.ต.อ.สุรศักดิ์ กับนายพงส์ และมีคำบรรยายเป็นการเจรจาโต้ตอบระหว่างนายพงส์ กับ ร.ต.อ.สุรศักดิ์ ให้ผู้อ่านเข้าใจว่า การยกเลิกการสต็อกข้าวและพรีเมียมข้าวของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ที่ ร.ต.อ.สุรศักดิ์ เป็นอยู่นั้นได้มาถึง ๑๐๐ ล้านบาทแล้วจะมีการแบ่งอย่างไรดี ^{๖๔}

เมื่อดูจากเนื้อหาของใบปลิวนี้จะเห็นได้ว่ามุ่งโจมตีนายพงส์ และ ร.ต.อ.สุรศักดิ์ เป็นหลัก เพราะทั้งสองคนนี้เป็นนักธุรกิจที่เข้ามาเล่นการเมืองและกุมอำนาจของพรรคไว้ได้ ซึ่งได้สร้างความไม่พอใจให้กับสมาชิกพรรคในหลายๆเรื่องด้วยกัน เพราะส่วนใหญ่มองว่านายพงส์ และ ร.ต.อ.สุรศักดิ์ ร่วมกันรักษาดลประโยชน์เฉพาะตัวเอาไว้เท่านั้น ไม่ยอมแบ่งปันผลประโยชน์ให้คนอื่น ขณะเดียวกันใบปลิวนี้ก็โจมตีพลอากาศเอกสิทธิด้วยว่ามีสภาพเป็นเหมือนควายที่ให้นายพงส์ และ ร.ต.อ.สุรศักดิ์ รุงหรือคล้ายๆกับเป็นหุ่นเชิดของนายพงส์ กับ ร.ต.อ.สุรศักดิ์ นั่นเอง ใบปลิวนี้ได้สร้างความไม่พอใจให้กับคนในกลุ่มของนายพงส์ เป็นอย่างมาก

^{๖๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖.

ผลจากความขัดแย้งระหว่างสมาชิกพรรคกิจสังคมนับตั้งแต่ต้นมาจนถึงตอนนี้ ไก่กลายเป็นความขัดแย้งที่รุนแรงมากขึ้น และทำให้มองเห็นได้ว่ากลายเป็นการต่อสู้ระหว่างสองฝ่ายอย่างเด่นชัด โดยฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายที่กุมอำนาจภายในพรรคไว้ได้คือ กลุ่มนายพงส์ และ ร.ต.อ. สุรทินา กับฝ่ายหนึ่งที่เป็นกลุ่มผู้เสียผลประโยชน์หรือไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนคือ กลุ่มนายบุญเท่งฯ นายโกศลฯ และ พ.ต.ท.บุญเลิศฯ

ความพยายามในการคบคิดกลุ่มนายพงส์-ร.ต.อ. สุรทินา ของกลุ่มนายบุญเท่ง โกศล-พ.ต.ท.บุญเลิศฯ มาถึงเพราะสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นเปิดช่องให้ กล่าวคือเมื่อมีการเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ ประจำปี ๒๕๒๕ ทางรัฐบาลผสมที่พรรคกิจสังคมร่วมอยู่นั้นจะต้องนำเอาพระราชกำหนดที่ทางรัฐบาลประกาศใช้มา ทั้ง ๕ ฉบับให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ซึ่งในทางการเมืองแล้วหากพระราชกำหนดที่รัฐบาลเป็นผู้ประกาศใช้ไม่ได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรก็มีความหมาย เท่ากับว่ารัฐบาลนั้นไม่ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรในการบริหารประเทศ รัฐบาลจะต้องลาออกหรือมิฉะนั้นก็ต้องยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่

ภัยความสำคัญของการพิจารณาพระราชกำหนดทั้ง ๕ ฉบับนี้จึงเป็นโอกาส ของกลุ่มนายบุญเท่ง-โกศล-พ.ต.ท.บุญเลิศ ที่จะทำการคบคิดกลุ่มนายพงส์-ร.ต.อ. สุรทิน บ้างและเพื่อเป็นการบีบบังคับให้พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีต้องลา ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีแทน และนั่นหมายความว่ากลุ่มนายพงส์-ร.ต.อ. สุรทิน จะต้องออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีไปด้วย ซึ่งเรื่องนี้ทางกลุ่มนายพงส์-ร.ต.อ. สุรทิน ก็ทราบก็และพยายามแก้ไขเพื่อให้พระราช กำหนดของรัฐบาลทั้ง ๕ ฉบับนี้ผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร รัฐบาลผสมก็ จะสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ และคนในกลุ่มของนายพงส์-ร.ต.อ. สุรทิน ก็จะได้เป็น รัฐมนตรีและกุมอำนาจพรรคต่อไป ก็จึงเห็นได้ว่าก่อนที่จะมีการประชุมพรรคกิจสังคม เกี่ยวกับท่าทีของพรรคต่อพระราชกำหนดทั้ง ๕ ฉบับนี้ก็มีข่าวออกมาว่า พลอากาศเอกสิทธิฯ กับคณะได้เดินทางไปจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพบและปรับความเข้าใจกับนายบุญเท่งฯ เพื่อขอให้ยกมือสนับสนุนผ่านพระราชกำหนดทั้ง ๕ ฉบับนั้น ^{๒๔} ซึ่งก่อนหน้านั้นทางพล-

^{๒๔} มติชน ๕ (๒๔ เมษายน ๒๕๒๕): ๑๖.

นายบุญเท่งฯ ในฐานะนักการเมืองอาวุโสผู้มีประสบการณ์ทางการเมืองมาอย่างโชกโชน จึงดำเนินการคบคิดโดยมีการเรียกประชุมคณะกรรมการการเมืองของพรรคโดยมีนาย โทศลา เป็นประธาน เพื่อเป็นการเล่นเกมการเมืองแข่งกับกลุ่มของนายพงศ์-ร.ค.อ. สุวิศักดิ์ คนที่มาประชุมส่วนใหญ่ก็เป็นคนในกลุ่มที่ต่อต้านกลุ่มนายพงศ์-ร.ค.อ. สุวิศักดิ์ เช่น พ.ค.ท.บุญเลิศฯ นายโอกาส พลศิลป์ นายพิณิจ จันทรสุนทรธรมนายธีระพันธ์ เพ็ชรสุวรรณ นายเจีย กักผล ฯลฯ ซึ่งที่ประชุมนี้มีมติให้เปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดยการไม่ยกมือสนับสนุนพระราชกำหนดของรัฐบาลทั้ง ๕ ฉบับ

เมื่อถึงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๒๕ อันเป็นวันเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ ประจำปี ๒๕๒๕ เป็นวันแรก เมื่อถึงการพิจารณาพระราชกำหนดเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ทางกลุ่มนายบุญเท่ง-โทศลา-พ.ค.ท.บุญเลิศฯ หรือกลุ่มที่เสียผลประโยชน์ของพรรคกิจสังคม ก็ไ้ร่วมมือกับพรรคฝ่ายค้านไม่ยกมือสนับสนุนพระราชกำหนดฉบับนี้ แม้ว่าทางฝ่ายรัฐบาลจะให้มีการลงคะแนนเสียงถึง ๓ ครั้งก็ตาม แต่ทางรัฐบาลก็แพ้คะแนนเสียงทั้ง ๓ ครั้ง โดยครั้งแรกแพ้อยู่ ๓ เสียง (๑๔๐:๑๓๗) ครั้งที่สองแพ้เพียงเสียงเดียว (๑๔๓ : ๑๔๒) และครั้งที่สามโดยการชวนชื่อให้ออกเสียงก็ปรากฏว่าแพ้อีก ๔ เสียง (๑๔๗ : ๑๔๓) ^{๗๓}

สำหรับคะแนนเสียงของพรรคกิจสังคมนั้นปรากฏว่ามีเสียงสนับสนุนพระราชกำหนดนี้ ๔๗ เสียง คัดค้าน ๓๔ เสียง ไม่มาประชุม ๑๐ คน และอีก ๒ คน มาประชุมแต่ไม่ยอมอยู่ในห้องประชุมในขณะที่มีการลงมติ ^{๗๔} ผู้ที่ออกเสียงคัดค้านพระราชกำหนดดังกล่าว ทั้ง ๓๔ คนมีดังนี้คือ

๑. นายเรวัติ ศิริศิริวัฒนกุล สส.กาญจนบุรี
๒. นายจองชัย เทียงธรรม สส.สุพรรณบุรี

^{๗๓} นรนิติ เศรษฐบุตร, "สภาพการเมืองก่อนการเลือกตั้ง'๒๕" ใน แนวโน้ตการเมืองไทยหลังยุบสภา-เลือกตั้ง'๒๕ สู่การจัดตั้งรัฐบาล : นรนิติ เศรษฐบุตร บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คอกกหญ้า, ๒๕๒๕), หน้า ๑

^{๗๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒.

๓. นายกมล เสมอเหมือน	สส. อ่างทอง
๔. นายทิวา พูลสมบัติ	สส. ฉะเชิงเทรา
๕. นายมานะ แพร์สกุล	สส. เชียงใหม่
๖. นายสยาม รามสุท	สส. เชียงใหม่
๗. นายสำเร็จ ภูนิคม	สส. เชียงราย
๘. นายไพศาล จันทรรักดิ์	สส. เพชรบูรณ์
๙. นายสมาน ชมพูเทพ	สส. ลำพูน
๑๐. นายอุศล หมี่เทศ	สส. สุโขทัย
๑๑. นายวัลลภ สุปรียศิลป์	สส. น่าน
๑๒. นายเชวง วงศ์ใหญ่	สส. พะเยา
๑๓. นายเรืองวิทย์ ลิกค์	สส. กำแพงเพชร
๑๔. นายสุทัศน์ ศรีรัตนพรหม	สส. ขอนแก่น
๑๕. นายศุภสิทธิ์ เกษะคานนท์	สส. ขอนแก่น
๑๖. นายทอง ศิริปริชาพงษ์	สส. นครพนม
๑๗. นายกัญญา อัครธาก	สส. นครพนม
๑๘. นายชัย ชิกขอบ	สส. บุรีรัมย์
๑๙. น.ส. ศิริพันธ์ จูริมาศ	สส. ร้อยเอ็ด
๒๐. นายประสงค์ โภคาพล	สส. ร้อยเอ็ด
๒๑. นายเวมรัฐ จิตรภักดิ์	สส. ศรีสะเกษ
๒๒. นายคุ่น จิตอะเวช	สส. อุบลราชธานี
๒๓. นายเฉลิม เบ็ญหาวัน	สส. ยะลา
๒๔. นายสุรศักดิ์ เขาววิศิษฐ์	สส. กรุงเทพฯ
๒๕. นายโอกาส พลศิลป์	สส. ลพบุรี
๒๖. พ.ศ.ท.บุญเลิศ เลิศปรีชา	สส. นครนายก
๒๗. นายเจีย กักณล	สส. สมุทรสาคร
๒๘. นายเจริญ เขาว์ประยูร	สส. เชียงใหม่
๒๙. นายโกศล ไกรฤกษ์	สส. พิษณุโลก
๓๐. นายจรัส หัวช่วย	สส. เพชรบูรณ์

๓๑. นายบุญทผล ทองสวัสดิ์	สส. ลำปาง
๓๒. นายพินิจ จันทรสุนทร	สส. ลำปาง
๓๓. นายสันต์ อรุโณทัย	สส. ขอนแก่น
๓๔. นายวีรวัชร สิทธิธรรม	สส. นครพนม
๓๕. นายประชา บุญเนตร	สส. เลย
๓๖. นายสถาปน ศิริจันทร์	สส. สกลนคร
๓๗. นายฉันท บุญซึก	สส. อุบลราชธานี
๓๘. นายธีระพันธ์ เพชรสุวรรณ	สส. ชุมพร

และผู้ที่มาประชุมแต่ไม่ยอมอยู่ในห้องประชุมในขณะที่มีการลงมติ ๒ คน มีดังนี้คือ

๑. นายสายัณฑ์ สาภิยะ	สส. อุดรธานี
๒. นายเปรม รุจิเรช	สส. สงขลา
๓. นายทรงศักดิ์ สิงห์โคทอง	สส. ชลบุรี
๔. นายจิรมิตร เจียมเจริญอุคมคี	สส. สกลนคร
๕. นายเกียรติชัย ไชยเชาวรัตน์	สส. อุบลราชธานี
๖. นายปรีชา พัฒนถานุकर	สส. เชียงใหม่

ในการลงคะแนนเสียงในครั้งนี้นำกรณมีข่าวออกมาว่าทางกลุ่มนายพงส์-ร.ค. อ. สุรัตน์ พยายามหาทางที่จะทำให้ฝ่ายรัฐบาลชนะเพื่อรัฐบาลจะได้ดำรงอยู่ต่อไป โดย ร.ค. อ. สุรัตน์ ใ้พยายามที่จะแก้ปัญหาโดยการชักชวนให้ สส. พรรคประชาธิปไตยออกจากห้องประชุมเพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรไม่ครบองค์ประชุม เพื่อเป็นการถ่วงเวลาในการแก้ปัญหา ๗๕ อย่างไรก็ตาม สส. ของพรรคประชาธิปไตยก็ไม่ยอมทำตาม นอกจากนี้ยังมีข่าวออกมาด้วยว่าทางฝ่ายนายพงส์-ร.ค. อ. สุรัตน์ ใ้มีการหุ้เงินเพื่อซื้อเสียง สส. ให้สนับสนุนพระราชกำหนดดังกล่าวด้วย ๗๖

๗๕ "ยุมสภาตามสั่ง แนนกับสุรียา" สู่นาคค ๖ (๗-๑๓ พฤษภาคม ๒๕๒๕): ๘-๙.

๗๖ "แสป,๒๕ .ตคกหักแล้วคั้งคั่นด้วยคคคค" ข่าวพิเศษ ๑ (๑๒-๑๔ พฤษภาคม ๒๕๒๕): ๑๘.

ผลจากการที่รัฐบาลต้องแพ้กการลงคะแนนเสียงในครั้งนี ทางรัฐบาลพลเอกเปรม
คินสุลานนท์ จึงได้ประกาศให้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ในคืนวัน
เดียวกันนั่นเอง โดยอ้างสาเหตุว่า

".....จากการวิเคราะห์สาเหตุแห่งการไม่อนุมัติพระราชกำหนด
ดังกล่าวเห็นว่าสภาผู้แทนราษฎรมิได้คำนึงถึงเหตุผลในการตรา
พระราชกำหนด หากสืบเนื่องมาจากความแตกแยกในพรรคการ
เมืองบางพรรค หากให้สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ยังคงทำหน้าที่ต่อไป
ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการบริหารราชการแผ่นดิน และกระทบถึงผล-
ประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ และจะนำมาซึ่งความเสื่อมโทรม
ในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สมควรยุบสภาผู้แทนราษฎร
เพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นมาใหม่..." ๑๗

สำหรับภายในพรรคกิจสังคมเมื่อการกระทำของกลุ่มนายบุญเท่ง-โกศล-พ.ศ.ท.
บุญเลิศ ทำให้รัฐบาลต้องพ่ายแพ้คะแนนเสียงจนต้องประกาศยุบสภาผู้แทนฯ ทางกลุ่มนาย
พงษ์-ร.ศ.อ. สุวัจน์ ซึ่งกลายเป็นฝ่ายที่สูญเสียไปในกรณีนี้เพราะคนในกลุ่มจะไม่ได้เป็นรัฐ-
มนตรีอีกต่อไปแล้วจึงได้ทำการคอยโค่นการกระทำของกลุ่มนายบุญเท่ง-โกศล-พ.ศ.ท. บุญ-
เลิศ ไปอย่างรุนแรงและเคียดขาคีรยการประกาศว่าจะไม่ให้พรรคส่งผู้ที่ยกมือคัดค้านพระ-
ราชกำหนดลงสมัครรับเลือกตั้ง และยังได้ทำการปลดผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในส่วน
ของพรรคออกด้วย โดยเสนอให้นายกรัฐมนตรีสั่งปลด นายปรีชา พัฒนถานุคร รัฐมนตรีว่า
การทววงมหาวิทยาลัยฯ ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้ควบคุมเสียง (วิป) ของฝ่ายรัฐบาล แต่ในเวลา
ลงคะแนนเสียงกลับไม่อยู่ออกเสียงด้วย แล้วจึงให้นายไชยศิริ รัฐมนตรี
ประจำสำนักนายกรัฐมนตรีคนในฝ่ายเกี่ยวกับกลุ่มนายพงษ์-ร.ศ.อ. สุวัจน์ ให้ไปรักษา
การในตำแหน่งของนายปรีชา อีกตำแหน่งหนึ่ง แล้วยังปลดสมาชิกพรรคที่เป็นเลขาธิการ

๑๗ "พระราชกฤษฎีกา ยุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๕" ราชกิจจานุเบกษา

รัฐมนตรี และผู้ที่ดำรงตำแหน่งประจำสำนักนายกรัฐมนตรีออกจากตำแหน่ง โดยไม่มี
การแต่งตั้งใครแทนอีก ๗ คน คือ นายจรัส พัวช่วย นายเจริญ เขาวนประยูร
นายพิณิจ จันทรสุรินทร์ นายเวมรัฐ จิตรภักดี นายวีรวร สิทธิธรรม นายสันต์ อรุณ-
ทัย และนายสถาปน ศิริพันธ์

หลังจากนั้นบรรดาสมาชิกพรรคที่มีความขัดแย้งกับกลุ่มนายพงส์-ร.ต.อ. สุรรัตน์
จึงได้แยกตัวออกจากพรรคกิจสังคมไปตั้งพรรคการเมืองใหม่บ้าง ไปเข้าสังกัดพรรค
การเมืองอื่นที่มีอยู่แล้วบ้าง ความขัดแย้งและความบาดหมางระหว่างกลุ่มภายในพรรค
กิจสังคมในช่วงเวลานี้จึงได้ยุติลงไปชั่ว

อันความขัดแย้งภายในพรรคกิจสังคมนั้นเมื่อวิเคราะห์ดูในภาพรวมแล้วเราจะ
เห็นได้อย่างชัดเจนว่าพื้นฐานแห่งความขัดแย้งนั้นอยู่ที่การมี "ผลประโยชน์" ที่ขัดกันระ-
หว่างสมาชิกพรรคเป็นหลัก โดยมีเรื่องความไม่ชอบหน้ากันส่วนบุคคลหรือความบาดหมาง
กันเป็นการส่วนตัวเข้าไปช่วยเร่งความขัดแย้งให้รุนแรงขึ้น ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าไม่มีเรื่อง
แนวความคิดหรืออุดมการณ์ในทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องเลย

ผลประโยชน์ที่เป็นพื้นฐานแห่งความขัดแย้งนั้นเป็นผลประโยชน์ทางการเมือง
มากกว่าทางเศรษฐกิจ ผลประโยชน์เช่นนี้ที่แตกตำแหน่งทางการเมืองในระดับต่างๆ
ตั้งแต่ระดับล่างคือ เลขาธิการหรือผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรี ผู้บริหารรัฐวิสาหกิจ ไล่ไป
จนถึงตำแหน่งในระดับสูงเช่น รัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีช่วย และยิ่งพรรคกิจสังคมเป็นพรรค
ใหญ่ในคณะรัฐบาลก็ยิ่งมีผลประโยชน์ไว้ให้สมาชิกเก็บเกี่ยวได้มาก แต่ถึงจะมากแค่ไหน
ก็ย่อมไม่เพียงพอกับความคั่งค้างของสมาชิกพรรค ทั้งนี้จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไปไม่ได้
เลยที่การจักสรรผลประโยชน์ในแต่ละครั้งจะต้องมีผู้ได้และผู้ไม่ได้รับผลประโยชน์ ผู้ที่ได้
รับก็พอใจ ส่วนผู้ที่ไม่ได้รับก็ย่อมจะไม่พอใจ และเกิดการต่อต้านผู้ที่ได้รับผลประโยชน์
ไปในที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีสุดท้ายคือความขัดแย้งกันในเรื่องการเปลี่ยนแปลง
รัฐมนตรีของพรรคซึ่งมีลักษณะที่แสดงถึงการขาดการประนีประนอมระหว่างชนชั้นนำของ
พรรคได้เป็นเหตุผลักดันให้เกิดการต่อสู้ที่เป็นสองฝ่ายอย่างชัดเจน เมื่อฝ่ายกลุ่มนาย
พงส์-ร.ต.อ. สุรรัตน์ เป็นฝ่ายได้เปรียบในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องการกุมอำนาจภายใน

พรรคหรือตำแหน่งรัฐมนตรี ทางอีกฝ่ายคือกลุ่มนายบุญเท่ง-โกศล-พ.ค.ท.บุญเลิศ ซึ่งเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบในทุกๆด้านจึงต้องอาศัยสถานการณ์ทางการเมืองที่เอื้ออำนวยให้มาเป็นเครื่องมือคอบโกยทางกลุ่มนายพงส์-ร.ค.อ.สุรัตน์ โดยการร่วมมือกับพรรคการเมืองฝ่ายค้านไม่ยกมือสนับสนุนพระราชกำหนดทั้ง ๕ ฉบับของรัฐบาล ผลที่สุดจึงนำมาซึ่งการแยกตัวออกจากกันอย่างเด็ดขาดระหว่างกลุ่มนายพงส์-ร.ค.อ.สุรัตน์ กับกลุ่มนายบุญเท่ง-โกศล-พ.ค.ท.บุญเลิศ ในช่วงเวลาต่อมากลายเป็นคู่แข่งกันทางการเมืองต่อไป

๓. ความขัดแย้งภายในพรรคชาติไทย (๒๕๒๖-๒๕๒๙)

พรรคชาติไทยแต่เดิมนั้นเป็นพรรคการเมืองที่ค่อนข้างจะมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันดีพอสมควรทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายในสังกัดพรรคชาติไทยในช่วงก่อนการเลือกตั้งปี ๒๕๒๖ ยังมีไม่มากนัก และในบรรดาผู้นำของพรรคชาติไทยส่วนมากก็สามารถประนีประนอมและประสานผลประโยชน์กันได้เป็นอย่างดี ความขัดแย้งและความแตกแยกระหว่างสมาชิกภายในพรรคจึงไม่ค่อยจะปรากฏออกมาให้เห็น แต่หลังจากการเลือกตั้งปี ๒๕๒๖ ผ่านพ้นไปแล้ว พรรคชาติไทยก็เริ่มประสบกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างสมาชิกที่มีการแบ่งแยกกันเป็นกลุ่มๆอยู่ภายในพรรค ภาพลักษณ์ (aspect) ของพรรคชาติไทยในช่วงระหว่างปี ๒๕๒๖-๒๕๒๙ จึงปรากฏออกมาเป็นภาพของความแตกแยกภายในพรรคที่ไม่ต่างไปจากพรรคการเมืองอื่นๆแต่อย่างใด

จุดเริ่มของความแตกแยกภายในพรรคชาติไทยนั้นเริ่มตั้งแต่เมื่อผลการเลือกตั้งปี ๒๕๒๖ ปรากฏออกมาว่าไม่มีพรรคการเมืองใดได้รับเลือกตั้งเข้ามาเกินกว่าที่นั่งหนึ่งของจำนวนที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร พรรคที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามามากที่สุดคือพรรคกิจสังคมก็ได้รับเลือกตั้งเข้ามาเพียง ๕๒ คน ส่วนพรรคชาติไทยซึ่งได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นลำดับที่สองได้รับเลือกตั้งเข้ามา ๓๓ คน ดังนั้นจึงไม่มีพรรคการเมืองใดที่จะสามารถดำเนินการจัดตั้งรัฐบาลขึ้นมาโดยเอกเทศได้ ทางพรรคกิจสังคมและพรรคชาติไทยจึงพยายามแย่งกันเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลผสม ทางพรรคชาติไทยนั้นสามารถรวบรวมเอา สส. จากพรรคการเมืองอื่นและจาก สส. ที่ไม่สังกัดพรรคใดให้เข้ามาอยู่ร่วมในพรรคได้ โดยมีเงื่อนไขสำคัญอันเป็นข้อแลกเปลี่ยนคือการได้เป็นรัฐบาล ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีการที่

พรรคการเมืองในอดีตเคยใช้กันมาแล้วไม่ว่าจะรับพรรคเสรีมันักศิลาหรือพรรคสหประชาไทย ซึ่งวิธีการเช่นนี้ในที่สุดก็สร้างความแตกแยกขึ้นมาภายในพรรคการเมืองเหล่านั้น ทางพรรคชาติไทยก็ไม่ต่างไปจากพรรคการเมืองเหล่านั้นแต่อย่างใด จำนวน สส. ในสังกัดของพรรคชาติไทยเมื่อรวมแล้วในที่สุดก็เพิ่มจาก ๗๓ คนเป็น ๑๐๘ คน ซึ่งเป็นจำนวนที่มากกว่าพรรคกิจสังคมที่สุดในที่สุดแล้วมี สส. ในสังกัดเพียง ๑๐๑ คน พรรคชาติไทยจึงใช้จำนวน สส. ในสังกัดพรรคที่มีมากกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ มาเป็นข้ออ้างในการจะเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลผสม

อย่างไรก็ตามความพยายามของพรรคชาติไทยในการจะเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลผสมและผลักดันให้พลตรีประภาส อธิเรกสาร หัวหน้าพรรคขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีก็ต้องประสบกับความล้มเหลวทั้งนี้เพราะได้รับการชักชวนจากพรรคกิจสังคมและทางสถาบันทหาร โดยทางพรรคกิจสังคมได้เสนอชื่อและสนับสนุนให้พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีรักษาการอยู่ในขณะนั้นกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง และทางสถาบันทหารก็ได้ให้การสนับสนุนด้วย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จึงได้จัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้นมาโดยมีพรรคกิจสังคม เป็นแกนนำ และไม่ไ้เชิญพรรคชาติไทยเข้าร่วมในรัฐบาลผสมชุดนี้แต่อย่างใด พรรคชาติไทยจึงต้องกลายมาเป็นพรรคฝ่ายค้านไปโดยปริยาย

ผลจากการที่พรรคชาติไทยไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้นมาได้ รวมทั้งไม่สามารถผลักดันให้พรรคตนเองได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในรัฐบาลผสมที่มีการจัดตั้งขึ้นมา นี้ได้สร้างความขั้กแย้งให้เกิดขึ้นมาภายในพรรคชวติไทยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะสิ่งที่ทำให้ สส. จากพรรคการเมืองอื่นและจากที่ไม่ได้สังกัดพรรคยินยอมเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคชาติไทยนั้นก็คือโอกาสในการได้เป็นรัฐบาล ดังนั้นเมื่อไม่ได้เป็นรัฐบาลตามที่ต้องการสมาชิกเหล่านั้นจึงย่อมจะเกิดความไม่พอใจขึ้นมา

เรื่องนี้เป็นที่เข้าใจได้ง่ายคายมากสำหรับการเมืองในประเทศไทยเพราะในการเมืองไทยนั้นการที่ได้เป็นรัฐบาลหรือเป็นส่วนหนึ่งในคณะรัฐบาลนั้นมีความหมายมากกว่าการเป็นพรรคฝ่ายค้าน ผลประโยชน์จากการเป็นพรรคฝ่ายค้านในสายตาของนักการเมืองไทยเมื่อเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่จะได้จากการเป็นรัฐบาลนั้นต่างกันอย่างมาก การได้เป็นส่วนหนึ่งในรัฐบาล ในทางตรงนอกจากผู้นำพรรคจะมีโอกาสได้

คำรองตำแหน่งทางการ เมืองตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งในคณะรัฐบาลแล้ว บรรดาบรวิวาร
 ของผู้นำพรรคเหล่านั้นก็ยังมีโอกาสได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการ เมือง
 ในระดับรองๆลงไปด้วย เช่น ตำแหน่งเลขาธิการรัฐมนตรี รองเลขาธิการรัฐมนตรี
 ส่วนในทางอ้อมการได้เป็นรัฐบาลยัง เป็นการเปิดโอกาสให้มีการแปร เปลี่ยนอำนาจใน
 ทางการเมืองและการบริหาร ไปสร้างผลประโยชน์ในรูปแบบอื่นๆได้อีก โดยเฉพาะผลประโยชน์
 ในทางเศรษฐกิจ เช่น การดำรงตำแหน่งในรัฐวิสาหกิจ การเปิดประมูลราคา
 สินค้า การใช้อำนาจช่วยเหลือธุรกิจของตัวเองหรือบุคคลใกล้ชิด เป็นต้น และอีก
 ประการหนึ่งก็เป็นเพราะว่าเสถียรภาพทางการเมืองในระยะบอบประชาธิปไตยไทยยังมี
 มีไม่มากนัก นักการเมืองที่เล่นการเมือง เพื่อหวังผลประโยชน์ตอบแทนจึงมุ่งหวังที่จะ
 ได้เป็นรัฐบาลมากกว่า เพราะจะตอบสนองผลประโยชน์ที่ตัวเองต้องการ ได้ดีกว่าการเป็น
 พรรคฝ่ายค้าน ทั้งนี้เมื่อพรรคชาติไทยไม่ได้เป็นรัฐบาล ผลประโยชน์ที่ชักจูงให้ สส.
 จากพรรคอื่นและจากที่ไม่สังกัดพรรคให้ เข้ามาร่วมเป็นสมาชิกพรรคชาติไทยคือการได้เป็น
 รัฐบาลจึงไม่ได้รับการตอบสนองตามที่ทุกคนคาดหวังไว้ ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นตามมา

การที่พรรคชาติไทยต้องกลายมาเป็นพรรคฝ่ายค้านนั้นได้ทำให้สมาชิกพรรค
 เกิดการแบ่งแยกกันเองออกเป็นกลุ่มย่อย ๓ กลุ่มใหญ่ๆคือ กลุ่มผู้นำหัวเก่า ซึ่งมีความ
 ต้องการที่จะเข้าร่วมเป็นรัฐบาล กลุ่มหนุ่มที่ต้องการให้พรรคทำหน้าที่ฝ่ายค้านอย่างเต็มที่
 และกลุ่มสยามประชาธิปไตยอันเป็นกลุ่มอิสระของ สส. ที่มาจากพรรคสยามประชาธิปไตย
 เคิม ระหว่างกลุ่มทั้ง ๓ นี้มีความขัดแย้งกันอยู่เสมอมาแต่โดยมาแล้วจะเป็นความขัดแย้ง
 ระหว่างกลุ่มหนุ่มกับกลุ่มที่เหลือทั้งสอง โดยที่กลุ่มผู้นำหัวเก่าจะร่วมกับกลุ่มหนุ่มขัดแย้งกับ
 กลุ่มสยามประชาธิปไตยในบางครั้ง

๒. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มภายในพรรคชาติไทย เริ่มตั้งแต่เมื่อพรรคชาติไทยต้อง
 กลายมาเป็นพรรคฝ่ายค้านไปในเวลาไม่นานนัก ประเด็นแรกที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น
 มาระหว่างกลุ่มภายในพรรคชาติไทยคือ เรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๑ และ
 เรื่องการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล

ในส่วนของพรรคชาติไทยเคิมคือกลุ่มหนุ่ม และกลุ่มผู้นำหัวเก่านั้นต้องการจะ
 แก้ไขรัฐธรรมนูญใน ๓ เรื่องคือ ให้ประธานรัฐสภามาจากประธานสภาผู้แทนราษฎร ให้

รัฐบาลต้องแถลงนโยบายต่อสภาผู้แทนราษฎร และต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรก่อน และให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง (คือให้มาจากผู้ที่ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เท่านั้น) ^{๗๔} แต่ทางกลุ่มสยามประชาธิปไตยนั้นต้องการให้แก้ไขเพิ่มเติมใน ประเด็นที่ว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ (ตาม รัฐธรรมนูญเมื่อหมคมทเฉพาะกาลในปี ๒๕๒๒ แล้วกำหนดให้เป็นแบบรวมเขตรวมเบอร์) แต่ทางกลุ่มพรรคชาติไทยเดิมไม่เห็นด้วยในประเด็นนี้

นอกจากการมีความเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญแล้ว ในประเด็นเรื่อง การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลก็ยังคงมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันด้วยระหว่าง กลุ่มสยามประชาธิปไตยกับกลุ่มพรรคชาติไทยเดิม ทางกลุ่มที่เป็นพรรคชาติไทยเดิมนำโดย นายอนุวรรตน์ วัฒนศิริ ต้องการให้เปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบการบริหาร ของรัฐทั้งหมด แต่กลุ่ม สส. ที่มาจากพรรคการเมืองอื่นนำโดย นายบัญญัติ เกสรทอง จากกลุ่มสยามประชาธิปไตย และนายทวี ไกรคุปต์ อดีตหัวหน้าพรรคประชาไทยที่ยุบพรรคมารวมกับพรรคชาติไทยไม่เห็นด้วย และเห็นว่าไม่ควรจะเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจใคร ^{๗๕} ซึ่งความขัดแย้งระหว่างกลุ่มภายในพรรค ชาติไทยนี้มีรายงานข่าวว่ามี การโต้เถียงกันอย่างรุนแรง และตามมาด้วยการเดินออกจาก ห้องประชุมของกลุ่ม สส. ใหม่ของพรรคชาติไทยเพื่อทำให้ไม่ครบองค์ประชุมในการลงมติ ของพรรค ^{๘๐}

การที่ทางกลุ่มสยามประชาธิปไตยและกลุ่มนายทวี ไกรคุปต์ คัดค้านการเปิด อภิปรายไม่ไว้วางใจ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีนั้นมีเหตุผลที่สำคัญคือ หัวหน้ากลุ่มสยามประชาธิปไตย พันเอกพล เรืองประเสริฐวิทย์ และนายทวี นั้นต่างก็มี ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพลเอกเปรมมา มาก่อน นายทวี นั้นเมื่อครั้งที่พลเอกเปรมมา จะ

^{๗๔} "พรรคชาติไทย สึกภายในร้อนระอุ" มติชน ๖ (๑๑ กรกฎาคม ๒๕๒๒): ๓.

^{๗๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

^{๘๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

จุดประสงค์ของการจะบสนัญญัตินี้ของสมาชิกกลุ่มสยามประชาธิปไตยก็คือ หากรัฐสภาตีความว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ.๒๕๒๖ นั้นมีขึ้นมา ก่อนที่จะหมดอายุของบทเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ.๒๕๒๑ และ สส.ที่ได้รับการเลือกตั้งก่อนที่บทเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญจะหมดอายุจึงไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข การสังกัดพรรคการเมืองของรัฐธรรมนูญแล้ว สมาชิกในกลุ่มสยามประชาธิปไตยก็สามารถ จะแยกตัวออกมาจากพรรคชาติไทยได้โดยไม่ต้องกลัวว่าสมาชิกภาพในการเป็น สส. ของ คนจะหมดลงไป แต่ความพยายามของสมาชิกกลุ่มสยามประชาธิปไตยนี้ก็ได้มีผลขึ้นมาตาม ต้องการแต่อย่างใด ทั้งนี้สมาชิกกลุ่มสยามประชาธิปไตยจึงยังคงต้องสังกัดพรรคชาติไทย ต่อไป

๒. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มภายในพรรคชาติไทยครั้งก่อนนั้นเป็นความขัดแย้งกัน ระหว่างกลุ่มหนุ่มฝ่ายหนึ่ง กับกลุ่มผู้นำหัวเก่าและกลุ่มสยามประชาธิปไตยอีกฝ่ายหนึ่งใน ประเด็นปัญหาเรื่องการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจพลเอกเปรมฯ นายกรัฐมนตรี

ในประเด็นปัญหาเรื่องการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีนี้ทางกลุ่ม หนุ่มเป็นกลุ่มที่พยายามผลักดันให้ทางพรรคชาติไทยยื่นญัตตินี้ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ในขณะที่ทางกลุ่มผู้นำหัวเก่าและกลุ่มสยามประชาธิปไตยไม่เห็นด้วย

ทางกลุ่มผู้นำหัวเก่านั้นแม้ว่าจะไม่เห็นด้วยกับทางกลุ่มหนุ่มแต่ก็ไม่แสดงออกมา อย่างเปิดเผย การที่ทางกลุ่มผู้นำหัวเก่าไม่เห็นด้วยกับทางกลุ่มหนุ่มในประเด็นนี้ก็เพราะ ทางกลุ่มนี้ยังหวังว่าทางพรรคชาติไทยจะมีโอกาสได้เข้าร่วมเป็นรัฐบาลที่พลเอกเปรมฯ เป็นนายกรัฐมนตรีอยู่ ซึ่งหากว่าทางพรรคชาติไทยยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ นายกรัฐมนตรีแล้วก็จะทำให้พลเอกเปรมฯ เกิดความไม่พอใจขึ้นมาได้ ทั้งนี้เพราะเป็นที่ ทราบกันดีทั่วไปว่าโดยส่วนตัวแล้วพลเอกเปรมฯ ไม่ชอบการถูกโจมตีหรือวิพากษ์วิจารณ์ ใดๆที่เกี่ยวกับตัวเอง และหากว่าพลเอกเปรมฯ เกิดความไม่พอใจในการกระทำของ พรรคชาติไทยขึ้นมาแล้วนั้นก็หมายความว่าโอกาสในการจะได้เข้าร่วมรัฐบาลตามความ ต้องการของกลุ่มนี้ก็จะหมดไปด้วย กลุ่มผู้นำหัวเก่าจึงพยายามที่จะยับยั้งการกระทำใดๆที่ จะสร้างความไม่พอใจแก่พลเอกเปรมฯ รวมถึงการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจตัวนายกรัฐมนตรี-

มนตรีควย

สำหรับกลุ่มสยามประชาธิปไตยนั้นแสดงความไม่เห็นด้วยกับทางกลุ่มหนุ่มอย่างเปิดเผยที่เกี่ยว เพราะผู้นำของกลุ่มนี้คือคัตพันเอกพลา ให้การสนับสนุนตัวพลเอกเปรมมาอยู่อย่างแข็งขันทั้งที่กล่าวมาแล้วในตอนแรก กลุ่มนี้จึงคอยคัดค้านทางกลุ่มหนุ่มในการจะเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีมาตลอด

ความพยายามของกลุ่มหนุ่มในการจะยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีนั้นในช่วงแรกดูเหมือนว่าจะได้รับความสำเร็จในแง่ที่ว่าทางพรรคคอมมิวนิสต์มีการดำเนินการตามแนวทางที่ทางกลุ่มหนุ่มวางไว้ แต่ที่จริงแล้วปรากฏว่าความพยายามของกลุ่มหนุ่มนั้นประสบความล้มเหลวเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ก็เพราะได้รับการชักขวางจากสมาชิกพรรคชาติไทยด้วยกัน จึงเห็นได้ว่าในครั้งแรกที่ทางพรรคชาติไทยจะขอยื่นญัตติเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๒๗ นั้นก็ปรากฏว่าไม่สามารถจะกระทำไ้ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนรายชื่อที่ทางพรรคชาติไทยจะต้องยื่นให้กับประธานสภาผู้แทนราษฎรนั้นมีจำนวนไม่ครบตามข้อบังคับที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญคือต้องมีจำนวน สส. ไม่น้อยกว่า ๒๕ คน แต่จำนวนรายชื่อที่ทางพรรคชาติไทยซึ่งนำไปยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรโดยพลตรีประมาณ อภิเรณูสาร หัวหน้าพรรค และนายบรรหาร ศิลปอาชา เลขาธิการพรรค นำชบวนลูกพรรคไปยื่นนั้นมีเพียง ๔๐ คนเท่านั้น ทั้งๆที่ก่อนหน้านี้ก็ได้มีการแถลงต่อสื่อมวลชนแล้วว่า มีจำนวนรายชื่ออยู่ในหนังสือครบถ้วนตามข้อบังคับ

กล่าวกันว่ากรณีที่จำนวนรายชื่อ สส. ของพรรคชาติไทยที่หายไปกว่า ๒๐ เสียงนั้นเป็นเพราะมีคนดึงเอารายชื่อออกไป และคนๆนั้นก็สื่อนายบรรหาร ศิลปอาชา เลขาธิการพรรคซึ่งเป็นคนในกลุ่มผู้นำหัวเก่าที่ไม่ต้องการจะเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีนั่นเอง ๔๔

เมื่อความพยายามในการจะยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี

๔๔ "ระเบิดสภา...สู่วิกฤติการทางการเมือง?" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์

ของกลุ่มหม่มในครั้งตีประสมความล้มเหลว ทางกลุ่มหม่มก็ยังไม่ละความพยายามในการจะเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีคือไปโดยทางกลุ่มหม่มได้ผลักดันให้ทางพรรคชาติไทยจัดการอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีขึ้นมานอกสภาผู้แทนราษฎรที่โรงแรมกุสิธธานี ^{๔๕} ซึ่งทางพรรคชาติไทยได้พยายามจำลองให้มีบรรยากาศเหมือนกับสภาผู้แทนราษฎรจริงๆ

เมื่อได้จัดให้มีการอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีนอกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ทางพรรคชาติไทยภายใต้การผลักดันของกลุ่มหม่มก็ประกาศจะออกเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีตามจังหวัดต่างๆอีกด้วย แต่ความพยายามในครั้งนั้นก็ประสบกับความล้มเหลวอีกครั้งหนึ่ง เพราะได้รับการร้องขอและถูกกักกันจากสถาบันทหาร โดยพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ผู้บัญชาการทหารบก ให้ระงับการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีตามจังหวัดต่างๆ และให้ระงับการยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีต่อสภาผู้แทนราษฎรด้วย ซึ่งในการประชุมกรรมการบริหารพรรคชาติไทยเกี่ยวกับเรื่องนี้ทาง พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ ผู้นำกลุ่มหัวเก่าได้พยายามพูทให้ที่ประชุมยอมรับคำขอร้องนั้น ^{๔๖} และที่ประสบความสำเร็จในที่สุดคือที่ประชุมยอมรับคำขอร้องนั้น สำหรับเหตุผลที่ทางพรรคชาติไทยยอมรับคำขอร้องจากสถาบันทหารตามที่พรรคชาติไทยกล่าวอ้างก็คือ เพื่อมิให้เกิดความวุ่นวายและความเสียหายขึ้นมาในบ้านเมือง

จากความขัดแย้งในครั้งนั้นชี้ให้เห็นได้เป็นอย่างดีว่า ผลประโยชน์และแนวทางทางการเมืองที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มต่างๆภายในพรรคชาติไทยนั้นได้เป็นต้นเหตุที่ทำให้ความพยายามในการจะขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีของทางกลุ่มหม่มต้องพบกับความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง และยังแสดงให้เห็นถึงควรมิมีเอกภาพอยู่ภายในพรรคชาติ-

^{๔๕} "ไม่ไว้วางใจนายกฯ "อาวุธลับของพรรคชาติไทย" เคล็ดลับ ๑ (๗-๑๓ เมษายน ๒๕๒๗): ๑๘.

^{๔๖} มติชน ๗ (๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗): ๑๖.

ไทยอีกด้วย เพราะในขณะที่พรรคชาติไทยมี สส. อยู่ในสังกัดถึง ๑๐๘ คน แต่จำนวนรยศ-
ชื่อ สส. เพียง ๖๕ คนทางพรรคชาติไทยกลับไม่สามารถจะรวบรวมมาได้ทั้งหมดที่เป็นจำนวน
เพียงประมาณครึ่งหนึ่งของ สส. ของพรรคเท่านั้น

หลังจากผ่านกรณีความขัดแย้งในเรื่องการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี-
ครั้งนี้ไปแล้ว ต่อมาก็มีข่าวว่าทางพรรคการเมืองอื่นจะเสนอขอแก้ไขรัฐธรรมนูญในประเด็น
สำคัญ ๒ ข้อคือ แก้ไขวิธีการเลือกตั้งจากแบบรวมเขตรวมเบอร์ มาเป็นแบบแบ่งเขตเรียง
เบอร์ และให้วุฒิสมาชิกเป็นรัฐมนตรีได้ซึ่งทางพรรคชาติไทยนั้นไม่เห็นด้วย แต่ทางพันเอก
พลา กลับให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่าเห็นด้วย ^{๔๗} นี่ก็เป็นความขัดแย้งอีกครั้งหนึ่งระหว่าง
กลุ่มสยามประชาธิปไตยกับทางกลุ่มพรรคชาติไทยเดิม

๒. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆภายในพรรคชาติไทยมารุนแรงขึ้นอีกครั้งเมื่อถึง
ช่วงที่มีการเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ ประจำปี ๒๕๒๗ ขึ้นมา ทางกลุ่มหนุ่ม
ของพรรคชาติไทยนั้นมีความพยายามที่จะผลักดันให้พรรคยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วาง
ใจนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่งซึ่งก่อนหน้านี้ทางกลุ่มหนุ่มจะผลักดันให้พรรคดำเนินการทางการเมือง
เมืองไปในแนวทางที่กลุ่มวางไว้ นั่นก็มีข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ว่า ทางกลุ่มของผู้นำหัวเก่า
โดยพลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ รองหัวหน้าพรรคนั้นได้พยายามต่อรองประวิงเวลามีให้พรรค
ยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีทั้งนี้เพราะมีข่าวว่าจะมีการปรับปรุงคณะ
รัฐมนตรี ^{๔๘} และทางพรรคชาติไทยก็มีโอกาสจะได้เข้าร่วมในคณะรัฐบาลด้วย การกระทำ
ท่าของกลุ่มผู้นำหัวเก่านี้มีความหมายโดยนัยว่าพยายามจะชักขวางการดำเนินการของกลุ่ม
หนุ่มเอาไว้มิให้เกิดผลในทางปฏิบัติขึ้นมา เพราะทางกลุ่มผู้นำหัวเก่าย่อมจะเล็งเห็นว่า
จะก่อให้เกิดผลเสียแก่ผลประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าผลดี

^{๔๗} มติชน ๗ (๑๓ มีนาคม ๒๕๒๗): ๑๖.

^{๔๘} "ไม่ไว้วางใจ...เปรม ก้าวที่สองของชาติไทย" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์

และเมื่อทางกลุ่มหนุ่มจะพยายามผลักดันให้ทางพรรคยื่นญัตติขอเปิดอภิปราย
 ไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง คราวนี้ทางกลุ่มสยามประชาธิปไตยก็ยิ่งมีความไม่
 พอใจทางกลุ่มหนุ่มมากขึ้นไปอีก และทางพันเอกพลา หัวหน้ากลุ่มสยามประชาธิปไตย
 ก็ได้ออกมาให้สัมภาษณ์โจมตีการกระทำของกลุ่มหนุ่มด้วยว่า "...คุณไปค่านายกา
 เปรม คุณจะไปร่วมรัฐบาลได้อย่างไร ถ้าค่าพลเอกเปรมแล้วร่วมรัฐบาล ผมไม่ร่วม
 ด้วย ถ้าค่าคองແหลกกันเลย ถ้าค่าเพื่อร่วมไม่ควรค่า..." ๔๘ และทางกลุ่มหนุ่ม
 "...ที่ว่าจะผลักดันให้พรรคเจริญก้าวหน้า ผมเห็นจริงๆแล้วทำอะไรกันมั้ง ทุกคนทำ
 อะไรกันมั้งกลุ่มหนุ่มเนี่ย ผมว่าถ้ากลุ่มหนุ่มรักชาติ ช่วยชาติ ทำอย่างผมไหมมาเปรียบ
 เทียบกันทีละคนซิ ไอ้พวกในกระซางคามหลักการนั้นพูดได้ แต่เขาทำอะไรมันทำได้ไหม" ๔๙

นอกจากนี้ทางพันเอกพลา ยังกล่าวว่าจะขอร้องคือที่ประชุมกรรมการบริหาร
 พรรคให้ถอนญัตติทั้งกล่าว และยังชี้ว่าหากที่ประชุมไม่ยินยอม คนจะดำเนินการ ๓ ชั้น
 ตอนคือ ๑) ลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริหารพรรค ๒) ลาออกจากตำแหน่งรองหัว
 หน้าพรรค และ ๓) ลาออกจากพรรค ๕๐

ทางค่านกลุ่มหนุ่มเมื่อถูกทางกลุ่มสยามประชาธิปไตยกล่าวโจมตีก็ได้ออกมาให้
 สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนตอบโต้กลับไปบ้างโดยนายปิยะนัฐ วัชรภรณ์ สมาชิกคนสำคัญของ
 กลุ่มหนุ่มได้ให้สัมภาษณ์ว่า "...ถ้าเล่นการเมืองโดยยึดประโยชน์ส่วนตัวหรือบุญคุณ ผม
 ว่าเราไม่ใช่นักการเมืองของประชาชน แต่เป็นนักการเมืองที่เหยียดประชาชนขึ้นมาเพื่อ
 ปกป้องผลประโยชน์ส่วนตัว..." ๕๑ ในขณะที่นายปองพล อภิเรณูสาร สมาชิกคนสำคัญ

๔๘ สัมภาษณ์ พันเอกพลา เริงประเสริฐวิทย์ มติชนสุดสัปดาห์ ๗ (๒๐ พฤษภาคม-
 ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๒๗): ๕-๑๑.

๕๐ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕-๑๑.

๕๑ สยามจดหมายเหตุ ๕ (๑๑-๑๗ พฤษภาคม ๒๕๒๗): ๕๓๐.

๕๒ มติชน ๗ (๑๕ พฤษภาคม ๒๕๒๗): ๑๖.

ของกลุ่มหนุ่มอีกคนหนึ่งก็ไ้กล่าวท้าทายถึงการขู่ออกจากพรรคของพันเอกปลา ว่า
"...ก็เห็นพุกมาหลายครั้งแล้ว แต่ไม่ออกสักที..." ๕๓

อย่างไรก็ตามการคัดค้านของทางกลุ่มสยามประชาธิปไตยนั้นก็ไม่ใช่ประสบความสำเร็จเพราะทางกลุ่มหนุ่มยังคงผลักดันให้ทางพรรคก้าวเดินไปตามแนวทางของกลุ่มไ้ แต่อุปสรรคและการขัดขวางจากสมาชิกพรรคชาติไทยด้วยกันก็ยังไม่หมดไปเลยที่เดียว แต่คราวนี้เป็น การขัดขวางอย่างไม่เปิดเผยจากกลุ่มผู้นำหัวเก่าที่พยายามจะทำให้ผู้คิดขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีนั้นตกไปจากการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ทั้งนี้เพราะในการยื่นผู้คิดขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีของพรรคชาติไทยในครั้งนี้มีปัญหาอยู่ตรงที่ว่า ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรนั้นมีผู้คิดขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยที่ทางพรรคชาติไทยเองเป็นผู้เสนอ ค้างการประชุมอยู่ ซึ่งตามข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญไทย มาตรา ๑๓๗ แล้ว ถ้าพรรคชาติไทยดำเนินการลงมติคัดค้านแล้วทางสมาชิกพรรคชาติไทยส่วนใหญ่ที่เคยลงชื่อในผู้คิดคัดค้านไปแล้วก็จะไม่มีสิทธิลงชื่อร่วมยื่นผู้คิดขอเปิดอภิปรายไ้อีกตลอดสมัยการประชุม

ทางพรรคชาติไทยซึ่งเล็งเห็นแล้วว่าโอกาสที่จะแพ้ในการลงมติในผู้คิดคัดค้านนี้มีมากกว่าโอกาสที่จะชนะมากที่เดียว ดังนั้นเพื่อจะให้ไ้ยื่นผู้คิดขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ทางกลุ่มหนุ่มจึงต้องพยายามทำให้ผู้คิดขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตกไปโดยไม่มี การลงมติ โดยทางกลุ่มหนุ่มไ้วางแผนให้หัวหน้าพรรคคือพลตรีประมาณา ลูกชั้นแดงคือประธานสภาผู้แทนราษฎรว่า " ผมและผู้เสนอทุกคนไม่ขอชี้แจง" ซึ่งก็ไ้ผลเพราะทางนายอุทัย พิมพ์ใจชน ประธานสภาผู้แทนราษฎรก็ไ้ชี้ขาดในทันทีว่าผู้คิดคัดค้านเป็นอันตกไป

กล่าวกันว่าแผนการนี้ถูกกำหนดขึ้นมาโดยนายปองปลา ร่วมกับนายปิยะพัฑ์รา และกลุ่ม สส.กลุ่มหนุ่มอีกไม่กี่คน ๕๔ และถูกปกปิดมิให้กลุ่มอื่นๆไ้ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มสยาม

๕๓ มติชน ๗ (๑๕ พฤษภาคม ๒๕๒๗): ๑๖.

๕๔ "การเมืองมันยุ่งจริงนะ?" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ๓๐ (๑๓ พฤษภาคม ๒๕๒๗): ๒๑.

ประชาธิปไตย หรือกลุ่มผู้นำหัวเก่า เพราะเกรงว่าความลับจะรั่วไหลไปยังฝ่ายรัฐบาล จะทำให้ฝ่ายรัฐบาลสามารถแก้สถานการณ์ได้ทัน ^{๔๕}

อย่างไรก็ตามในทันทีที่ทางพรรคชาติไทยได้เสนอญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีเข้าสู่สภา ทางพรรครัฐบาลก็ได้เสนอญัตติให้รัฐสภาตีความรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับมาตราที่ ๑๓๗ ว่า ญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยยังคงมีอยู่หรือตกไป โดยทางพรรคกิจสังคมได้ให้ สส. ในสังกัดคือ นายพินิจ จันทรสุรินทร์ เป็นผู้ยื่นญัตติให้รัฐสภาตีความ จากนั้นนายยิ่งพันธ์ มนะสิการ สส. พรรคประชากรไทย ก็ได้เสนอญัตติให้สภาผู้แทนราษฎรหยิบยกเอาญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยของพรรคชาติไทยขึ้นมาดำเนินการต่อไป ซึ่งในการดำเนินการของพรรครัฐบาลเช่นนี้ทางกลุ่มผู้นำหัวเก่าก็ได้ร่วมผลักดันให้มีการนำเอาญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยขึ้นมาพิจารณาใหม่ด้วย โดยให้ จำสิบเอกทรงธรรม บัญญาดี สส. ของพรรคชาติไทยเองเป็นผู้ยื่นญัตติให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาว่าผลการตีความของรัฐสภาจะมีผลย้อนหลังหรือไม่? ซึ่งเป็นการเสนอญัตติเพื่อรับกับญัตติของทางพรรครัฐบาลนั่นเอง

ในบรรดารายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ร่วมลงชื่อยื่นญัตติของจำสิบเอกทรงธรรม บัญญาดีนี้ทั้งหมดเป็น สส. พรรคชาติไทยในกลุ่มผู้นำหัวเก่าทั้งสายของพลตรีชาติชายา และสายของนายบรรหารฯ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความคิดเห็นและผลประโยชน์ส่วนทางกับทางกลุ่มหนุ่มเพราะเป็นกลุ่มที่โครงการจะเข้าร่วมรัฐบาลของพลเอกเปรมฯ นายกรัฐมนตรี ทางกลุ่มหนุ่มจึงโจมตีการกระทำของกลุ่มผู้นำหัวเก่าในครั้งนี่ว่า "ญัตตินี้ไม่ใช่ของพรรค เพราะมิได้มีการนำเข้าสู่ที่ประชุมพรรค" ^{๔๖}

จากจุดนี้จึงเห็นได้ว่าความพยายามในการยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ

^{๔๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑-๒๒.

^{๔๖} มติชน ๗ (๑๗ พฤษภาคม ๒๕๒๗): ๑๖.

นายกรัฐมนตรีของกลุ่มหมุ่มนั้นได้เป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งขึ้นมากับกลุ่มอื่นๆภายในพรรคเพราะการกระทำเช่นนี้ย่อมเป็นการชักชวนต่อผลประโยชน์ที่ทางกลุ่มผู้นำหัวเก่าและกลุ่มสยามประชาธิปไตยต้องการคือการได้เข้าร่วมรัฐบาล ในประเด็นปัญหานี้ทางกลุ่มผู้นำหัวเก่าและกลุ่มสยามประชาธิปไตยจึงกลายมาเป็นแนวร่วมกันได้ กลุ่มทั้งสองจึงพยายามคัดค้านและชักชวนการกระทำของกลุ่มหมุ่มเกี่ยวกับเรื่องนี้มาโดยตลอดแม้ว่าจะต่างคนต่างทำก็ตาม แต่ในที่สุดก็ประสมชัยชนะคือสามารถทำให้ไม่มีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีจากสมาชิกพรรคชาติไทยได้สมตามความต้องการของกลุ่มทั้งสอง

๕. ความขัดแย้งภายในพรรคชาติไทยในกรณีต่อมาก็เป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มหมุ่มกับกลุ่มสยามประชาธิปไตยอีก และความขัดแย้งในครั้งนั้นก็เป็นการขัดแย้งที่รุนแรงมากจนถึงกับมีการประกาศขับพันเอกพลา หัวหน้ากลุ่มสยามประชาธิปไตยออกจากการเป็นสมาชิกพรรคชาติไทย

ความขัดแย้งในครั้งนี้นำไปด้วยเหตุการณ์หลายเหตุการณ์ โดยเริ่มตั้งแต่ปัญหาในการจะขับไล่นายทวี ไกรคุปต์ ออกจากการเป็นสมาชิกพรรค ซึ่งทางกลุ่มหมุ่มเป็นผู้ผลักดันอยู่โดยให้ทางพรรคทำการสอบสวนพฤติกรรมของนายทวี ซึ่งมีการกระทำที่ผิดข้อบังคับของพรรค โดยให้สัมภาษณ์หนังสือและกระทำการขัดแย้งกับทางพรรคตลอดมา เช่น ไม่ร่วมเซ็นชื่อในญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ^{๕๗}

นายทวี นั้นเป็นที่ทราบกันดีว่าเป็นนักการเมืองที่มีแนวทางการเมืองคล้ายๆกับพันเอกพลา ผู้นำกลุ่มสยามประชาธิปไตย คือ ให้การสนับสนุนพลเอกเปรมมา นายกรัฐมนตรีอยู่และคัดค้านการกระทำของพรรคชาติไทยที่จะมีผลถึงตัวพลเอกเปรมมา นายกรัฐมนตรีทุกอย่างมาโดยตลอด ดังจะเห็นได้จากถ้อยคำที่นายทวี โต้แย้งต่อคณะกรรมการปกครองพรรคชาติไทยตอนหนึ่งว่า ที่ไม่ลงมติไม่ไว้วางใจพลเอกเปรมนั้น เนื่องจากคนใดให้คำมั่นสัญญาต่อประชาชนจังหวัดราชบุรีว่า ตนจะสนับสนุนพลเอกเปรมให้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป ^{๕๘}

^{๕๗} สยามจดหมายเหตุ ๑๐ (๘-๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘): ๑๗๖.

^{๕๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๖.

และอีกประการหนึ่ง เป็นหลักทางการเมืองของคนจะไม่ขับไล่คนดี ๔๔ ค่ายเหวุนั้นนายทวี่ จึงเป็นเป้าที่ทางกลุ่มหนุ่มจับตาอยู่ เมื่อมีโอกาสจึงได้ผลักดันให้ทางพรรคพิจารณาขับไล่นายทวี่ ออกจากพรรค และผลการพิจารณาของคณะกรรมการปกครองพรรคชาติไทยก็มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ขับนายทวี่ ออกจากพรรคชาติไทย

ทันทีที่ทางคณะกรรมการปกครองพรรคชาติไทยมีมติให้ขับนายทวี่ ออกจากการเป็นสมาชิกพรรค พันเอกพลา และ สส.กลุ่มสยามประชาธิปไตยก็ได้ออกมาคัดค้านมติของคณะกรรมการปกครองพรรคชาติไทยว่า "...การจะขับนายทวี่ ออกจากพรรคนั้นทำไมได้ ต้องเห็นใจ เพราะนายทวี่กับพรรคเข้ามาร่วมค่าย แต่ความคิดเห็นไม่ตรงกัน และเป็นกลุ่มของคนเพียงไม่กี่คน ก็เป็นเรื่องของความคิดเห็นไม่ควรเข้ามาเกี่ยวข้องกับพรรคเลย"^{๑๐๐} และยังประกาศท้าทายค่ายว่า "กลุ่มของผมมี สส. ๓๐ คน ไม่ยอมลงคะแนนเสียงให้เด็ดขาดซึ่งจะทำให้เสียงไม่ครบ ๓ ใน ๔ ถ้าจะไล่นายทวี่ออกก็เท่ากับไล่นายผมออกด้วย"^{๑๐๑} และ "จะไล่เขาออกก็ต้องให้ประชาชนตัดสินไม่ใช่ สส.มาขับกันเอง ผมว่ามันไร้สาระและเป็นเรื่องปัญญาอ่อน"^{๑๐๒}

ต่อมาเมื่อมีการประชุมร่วมระหว่างกรรมการบริหารพรรค และ สส.ของพรรคชาติไทยเพื่อพิจารณาผลการสอบสวนพฤติกรรมของนายทวี่ ซึ่งทางคณะกรรมการปกครองพรรคก็มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ขับนายทวี่ ออกจากพรรค พันเอกพลา ก็ได้เดินออกจากที่ประชุมพร้อมทั้งประกาศลาออกจากพรรคชาติไทย

การกระทำของพันเอกพลา เช่นนี้ได้สร้างความไม่พอใจให้กับทางกลุ่มหนุ่มมาก จึงจะเห็นได้จากทางพลตรีประมาणा หัวหน้าพรรค ซึ่งให้การสนับสนุนกลุ่มหนุ่มอยู่ก็ได้ออก

^{๔๔} มติชน ๔ (๑๖ มกราคม ๒๕๒๔): ๑๖.

^{๑๐๐} มติชน ๔ (๑๗ มกราคม ๒๕๒๔): ๑๖.

^{๑๐๑} มติชน ๔ (๑๗ มกราคม ๒๕๒๔): ๑๖.

^{๑๐๒} มติชน ๔ (๑๘ มกราคม ๒๕๒๔): ๑๖.

มาท้าทายให้พันเอกพล มาส่งหนังสือลาออกจากพรรคอย่างเป็นทางการ โดยกล่าวว่า "...เมื่อเขาอยากจะออกทางพรรคก็จะให้ออก ผมคิดว่าพันเอกพลเป็นผู้ใหญ่พอ เมื่อพูดแล้วก็คงลาออกจริงๆ..." ๑๐๓ แต่อย่างไรก็ตามพันเอกพล ก็มีใ้ทำตามที่ถูกใจ ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มหมุ่มกับกลุ่มสยามประชาธิปไตยจึงยังมีใ้ถูกกำจัดไป

หลังจากปัญหาในเรื่องการขับนายทวี ออกจากพรรคชาติไทยแล้ว กลุ่มทั้งสองก็มีความขัดแย้งกันอีกในเรื่องการเลือกตั้งซ่อมแทน ส.ค.ท.มอง เกษเสน สส.พรรคชาติไทย จังหวัดยโสธรที่ถึงแก่กรรม ในการเลือกตั้งซ่อมนี้ทางพรรคชาติไทยใ้ส่งนายวิสันต์ เกษเสน ลูกชายของ ส.ค.ท.มองฯ ลงสมัครรับเลือกตั้งซึ่งทางนายสุทิน ใจจิต สส. จังหวัดยโสธรของพรรคซึ่งอยู่ในกลุ่มสยามประชาธิปไตยไม่เห็นด้วย เพราะนายสุทินานั้นเคยมีความขัดแย้งกับ ส.ค.ท.มองฯ มาก่อนซึ่งนั่นการที่ทางพรรคส่งนายวิสันต์ฯ ลงสมัครรับเลือกตั้ง นายสุทินาจึงถือว่าเป็นเจตนาของพรรคที่จะสร้างความขัดแย้งกับตัว กิ่งที่นายสุทินา ไ้กล่าวว่า "ผมว่าการที่เขาเอานายวิสันต์ ก็เจตนาจะใ้ขัดแย้งกับผม เพราะรู้ว่าผมต้องค้านแน่" ๑๐๔

ยิ่งไปกว่านั้นในฐานะที่นายสุทินา เคยเป็น สส. จังหวัดยโสธรมาแล้วถึง ๓ สมัยและเป็นเจ้าของพื้นที่เลือกตั้ง ทำใ้ให้นายสุทินา คิดว่าจะใ้รับการแต่งตั้งจากพรรคใ้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญในการบริหารการเลือกตั้งซ่อมนี้ แต่ก็ปรากฏว่าทางพรรคชาติไทยมิใ้กิ่งเอา นายสุทินา เข้ามาร่วมในการบริหารการเลือกตั้งซ่อมนี้แต่อย่างใด นายสุทินา จึงหันไปสนับสนุนและช่วยหาเสียงใ้แก่นายแพทย์สุชุม พันธุ์เพ็ง ผู้สมัครจากพรรคปวงชนชาวไทยแทน และทำใ้ นายแพทย์สุชุมฯ ไ้รับคะแนนเสียงมาเป็นอันดับที่สองรองจากผู้ที่ใ้รับการเลือกตั้ง ในขณะที่ทางนายวิสันต์ฯ ผู้สมัครจากพรรคชาติไทยต้องตกใ้ไปอยู่ในอัน-

๑๐๓ มติชน ๔ (๒๑ มกราคม ๒๕๒๔): ๑๖.

๑๐๔ "สืบสายงเลือดชาติไทยลึกลงไปในผลประโยชน์" สู่อานาคต ๕ (๑-๔ พฤษภาคม คม ๒๕๒๔): ๑๕.

กัมที่สิ่งนี้ทำให้คนในพรรคชาติไทยไม่พอใจเป็นอย่างมาก

นายปิยะฉัตร วัชรภรณ์ สมาชิกกลุ่มหนุ่มไก่อกล่าวโจมตีการกระทำของนายสุทินาว่า "...ผมมีความรู้สึกในขณะนี้ว่านายสุทินา เป็น สส.พรรคชาติไทยโดยนิตินัยเท่านั้น แต่โดยพฤตินัยแล้วไม่ใช่สายเลือดของพรรคชาติไทย" ^{๑๐๕} และทางค่านายอนุวรรคน วิชนพงศ์ศิริ รองหัวหน้าพรรคผู้มีความใกล้ชิดกับพลตรีประมาณา หัวหน้าพรรคที่คิดที่จะยื่น ผู้คัดค้านนายสุทินา ออกจากพรรคให้คณะกรรมการบริหารพรรคพิจารณา สำหรับทางค่าน นายสุทินา ก็ไก่อกล่าวตอบโต้คืนกลับไปบ้างว่า "...ผมอยากจะถามว่าจะมาเอาผิดผม เรื่องอะไร ซึ่งผมได้ส่งชื่อนายแพทย์สุขุม พันธุ์เพ็ง ให้พรรคพิจารณา แต่ก็ไม่ยอมพิจารณา และการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งหรือ รองผู้อำนวยการเลือกตั้งทางผมก็ไม่มีสิทธิที่จะไปเกี่ยวข้องด้วยเลย" และ "ถ้าขั้วผมออก ผมคิดว่าไม่ใช่เรื่องการไปช่วยพรรคอื่นหวนมีเสียงแน่ ผมคิดว่าเป็นเรื่องการขัดผลประโยชน์มากกว่า" ^{๑๐๖}

จากนั้นไม่นานทางกลุ่มหนุ่มก็พยายามผลักดันให้ทางพรรคชาติไทยยื่นผู้คัดค้านเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีนครีและรัฐมนตรีอีก ๖ กระทรวงอีกครั้งหนึ่ง ในการจะยื่น ผู้คัดค้านทางกลุ่มสยามประชาธิปไตยได้ประกาศคัดค้านออกมาว่าจะไม่สนับสนุนการ เปิดอภิปราย ไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีย่างเด็ดขาด แต่จะให้การสนับสนุนเฉพาะการขอเปิดอภิปราย ไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีอื่นๆ เมื่อทางพรรคชาติไทยได้ประชุมพิจารณาให้ยื่นผู้คัดค้านแล้ว ทางกลุ่มสยามประชาธิปไตยโดยนายเปรม มาลาฤด ก็ได้ออกมาคัดค้านการยื่นผู้คัดค้านว่า เป็นผู้คัดค้านที่ไม่ถูกต้อง เพราะการประชุมคณะกรรมการบริหารไม่ครบองค์ประชุม ^{๑๐๗}

ทางกลุ่มหนุ่มเนื่องจากมีความไม่พอใจพฤติกรรมของกลุ่มสยามประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก จึงจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของนายปองพล อภิเรกสาร คนสำคัญของกลุ่ม

^{๑๐๕} มติชน ๔ (๑๕ เมษายน ๒๕๒๔): ๑๖.

^{๑๐๖} มติชน ๔ (๒๐ เมษายน ๒๕๒๔): ๑๖.

^{๑๐๗} "จุดแตกหักของฝ่ายค้าน ชาติไทยจะไปทางไหน" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์

หนุ่มถึงกลุ่มสยามประชาธิปไตยว่า "เขาเข้ามาอยู่พรรคชาติไทยก็เพื่อหวังจะเป็นรัฐบาล แต่พอไม่ได้เป็นรัฐบาลก็มาตีรวน" ๑๐๘ "ผมอยากรู้ว่ากลุ่มสยามประชาธิปไตยทำอย่างนี้ เขาต้องการอะไรจึงทำเช่นนี้ หรือเพื่อแสดงให้เห็นว่าเขาจงรักภักดีต่อพลเอกเปรม พอถึงเวลาก็จะไ้เอาเข้าร่วมรัฐบาล" ๑๐๙ "ผมว่าเขาเล่นการเมืองแบบน้ำเน่า ผมเรียกอย่างนั้นไม่ใช่ระบบพรรคเลย" ๑๑๐ และ "ความเห็นส่วนตัวถ้าจะให้เลิกเอกภาพ ต้องขับเสฉา พล ออกเพื่อให้เป็นตัวอย่าง" ๑๑๑ ทั้งนี้ทางกลุ่มหนุ่มจึงไ้เสนอต่อพลตรี ประมาดา ให้ขับพันเอกพลา ออกจากการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อค้แก้ปัญหาความยุ่งยากต่างๆ ในพรรคที่จะมีในอนาคต

แต่ก่อนที่ทางพรรคชาติไทยจะไ้ประชุมร่วมคณะกรรมการบริหารพรรคและ สส. พรรค เพื่อพิจารณาขับพันเอกพลา ออกจากพรรค ทวงพันเอกพลา และสมาชิกกลุ่มสยาม-ประชาธิปไตยก็ไ้ชิงทำหน้าที่สื่อยื่นต่อพลตรีประมาดา แจ้งว่าขอถอนตัวจากการสนับสนุน พรรคชาติไทยเพราะหลักการและอุดมการณ์ทางการเมืองมิไ้อยู่ในแนวเดียวกัน ๑๑๒ และในวันเดียวกันนั้นเองที่ประชุมร่วมของพรรคชาติไทยก็ไ้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ขับพันเอก พลา ออกจากการเป็นสมาชิกพรรค ก้วยเหตุผลว่าทำให้พรรคเสียเอกภาพและเสื่อมเสีย ความไว้วางใจ ๑๑๓ ส่วน สส. ในกลุ่มสยามประชาธิปไตยที่เหลือทางพรรคจะไ้พิจารณา

๑๐๘ สัมภาษณ์ ปองพล อภิเรกสาร หลักไท ๔ (๑๖ พฤษภาคม ๒๕๒๔): ๒๓.

๑๐๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔.

๑๑๐ สัมภาษณ์ ปองพล อภิเรกสาร มติชนสุดสัปดาห์ ๔ (๑๒ พฤษภาคม ๒๕๒๔):

๑๒.

๑๑๑ สัมภาษณ์ ปองพล อภิเรกสาร หลักไท ๔ (๑๖ พฤษภาคม ๒๕๒๔): ๒๔.

๑๑๒ สยามจกหมายเหตุ ๑๐ (๒๗-๒๗ มิถุนายน ๒๕๒๔): ๓๐๓.

๑๑๓ สยามจกหมายเหตุ ๑๐ (๒๗-๒๗ มิถุนายน ๒๕๒๔): ๓๐๔.

ในภายหลัง

อย่างไรก็ตามการขับพันเอกพลา ออกจากพรรคชาติไทยนั้นก็มิได้มีผลทำให้ พันเอกพลา ต้องพ้นจากการเป็น สส. แต่อย่างใดทั้งนี้เพราะทางกระทรวงมหาดไทย ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองได้พิจารณาว่าพันเอกพลา ยังคงเป็นสมาชิกพรรค สยามประชาธิปไตยอยู่จึงไม่ต้องพ้นจากการเป็น สส. พันเอกพลาและสมาชิกกลุ่มสยาม ประชาธิปไตยจึงได้แยกตัวออกจากพรรคชาติไทยมาโดยปริยาย โดยกลับมาอยู่ในพรรค การเมืองเดิมของกลุ่มคือพรรคสยามประชาธิปไตย ดังนั้นจึงทำให้ความขัดแย้งระหว่าง กลุ่มสยามประชาธิปไตยกับกลุ่มหนุ่มของพรรคชาติไทย ได้สิ้นสุดลง ไปด้วยเพราะแต่ละกลุ่ม ก็อยู่ในสภาพ "ต่างคนต่างอยู่" กันแล้วมิได้มีความเกี่ยวข้องกับอีก จนกระทั่งเมื่อมีการ ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้วทางกลุ่มสยามประชาธิปไตยก็ได้แยกตัวออกไปตั้งพรรค การเมืองใหม่ร่วมกับ สส. จากพรรคกิจสังคมที่แยกตัวออกมาชื่อ "พรรคสหประชาธิปไตย"

๕. ความขัดแย้งอีกกรณีหนึ่งคือจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มหนุ่มกับกลุ่มสยาม- ประชาธิปไตยคือ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มหนุ่มกับกลุ่มผู้นำหัวเก่าในเรื่อง "การ เป็นผู้นำพรรค" ซึ่งโดยพฤตินัยแล้วพรรคชาติไทยนั้นบทบาททางการเมืองต่างๆล้วนแต่ ถูกชี้นำโดยกลุ่มหนุ่มมาเป็นส่วนมาก โดยมีพลตรีประมาณา หัวหน้าพรรค เป็นผู้ให้การ สนับสนุนบทบาทของกลุ่มหนุ่มอยู่

บทบาทของกลุ่มหนุ่มในการชี้นำพรรคคือ พยายามจะทำให้พรรคชาติไทยเป็น ฝ่ายค้านในความหมายของ "พรรคฝ่ายค้าน" ที่แท้จริงโดยเน้นการควบคุมติดตามการ ทำงานของรัฐมาอย่างจริงจัง และเน้นการโจมตีนายกรัฐมนตรีในเรื่องการบริหารประ- เทศ ในขณะที่ทางกลุ่มผู้นำหัวเก่าไม่ต้องการจะให้พรรคมีบทบาทเช่นนั้น กลุ่มผู้นำหัวเก่า จึงมีความพยายามที่จะผลักดันให้มีการ เปลี่ยนแปลงตัวหัวหน้าพรรคให้มาเป็นคนในกลุ่ม ของคนทั้งนี้ก็เพื่อจะได้ใช้ฐานะการ เป็นหัวหน้าพรรคกำหนดทิศทาง การดำเนินการทางการเมืองของพรรคให้เป็นไปตามแนวทางที่กลุ่มต้องการ ได้เพื่อผลประโยชน์สุดท้ายคือการได้ เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในคณะรัฐบาล

ความจริงแล้วในช่วงที่ทางกลุ่มหนุ่มกำลังมีความขัดแย้งอยู่กับทางกลุ่มสยาม-

ประชาธิปไตยอยู่นั้น ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มหนึ่งกับกลุ่มผู้นำหัวเก่าก็มีอยู่บ้างแต่ไม่รุนแรงนักคือ ในกรณีการจะยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอีก ๖ กระทรวง ในการประชุมพรรคเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับการยื่นญัตตินี้ทางกลุ่มผู้นำหัวเก่าโดยพลตรีชาติชายฯ ได้ลุกขึ้นกล่าวในที่ประชุมว่ากำลังได้รับการตักเตือนจากพลเอกเปรมฯ เสนอว่าหากพรรคชาติไทยไม่ยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลก็จะปรับปรุงคณะรัฐมนตรีโดยให้พรรคชาติไทยเข้าร่วม และจะคัดพรรคชาติประชาธิปไตยและพรรคประชากรไทยออกไป^{๑๑๘} แต่อย่างไรก็ตามความพยายามนี้ก็ไม่สามารถจะคัดค้านแนวทางของกลุ่มใหม่ได้ และตัวพลตรีชาติชายฯ เองแม้จะมีความไม่พอใจแต่ก็ต้องจำยอมเซ็นชื่อในญัตตินี้ด้วยเพราะทางกลุ่มใหม่ได้โจมตีอย่างรุนแรง^{๑๑๙}

ดังนั้นเพื่อให้ความต้องการของทางกลุ่มผู้นำหัวเก่าบรรลุผล ต่อมาทางกลุ่มผู้นำหัวเก่าจึงเริ่มมีการเคลื่อนไหวเพื่อผลักดันให้มีการเปลี่ยนตัวหัวหน้าพรรคจากพลตรีประภาฯ มาเป็นพลตรีชาติชายฯ โดยเริ่มจากมีสมาชิกพรรคจำนวนหนึ่งได้ทำการรวบรวมชื่อสมาชิกพรรคยื่นญัตติคือที่ประชุมพรรคให้มีการปรับปรุงโครงสร้างของพรรคซึ่งในการประชุมพรรคนั้นทางพลตรีประภาฯ มิได้อยู่ในที่ประชุมด้วย เนื่องจากเดินทางไปต่างประเทศ พื้นที่ที่มีการเสนอญัตติดังกล่าวนี้ก็มีสมาชิกพรรคกลุ่มหนึ่งที่สนับสนุนพลตรีประภาฯ อยู่ลุกขึ้นมาคัดค้านไม่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงตัวหัวหน้าพรรค และมีข่าวหลุดออกมาว่าเกือบจะมีการชกต่อยกันด้วย^{๑๒๐}

ในวันเดียวกันนั้นทางพลตรีชาติชายฯ ก็ไต่ขึ้นหนังสือลาออกจากตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรค โดยให้เหตุผลว่าเพื่อเปิดทางให้มีการปรับปรุงพรรคและกรรมการบริหารพรรคได้อย่างสะดวก ในขณะที่ต่างก้านกลุ่มที่สนับสนุนการ

^{๑๑๘} มติชน ๘ (๓ พฤษภาคม ๒๕๒๔): ๑๖.

^{๑๑๙} "จุดแตกหักของฝ่ายค้าน: ชาติไทยจะไปทางไหน" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ๓๑ (๑๒ พฤษภาคม ๒๕๒๔): ๗.

^{๑๒๐} "กฎชาติไทยระเบิด ทายาทผืนทองสมบัติ ชาติชายคือชาติไทย" มติชนสัปดาห์ ๘ (๖ ตุลาคม ๒๕๒๔): ๑๘.

เคลื่อนไหวยุคนี้โดยนายโพธิ์ชัย เครือแก้ว ก็ได้กล่าวว่าทางกรรมการบริหารพรรคควรจะ
รับผู้คดีนี้เข้าสู่การพิจารณาและนั่นกลุ่มคนจะแยกออกมาดำเนินการทางการเมืองอย่าง
เป็นเอกเทศทำนองเดียวกับกลุ่มสยามประชาธิปไตย ๑๑๗

สำหรับในปัญหาทางการเมืองทางค่านายับรรหาร ศิลปอาชา เลขาธิการพรรค ผู้นำคน
หนึ่งในกลุ่มผู้นำหัวเก่าได้วางตัวเป็นกลางคอยประสานความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่าย
และเป็นผู้ทำให้ปัญหาคดีคลายลงไปได้โดยทำให้พลตรีชาติชายฯ ยอมกลับเข้ามาเป็น
รองหัวหน้าพรรค และทางพลตรีประมาฯ ก็ยอมรับข้อเสนอที่จะให้มีการปรับปรุงใน
คณะกรรมการบริหารพรรค อย่างไรก็ตามแม้ว่าภายนอกจะดูเหมือนความขัดแย้งได้คลี่-
คลายลงไปแล้ว แต่ในความเป็นจริงความขัดแย้งนั้นยังคงดำรงอยู่ และผลของปัญหานี้
ก็มาปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนเมื่อก่อนการเลือกตั้งในปี ๒๕๒๕ ทางกลุ่มของพลตรี
ชาติชายฯ นั้นสามารถเข้ากุมการนำพรรคไว้ได้อย่างเด็ดขาด เมื่อพลตรีชาติชายฯ ได้
เข้ามาเป็นหัวหน้าพรรคและผลักดันให้พลตรีประมาฯ ขึ้นไปอยู่ในตำแหน่งที่ไม่มีอำนาจ
และหน้าที่คือตำแหน่งที่ปรึกษาพรรค

เมื่อวิเคราะห์ถึงพื้นฐานของความขัดแย้งภายในพรรคชาติไทยแล้ว แม้จะดูว่า
ความขัดแย้งนั้นน่าจะอยู่บนพื้นฐานในเรื่องการ ไปค้ำยันกันไม่ได้ในแนวทางการดำเนินกน
ของพรรคระหว่างกลุ่มทั้งสามภายในพรรคก็ตาม แต่หากพิจารณาให้ถ่องแท้ถึงสิ่งที่เป็น
เป้าหมายของกลุ่มต่างๆนั้นก็พบว่าอยู่บนพื้นฐานของเรื่องผลประโยชน์นั่นเอง ผลประ-
โยชน์ที่ว่านั้นในส่วนของกลุ่มผู้นำหัวเก่าและกลุ่มสยามประชาธิปไตยก็คือการ ใ้ร่วมเป็น
รัฐบาลของพลเอกเปรมฯ ในขณะที่ทางกลุ่มหนุ่มไม่มีความต้องการในผลประโยชน์เช่นนั้น
ด้วยเหตุนี้ความขัดแย้งในผลประโยชน์จึงเกิดขึ้น และกลายเป็นความขัดแย้งจนนำไปสู่การ
แยกตัวออกจากกันอย่างเด็ดขาดระหว่างกลุ่มทั้งสามโดยเฉพาะกลุ่มสยามประชาธิปไตย
และกลุ่มหนุ่มในบางส่วนในช่วงเวลาต่อมา

๔. เปรียบเทียบสรุป

จากการศึกษาถึงสาระแห่งความขัดแย้งระหว่างสมาชิกหรือกลุ่มสมาชิกภายในพรรคการเมืองทั้งสามในช่วงเวลาที่แต่ละพรรคมีปัญหาความแตกแยกภายในพรรคอยู่นั้น เมื่อนำมาพิจารณาถึงลักษณะและเนื้อหาของความขัดแย้งภายในพรรคการเมืองทั้งสามในภาพรวมแล้วนำมาเปรียบเทียบหาลักษณะร่วมกันแล้ว เราอาจจะกล่าวถึงลักษณะและเนื้อหาของความขัดแย้งอันนำไปสู่ปัญหาความแตกแยกภายในพรรคการเมืองไทยได้ดังนี้

ประการแรก เนื้อหาของความขัดแย้งที่มีเกิดขึ้นมาภายในพรรคการเมืองทั้งสามนั้นอยู่บนพื้นฐานของเรื่องการเมืองผลประโยชน์ (clash of interests) เป็นเนื้อหาหลัก โดยมีเรื่องของความไม่ชอบกันเป็นการส่วนตัวมาเป็นส่วนเสริมให้ความขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์นั้นรุนแรงมากยิ่งขึ้น

ในประการแรกนี้เมื่อเราเปรียบเทียบจากกรณีความขัดแย้งภายในพรรคการเมืองทั้งสามคือพรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม และพรรคชาติไทยนั้น เราจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าความขัดแย้งภายในพรรคการเมืองทั้งสามนั้นล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องของความขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์เป็นส่วนใหญ่ จริงอยู่จากการตีความความขัดแย้งที่ได้นำเสนอมานั้น ความขัดแย้งภายในพรรคการเมืองทั้งสามนั้นยังมีที่มาจากสาเหตุอื่นๆอีก แต่เมื่อเราพิจารณากันในค่านของความรุนแรงนั้นเราจะพบว่าความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการขัดกันผลประโยชน์นั้นมีความรุนแรงมากกว่าความขัดแย้งประเภทอื่นๆ ดังจะเห็นได้ว่าในกรณีของพรรคประชาธิปัตย์จุดสำคัญของความขัดแย้งภายในพรรคก็อยู่ที่เรื่องการเมืองชิงตำแหน่งรัฐมนตรีกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มหัวเก่าและสมาชิกในกลุ่มก้าวหน้า โดยเฉพาะเมื่อทางฝ่ายกลุ่มหัวเก่าเป็นฝ่ายที่ตองสูญเสียผลประโยชน์ในตำแหน่งรัฐมนตรีไปจึงทำให้เกิดการก่อกวนจากกลุ่มหัวเก่าร่วมกับกลุ่มพลังมวลชนบางกลุ่มต่อคณะรัฐบาลสมที่มีพรรคประชาธิปัตย์เป็นแกนนำและทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลต้องสั่นคลอนและเปิดโอกาสให้คณะทหารเข้าทำการรัฐประหารอีกอำนาจการปกครองประเทศไปจากรัฐบาลสมของพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๔

ในกรณีของพรรคกิจสังคมก็เหมือนกับกรณีของพรรคประชาธิปัตย์นั้นคือความขัดแย้งที่รุนแรงอันนำไปสู่ความแตกแยกที่ถาวรของสมาชิกพรรคกิจสังคมนั้นก็คือความขัดแย้ง

กันในเรื่องผลประโยชน์เป็นหลัก ดังจะเห็นได้จากความขัดแย้งกันในเรื่องการพิจารณาพระราชกำหนดของรัฐบาล ๕ ฉบับนั้นแม้ว่าจะดูเหมือนเป็นความขัดแย้งกันในทางด้านความคิด แต่แท้ที่จริงแล้วความขัดแย้งนั้นก็มิใช่สาเหตุมาจากการเสียผลประโยชน์ของฝ่ายนายบุญเท่ง-โกศล-พ.ท.ท.บุญเลิศ ที่ต้องสูญเสียตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีในส่วนของพรรคไปให้แก่ฝ่ายนายหงส์-ร.ท.อ.สุรทิน โดยเฉพาะตัวนายบุญเท่งฯ แทนในฝ่ายนายบุญเท่ง-โกศล-พ.ท.ท.บุญเลิศ นั้นต้องสูญเสียทั้งตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและตำแหน่งหัวหน้าพรรคที่คาดหวังไว้ไปให้แก่พลอากาศเอกสิทธิ เสวตศิลา ซึ่งเป็นคนหนึ่งในฝ่ายนายหงส์-ร.ท.อ.สุรทิน จึงยิ่งเพิ่มความไม่พอใจให้แก่ฝ่ายนายบุญเท่ง-โกศล-พ.ท.ท.บุญเลิศ และนำไปสู่การต่อต้านโดยการคัดค้านพระราชกำหนดของรัฐบาล ๕ ฉบับ ที่ทางคณะรัฐบาลที่มีพรรคกิจสังคมเป็นแกนนำเป็นผู้เสนอขึ้นมา ซึ่งผลที่ติดตามมาก็คือทำให้เกิดความสั่นคลอนในเสถียรภาพของรัฐบาล และท้ายที่สุดก็นำไปสู่การประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรในปี ๒๕๒๔

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่ากรณีของพรรคกิจสังคมและพรรคประชาธิปไตยนั้นค่อนข้างจะเป็นแบบแผนเดียวกัน นั่นคือนอกจากพรรคทั้งสองจะเป็นพรรคแกนนำในคณะรัฐบาลผสมแล้ว ความขัดแย้งที่รุนแรงและนำไปสู่ความแตกแยกอย่างเด็ดขาดของแต่ละพรรคนั้นก็เป็นในลักษณะของการขัดแย้งกันระหว่างฝ่าย ๒ ฝ่าย (bipolarization) โดยมีฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ได้ผลประโยชน์ไปคือกลุ่มก้าวหน้าในพรรคประชาธิปไตย และฝ่ายนายหงส์-ร.ท.อ.สุรทิน ในพรรคกิจสังคม กับอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้เสียผลประโยชน์ไปคือ กลุ่มหัวเก่าในพรรคประชาธิปไตยและฝ่ายนายบุญเท่ง-โกศล-พ.ท.ท.บุญเลิศ ในพรรคกิจสังคม และผลประโยชน์ที่เป็นตัวกันเหวแห่งความขัดแย้งกันนั้นก็คือตำแหน่งรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลซึ่งถือกันว่าเป็นทรัพยากรทางการเมืองที่มีอยู่อย่างจำกัด

เมื่อนำเอากรณีของพรรคประชาธิปไตยและพรรคกิจสังคมมาเปรียบเทียบกับกรณีความขัดแย้งภายในพรรคชาติไทยแล้วจะพบว่าเนื้อหาของความขัดแย้งภายในพรรคชาติไทยก็มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับกรณีของพรรคประชาธิปไตยและพรรคกิจสังคม คือ เป็นความขัดแย้งกันในเรื่องของผลประโยชน์ แต่ที่ว่าตัวผลประโยชน์ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นมามีภายในพรรคชาติไทยนั้นมีใช้ เรื่องตำแหน่งรัฐมนตรีเหมือนกับในพรรคประชาธิปไตย

กับพรรคกิจสังคม หากแต่เป็นเพียงเรื่องของการจะได้เข้าร่วมเป็นรัฐบาลเท่านั้น ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มภายในพรรคชาติไทยนั้นประเด็นหลักก็อยู่ที่ว่าฝ่ายหนึ่งคือกลุ่มผู้นำหัวเก่า และกลุ่มสยามประชาธิปไตยต้องการให้พรรคหาหนทางเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในคณะรัฐบาล ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งคือกลุ่มหนุ่มนั้นต้องการให้พรรคทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านอย่างเด็ดขาด ดังนั้นความขัดแย้งภายในพรรคชาติไทยจึงอยู่บนพื้นฐานของเรื่องการเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมเป็นรัฐบาลเป็นส่วนใหญ่ ก็จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นกรณีความขัดแย้งในเรื่องการขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีในครั้งต่างๆ หรือการพยายามขับพันเอกพล เริงประเสริฐวิทย์ ออกจากพรรคก็ล้วนแต่เกี่ยวข้องกับเรื่องการได้เข้าร่วมหรือไม่ได้เข้าร่วมเป็นรัฐบาลทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับความรุนแรงของความขัดแย้งภายในพรรคชาติไทยกับพรรคประชาธิปัตย์และพรรคกิจสังคมแล้ว ความรุนแรงจากความขัดแย้งภายในพรรคชาติไทยไม่สู้จะเท่ากับ ความรุนแรงจากความขัดแย้งภายในพรรคประชาธิปัตย์และพรรคกิจสังคม ทั้งนี้ก็เพราะเหตุที่ว่าพรรคชาติไทยนั้นเป็นพรรคฝ่ายค้าน ความขัดแย้งภายในพรรคจึงไม่ค่อยมีผลกระทบ ต่อเสถียรภาพของรัฐบาลเท่าใดนัก

ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบกันในเรื่องของเนื้อหาแห่งความขัดแย้งภายในพรรคการเมืองทั้งสามจึงกล่าวได้ว่าล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องของความขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์เป็นหลัก โดยในพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคกิจสังคมจะมีความคล้ายคลึงกันมากกว่าพรรคชาติไทย การที่ผลประโยชน์นั้นเป็นคันเหตุแห่งความขัดแย้งนั้นมิใช่สิ่งที่น่าประหลาดใจแต่อย่างใดคิดนี้เพราะตามการศึกษาในเชิงทฤษฎีของนักวิชาการหลายๆท่านที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ ๒ นั้นส่วนใหญ่ก็ชี้ชัดว่า ผลประโยชน์ นั้นเป็นหนึ่งในคันเหตุที่สำคัญของความขัดแย้ง ทั้งนี้เพราะผลประโยชน์ในทางการเมืองซึ่งได้แก่ตำแหน่งทางการเมืองต่างๆทั้งในและนอกพรรคนั้นเป็นสิ่งที่มียู้อย่างจำกัด หรือเรียกในเชิงวิชาการได้ว่าเป็น ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด (limited resources) ในขณะที่สมาชิกพรรคมีความต้องการมากและต้องการแตกต่างกันไป ดังนั้นการมีทรัพยากรที่จำกัดจึงทำให้พรรคการเมืองไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกพรรคทุกคนได้ กลุ่มต่างๆภายในพรรคจึงต้องแข่งขันกันเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้น (competition for limited resources) และเมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

ได้รับไปก็ย่อมเป็นการสร้างความสูญเสียและความผิดหวังให้กับอีกฝ่ายหนึ่ง ไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และถ้าความสูญเสียหรือความผิดหวังนั้นไม่ได้รับการแก้ไขให้เป็นที่น่าพอใจแก่ทุกฝ่ายก็ย่อมจะก่อให้เกิดความไม่พอใจขึ้นมาและแปรเปลี่ยนมาเป็นพฤติกรรมที่ต่อต้านหรือชักชวนอีกฝ่ายหนึ่งไม่ให้ได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่หรือก่อให้เกิดความสูญเสียเช่นเดียวกับที่ฝ่ายตัวได้รับเข้าห่านองที่ว่า "ที่ใครที่มัน" ซึ่งนั่นก็คือจุดแตกหักของความแตกแยกนั่นเอง

นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าฝ่ายที่ได้รับผลประโยชน์มากกว่านั้นมักจะเป็นฝ่ายที่กุมอำนาจอยู่ในพรรค ดังนั้นจึงพบว่าเพื่อให้ผลประโยชน์ที่ต้องการนั้นได้รับการตอบสนอง กลุ่มต่างๆจึงพยายามแย่งชิงกันเป็นฝ่ายที่กุมอำนาจพรรคในตำแหน่งที่สำคัญ โดยเฉพาะตำแหน่งหัวหน้าพรรคและเลขาธิการพรรคเพื่อผลักดันให้พรรคดำเนินการไปตามสิ่งที่ฝ่ายคนต้องการ อีกทั้งการเป็นฝ่ายที่กุมอำนาจภายในพรรคใต้นั้นยังเป็นการรองรับถึงความชอบธรรม (legitimacy) ในการจะเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ในทางการเมืองต่างๆอีกด้วย ในขณะที่ฝ่ายที่ไม่ได้เป็นผู้กุมอำนาจภายในพรรคนั้นจะไม่มี ความชอบธรรมในการจะอ้างสิทธิที่จะเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ในทางการเมืองได้เลย ดังนั้นในสายตาของสาธารณชนฝ่ายที่มักจะได้รับ การโจมตีว่าเป็นตัวก่อความแตกแยกภายในพรรคจึงมักจะเป็นฝ่ายที่ไม่ได้เป็นผู้กุมอำนาจภายในพรรคนั่นเอง

ซึ่งลักษณะเช่นนี้เราจะพบได้ในพรรคการเมืองทั้งสาม ดังจะเห็นได้ว่าในกรณีพรรคประชาธิปัตย์ ทางกลุ่มก้าวหน้าเป็นฝ่ายที่กุมอำนาจพรรคไว้ได้มากกว่าฝ่ายกลุ่มหัวเก่า กลุ่มหัวเก่าก็พยายามจะช่วงชิงอำนาจพรรคมาให้อยู่ในฝ่ายตนโดยการจะผลักดันให้นายสมัคร สุนทรเวช เข้าไปดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคแต่ก็ไม่สำเร็จ ในกรณีพรรคกิจสังคมก็เช่นเดียวกันทางฝ่ายนายบุญเท่ง-โกศล-พ.ศ.ท. บุญเลิศ ซึ่งเป็นฝ่ายที่สูญเสียอำนาจภายในพรรคไปให้ฝ่ายนายพงษ์-ร.ค.อ. สุวัจน์ ก็พยายามผลักดันให้นายบุญเท่งฯ ได้เป็นหัวหน้าพรรคเพื่อชิงอำนาจกลับมาแต่ก็ไม่สำเร็จเช่นเดียวกัน และในกรณีของพรรคชาติไทยฝ่ายกลุ่มหนุ่มนั้นมีพลตรีประมาณ อภิเรกสาร หัวหน้าพรรคให้การสนับสนุนอยู่ จึงสามารถผลักดันให้พรรคมีบทบาทตามแนวทางของกลุ่มได้ ซึ่งทำให้ทางกลุ่มผู้นำหัวเก่าไม่พอใจและพยายามผลักดันให้พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ ขึ้นไปเป็นหัวหน้าพรรคแทนพลตรีประมาณฯ เพื่อจะทำให้พรรคมีแนวทางดำเนินการดำเนินงานไปในแนวทางที่กลุ่มคนต้องการ ซึ่งในที่สุดก็ทำได้สำเร็จ

สาเหตุของความขัดแย้งภายในพรรคการเมืองทั้งสามนั้นนอกจากจะเป็นเพราะผลประโยชน์ชนชั้นกันแล้ว ตามแนวความคิดและทฤษฎีของนักวิชาการที่ไค้กล่าวไว้แล้วในบทที่ ๒ นั้น ยังชี้ให้เห็นว่ายังมีอีกหลายสาเหตุที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นมาได้ ซึ่งจากการเปรียบเทียบถึงสาเหตุของความขัดแย้งภายในพรรคการเมืองทั้งสามแล้วพบว่าอีกสาเหตุหนึ่งที่มีส่วนส่งเสริมให้เกิดความแตกแยกขึ้นมาก็คือ ปัจจัยทางจิตวิทยาและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่มีความขัดแย้งกัน อันไค้แก่การที่บุคคลแต่ละคนมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน มีการรับรู้และความเข้าใจในปัญหาที่ต่างกัน การมีอคติและความไม่เชื่อถือกันเป็นการส่วนตัว รวมไปถึงบุคลิกภาพที่ขัดกันของแต่ละบุคคล ซึ่งรวมเรียกไค้ว่า เป็นความไม่ชอบหน้ากันระหว่างบุคคลนั่นเอง

ในพรรคประชาธิปไตยจะเห็นไค้ชัดว่าความขัดแย้งในบางกรณีก็ไค้เป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลด้วยเรื่องส่วนตัว ไม่ว่าจะเป็นกรณีการนำเอาเรื่องส่วนตัวมาโจมตี กล่าวหากัน เช่น การที่นายสมัครฯ กล่าวหาว่าหอคาของนายคำรงฯ ทำการทุจริตค่อหน้าที่ราชการ และนายคำรงฯ พยายามจะช่วยเหลือไม่ให้คองรับผิด การที่นายกวีสักคิ์ เหมาะฤติออกมาให้สัมภาษณ์โจมตีนายสมัครฯ ว่ามีพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริตเกี่ยวกับการรับเหมาก่อสร้าง หรือกรณีความขัดแย้งระหว่างนายวีระ มุสิกพงษ์ กับนายธรรมบุญ เทียนเงิน ที่ห้องอาหารกรรณนี ซึ่งเรื่องเหล่านี้ล้วนแต่เป็นเรื่องส่วนตัวทั้งสิ้น ลักษณะเดียวกันนี้ก็มีปรากฏอยู่ในพรรคกิจสังคมด้วย เช่น กรณีความขัดแย้งระหว่างนายหงส์ สารสิน กับกลุ่มสส. ที่สนับสนุนนายบุญชู โรจนเสถียร หรือ ความบาดหมางระหว่างนายบุญเท่งฯ กับพลอากาศเอกสิทธิฯ ส่วนหนึ่งก็มาจากความขัดแย้งกันในเรื่องส่วนตัวคือการไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน เรื่องในทำนองเดียวกันก็มีในพรรคชาติไทยค้จะเห็นไค้จากกรณีความขัดแย้งระหว่างพันเอกพลา กับสมาชิกกลุ่มหนุ่มไม่ว่าจะเป็นนายปิยะฉัตร วัชรภรณ์ และนายปองพล อติเรกสาร อย่างไรก็ตามเมื่อนำเอาความขัดแย้งจากเรื่องส่วนตัวนี้ไปเปรียบเทียบกับระดับความรุนแรงจากความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์แล้วจะพบว่าความขัดแย้งด้วยเรื่องส่วนตัวนี้ไม่สู้จะมีความรุนแรงหรือมีผลกระทบค่อความแตกแยกของพรรคเท่ากับความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ค่ออย่างไค้ ความขัดแย้งด้วยเรื่องส่วนตัวนี้ค้เป็นแค่ตัวเร่งให้ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์มีความรุนแรงมากขึ้นเท่านั้น

ความขัดแย้งในเรื่องส่วนตัวจากที่ศึกษาพบภายในพรรคการเมืองทั้งสามนั้น เมื่อเทียบเคียงกับแนวความคิดในทางทฤษฎีที่กล่าวไว้ในบทที่ ๒ แล้วนั้นจะพบว่ามีความ สอดคล้องตอกันคือเป็นทั้งความไม่เชื่อถือกันเป็นการส่วนตัว เป็นทั้งความขัดแย้งจาก อารมณ์ เป็นทั้งความมีอคติต่อกัน และเป็นทั้งธรรมชาติของความก้าวร้าวในตัวบุคคล ซึ่งนักวิชาการหลายๆท่านได้เคยศึกษาพบมาแล้ว ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าความขัดแย้งกันใน เรื่องของความไม่ชอบหน้ากันเป็นการส่วนตัวนั้นเป็นส่วนที่สนับสนุนให้เกิดความขัดแย้ง ภายในพรรคด้วยเรื่องผลประโยชน์มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

ประการที่สอง ผลประโยชน์ที่เป็นพื้นฐานของความขัดแย้งนั้นเป็นผลประโยชน์ เฉพาะตัว เฉพาะกลุ่มมากกว่าที่จะเป็นเรื่องของผลประโยชน์ส่วนรวมหรือของพรรค

ในประการที่สองนี้เมื่อเราเปรียบเทียบจากกรณีความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ ของสมาชิกหรือกลุ่มสมาชิกภายในพรรคการเมืองทั้งสามนั้น เราจะพบว่าผลประโยชน์ ที่เป็นคนเหตุแห่งความขัดแย้งนั้นทั้งหมดล้วนแต่เป็นเรื่องของผลประโยชน์ส่วนตัว ทั้งสิ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาดูแล้วจะไม่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม เลย ความขัดแย้งในเรื่องต่างๆเช่น การแย่งชิงตำแหน่งรัฐมนตรี ผู้บริหารรัฐวิสาหกิจ หรือเลขาธิการรัฐมนตรี รวมไปถึงจนถึงการจะไต่เข้าร่วมเป็นรัฐบาลนั้น ล้วนแล้วแต่มีจุด มุ่งหมายเพื่อตัวเองหรือกลุ่มของตัวเองเท่านั้น

ในกรณีของพรรคประชาธิปัตย์ที่ยืนยันถึงข้อเปรียบเทียบในประการนี้ได้ก็คือ การแย่งชิงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยระหว่างนายสมัคร กับนายสุรินทร์ นั้นต่างก็เป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของตัวเองเท่านั้น ในกรณีของพรรคกิจสังคม การแย่งชิงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การสลากร่วมเพื่อการเกษตรระหว่างสมาชิกพรรค ความไม่พอใจที่ถูกปลดหรือไม่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรี รัฐมนตรีช่วยฯ หรือแม้ กระทั่งตำแหน่งเลขาธิการรัฐมนตรีของสมาชิกฝ่ายนายบุญเท่ง-โกศล-พ.ค.ท. บุญเลิศ นั้นก็เป็นผลประโยชน์เฉพาะตัวเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ในกรณีของพรรคชาติไทยปัญหาความ ขัดแย้งในการจะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมเป็นรัฐบาลนั้นก็เป็นที่แจ้งแก่การตอบสนองคือ ความต้องการ เฉพาะตัวเฉพาะกลุ่มผู้นำหัวเก่าและกลุ่มสยามประชาธิปโดยเท่านั้น

การที่ สส. ของแต่ละพรรคชกแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์ที่เป็นผลประโยชน์เฉพาะตัวหรือเฉพาะกลุ่มโดยที่มีไ้เป็น เรื่องของผลประโยชน์ส่วนรวมเช่นนี้จึงทำให้ภาพพจน์ของนักการเมืองในสายคาของประชาชนและสถาบันทหารมักจะเป็นไปในเชิงลบ และชาคศรัทธาค่อนักการเมืองไปค้วย ท้สนี้เพราะในความรู้สึกของสาธารณชนทั่วไปและสถาบันทหารแล้วจะรู้สึกว่ความวุ่นวายทางการเมืองนั้นเป็นเพราะ สส. เอาแค่ทะเลาะเบาะแว้งแย่งชิงผลประโยชน์กันโดยที่ไม่มีการทำงานที่เป็นประโยชน์คือส่วนรวมเลยหรือการเข้ามาเล่นการเมืองของ สส. นั้นก็เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ค่างๆตอบแทนมากกว่าจะเป็นการเข้ามาเพื่อการเสียสละและเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ก้ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจค่ออย่างไคที่ภาพพจน์ของ สส. จะมีอยู่ในค่านลบมากกว่าค่านบวก ๑๑๘

๑๑๘ คูณผลการวิจัยถึงภาพพจน์ของ สส. ในสายคาประชาชนไ้ใน สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ บ่องแก้ว, "พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย : ศึกษาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๒ เมษายน ๒๕๒๒", รายงานการวิจัยเสนอค่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕ หน้า ๑๓๓, ๑๔๒ ; พรศักดิ์ บ่องแก้ว, พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต ๓ จังหวัดขอนแก่น ๑๘ เมษายน ๒๕๒๒ (กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๓), หน้า ๑๕๓-๑๕๕. ; จรูญ สุภาพ และ พรศักดิ์ บ่องแก้ว, พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษาจากกรณีการเลือกตั้งแทนค้ำแหน่งที่ว่างของจังหวัดมุกดาหาร ๑๔ สิงหาคม ๒๕๒๒ (กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๓), หน้า ๑๓๒, ๒๓๓. ; จิรายุทธ วัจนะรัตัน, "การไม่ไปออกเสียงเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๔ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครองบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๑๔๓-๑๔๔. เป็นต้น

ประการที่สาม ความขัดแย้งภายในพรรคที่รุนแรงนั้นมักจะเป็นความขัดแย้งกันระหว่างชนชั้นนำของพรรคมากกว่าสมาชิกพรรคในระดับล่าง

ในประการนี้เราจะเห็นได้จากกรณีความขัดแย้งต่างๆภายในพรรคการเมืองทั้งสามโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นความขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกพรรคที่เป็นชนชั้นนำมากกว่าสมาชิกพรรคในระดับล่างๆ แต่ก็มักจะมีวงเหมือนกันที่สมาชิกพรรคในระดับล่างๆมีความขัดแย้งกับสมาชิกพรรคในระดับชนชั้นนำ เช่น กรณีของพรรคกิจสังคม ซึ่งเราก็จะเห็นได้ว่าถ้าหากสมาชิกพรรคที่เป็นชนชั้นนำยังสามารถประสานประโยชน์กันได้อยู่ แม้ว่าจะมีความขัดแย้งที่มาจากสมาชิกพรรคในระดับล่างๆแล้วความขัดแย้งนั้นก็ยังไม่ค่อยมีผลที่รุนแรงเหมือนกับกรณีที่ชนชั้นนำของพรรคขัดแย้งกันเอง ทั้งนี้เพราะสมาชิกพรรคในระดับล่างๆยังขาดอิทธิพลหรืออำนาจในการต่อรองผลประโยชน์นั่นเอง ผิดกับสมาชิกพรรคที่เป็นชนชั้นนำเพราะพวกนี้จะมีอิทธิพลและอำนาจในการต่อรองผลประโยชน์สูง และถ้าหากว่าการต่อรองผลประโยชน์ระหว่างชนชั้นนำนั้นไม่ได้รับการประนีประนอมให้เป็นที่พอใจแก่กันทุกฝ่ายก็มักจะก่อให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงตามมาเสมอ

ยิ่งกว่านั้นเราจะเห็นได้ว่าเมื่อมีความขัดแย้ง ผู้ที่มักจะออกมาบิบบพาทเป็นตัวแทนในการต่อสู้ โต้เถียง ขัดแย้งกันนั้นก็คือสมาชิกพรรคที่เป็นชนชั้นนำในกลุ่มต่างๆนั่นเอง โดยในขณะที่เดียวกันก็จะมีสมาชิกพรรคในระดับรองลงไปเป็นตัวแทนอยู่เสมอ

กรณีที่จะยืนยันถึงข้อสรุปในประการนี้ได้ก็คือ ในพรรคประชาธิปัตย์จะเห็นได้ชัดเจนว่ากรณีความขัดแย้งส่วนมากแล้วจะได้แก่บุคคลเหล่านี้คือ นายสมัคร สุนทรเวช นายธรรมบุญ เทียนเงิน นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ นายคำรง อัครพิพัฒน์ และนายสมบุญ ศศิธร บุคคลเหล่านี้เราจะเห็นได้ว่าเป็นชนชั้นนำของพรรคประชาธิปัตย์ในเวลานั้นทั้งสิ้น ในกรณีของพรรคกิจสังคมก็เช่นเดียวกันกรณีความขัดแย้งในเหตุการณ์ต่างๆจะได้แก่บุคคลเหล่านี้คือ นายโกศล ไกรฤกษ์ นายหงส์ สารสิน นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ นายฉัตร วงศ์วรณ และ ร.ต.อ. สุรัตน์ โอศตานุเคราะห์ ซึ่งคนเหล่านี้ก็คือนำของพรรคกิจสังคมนั่นเอง หรือแม้แต่ในกรณีของพรรคชาติไทยกรณีของความขัดแย้งในหลายๆเรื่องก็จะได้แก่บุคคลที่เป็นชนชั้นนำของพรรคชาติไทยแทบทั้งนั้นคือ พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ พลตรีประมาธ อภิเรกสาร พันเอกพล เริงประเสริฐวิทย์ และนายบรรหาร ศิลปอาชา คังนั้นจึงเห็นได้ว่า

ความขัดแย้งที่รุนแรงภายในพรรคการเมืองทั้งสามนั้นแล้วแต่เป็นความขัดแย้งระหว่างชนชั้นนำของพรรคเป็นส่วนใหญ่

ประการที่สี่ ยิ่งพรรคการเมืองมีขนาดใหญ่โตมากก็ยิ่งจะมีโอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกพรรคได้ง่าย

ในบรรดาพรรคการเมืองทั้งสามที่เราศึกษานั้น เราจะพบว่าพรรคการเมืองทั้งสามนั้นแล้วแต่เป็นพรรคการเมืองที่มีขนาดใหญ่โตมากที่สุด ในสภาผู้แทนราษฎรในช่วงสมัยที่พรรคการเมืองแต่ละพรรคนั้นมีปัญหาความแตกแยกเกิดขึ้นมา คำว่า "ขนาดใหญ่โตในที่นี้มีได้หมายถึงการขยายตัวของพรรคในแง่การจัดองค์การของพรรค, จำนวนสาขาพรรค หรือผู้สนับสนุนพรรค ในที่นี้คงหมายถึงเฉพาะแต่จำนวนที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคมีอยู่เท่านั้น พรรคประชาธิปัตย์ในช่วงปี ๒๕๑๕ นั้นก็เป็นพรรคการเมืองที่ใหญ่เป็นอันดับที่ ๑ มีจำนวน สส. ในสังกัดถึง ๑๑๔ คน (นับว่ามากที่สุด ในประวัติศาสตร์ของพรรคการเมืองไทย) พรรคชาติไทยและพรรคกิจสังคม ในช่วงปี ๒๕๒๖-๒๕๒๙ ก็เป็นพรรคการเมืองที่ใหญ่เป็นอันดับ ๑ และ ๒ ตามลำดับ พรรคชาติไทยนั้นมีจำนวน สส. ในสังกัดถึง ๑๐๔ คน ในขณะที่พรรคกิจสังคมมีถึง ๑๐๑ คน (ดูตารางที่ ๑ ประกอบ) อย่างไรก็ตามการมีขนาดใหญ่โตของพรรคการเมืองทั้งสามนั้นเป็นเพียงภาพที่มองจากภายนอกเท่านั้น แท้ที่จริงแล้วพรรคการเมืองทั้งสามล้วนแต่มีลักษณะเป็นพรรคที่ "ใหญ่โตแต่เปราะบาง" ทั่วกันทั้งสิ้น

การเป็นพรรคที่มีขนาดใหญ่โตนั้นย่อมจะทำให้พรรคเข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองมากกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นพรรคใหญ่ย่อมจะทำให้พรรคมีโอกาสเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลหรือร่วมรัฐบาลได้มาก และผลประโยชน์ต่างๆก็จะมากขึ้นเป็นลำดับตามไปด้วย แต่การมีผลประโยชน์มากขึ้นหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์มากเท่าไร โอกาสแห่งความขัดแย้งก็ย่อมมีมากขึ้นเท่านั้น เพราะพรรคเป็นพรรคใหญ่ มีสมาชิกที่ร่วมนาน ความต้องการผลประโยชน์ของสมาชิกพรรคก็ย่อมจะมากไปทั่ว ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าโอกาสแห่งความขัดแย้งระหว่างสมาชิกภายในพรรคในเรื่องผลประโยชน์จะมีได้มาก

